

dengem

BİLTEK OKULLARI PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK DERGİSİ

YETENEKLERE YETEBİLMEK

10-11

Yetenek Keşfinde
Aile

22-25

Üstün Yetenekli
Çocuklar

28-29

Sağ-Sol Beyin
Entegrasyonu

36-37

Meslek Seçiminde
Yetenek-İlgi Bağlantısı

46-49



Yeni

“İlk İlmihalim Serisi”yle temel din eğitimi artık çok daha kolay!



Beş kitaptan oluşan bu çocuk ilmihali serisinde inanç bilgisinden ahlâk eğitimine, Peygamberimizin hayatından temel ibadet uygulamalarına kadar pek çok şey, bir çocuğun dilinden anlatılıyor. İlk İlmihalim Serisi Fidan Yayınları'nda...



**SATIŞ
NOKTALARI**



Semerkand
İletişim Merkezleri



semerkandpazarlama.com
semerkandonline.de



Diyanet Vakfı
Mağazaları



Tüm seçkin
Kitapevlerinde

GENEL MÜDÜR'DEN



Mutalip HASDEMİR

Biltek Okulları
Genel Müdürü

FARKINDA MIYIZ?

- » Armağanlı çocuklarımızı kaybediyoruz!
- » Yeryüzü hazinelerimizin değerini bilebilecek miyiz?
- » Cevherlerimizi işletebilecek miyiz?
- » Yeteneklerimizi görebiliyor muyuz?
- » Mizacımızı keşfedebiliyor muyuz?
- » Kapasitemizin farkında mıyız?
- » Öğrenmeyi öğrenebiliyor muyuz?

Dikkat çekmek için soruları sıralayabiliriz. Problemleri çözmek için usul ve esasları belirlemeliyiz. Çağın hastalıklarına direnç gösterecek bir nesil için hedeflerimizi güncellemeliyiz. Karakterli, kişilikli bir şahsiyete ulaşma hedefimizi pekiştirmeliyiz.

Vazgeçilmezlerimizi muhafaza etmek için ısrarcı tavrımızı devam ettirmeliyiz. Çocuklarımız gibi.

Bunun için; eğitimin kapsayıcılığını öğrencilerimizin gelişimine yansıtılabilmeliyiz.

Fitratı, mizacı ve yeteneği ihmal etmemeliyiz. Eğitim süreçlerini sınav sistemine mahkûm etmemeliyiz. Asıl olan öğrenme yeteneğini geliştirmektir diyerek yolumuza devam etmeliyiz.

Zamanımızın ihtiyaçları doğrultusunda tasarım becerilerini öğrenme kalitesine hizmet edecek şekilde kurgulamalıyız. Yeteneğe, fitratın güzel bir yansıması olduğu gerçeği ile işimizi kolaylaştıracak diye bakmalıyız.

Doğru uygulamalar, öğrenme yeteneğinin hızını arttıracaktır. Böylelikle insanımızdan ve zamanımızdan tasarruf etmiş olacağız. Neslimizi tanımada yetenek en doğal doğru yoldur.

Ya Rabbi! Neslimizi muhafaza etmede bize yardım et. ▀

Mutalip HASDEMİR
Biltek Okulları Genel Müdürü

Yayın Kurulu:

Biltek Okulları Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Birimi

Genel Müdürlük:

Ünalın Mahallesi Demir Sokak No:31
Üsküdar / İstanbul

Telefon:

0850 811 77 15

EDİTÖR'DEN

*“Hoşça bak zatına kim zübde-i alemsin sen
Merdüm-i dide-i ekvan olan ademsin sen.”*

Şeyh Galip

İnsana bakışını bu minval üzere belirleyen bir medeniyete mensubiyet, bir taraftan şükür vesilesi iken diğer taraftan omuzlarımıza büyük bir sorumluluk da yüklüyor aslında. Şükür vesilesi çünkü insanlık tarihi boyunca, yaradılışı itibariyle mükemmel olan insana bu değeri ve anlamı yükleyen ender medeniyetlerden biri, sorumluluk yüklüyor çünkü onlardan miras aldığımız bu anlam ve değeri bir sonraki kuşaklara tevarüs edebiliyor olmak da başarımız aslında.

Kültür aktarımının başlaması çocukluk dönemine rastlar. Aileler ve okullar onlara emanet olarak verilmiş bu ‘alem’lerin hangi alanlara yatkın olduklarının tespiti ve yönlendirilmesi konusunda bir şeyler yapmak veya okullar aracılığıyla yapılmasını talep etmektedirler. Ancak bu talepler ya da istekler, yaşanan bu kavram kargaşasından etkilenmektedirler.

Her dönemin önemli kavramları vardır. Bu kavramlar, içinde bulunulan dönemi etkiler ve şekillendirir. 21.yüzyılın önemli kavramlarından biri de ‘Başarı’ kavramıdır. Başarıya ulaşmada önem arz eden sonuç değil süreçtir. Sürecin iyi değerlendirilmesi ve yaşanan, yaşanılacak hayata anlam katabilmek aslolanıdır. Sağlıklı, mutlu kendisiyle ve çevresiyle barışık topluma ve kendisine faydalı kendisini gerçekleştirmiş insan yetiştirmek süreci dengeli bir şekilde yürütmekle mümkün olacaktır.

Biltek Okulları olarak bu dengeyi koruma adına Rehberlik Servisimiz bu konuda gerekli çalışmaları yapmakta ve güncel gelişmeleri takip etmektedir.

Dergi yolculuğumuzun sekizinci sayısında konumuz; Çocuklarımızın özüne zarar vermeden içlerindeki cevheri keşfetmeleri sürecine yolculuk etmek. Belki de onların hayat seyrine yapabileceğimiz en önemli katkı budur.

Uzman Psikolog
Medine Münevver ÇETİNKAYA
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Bölüm Koordinatörü
Temel Eğitim Bölüm Başkanı



İçindekiler



06

Psikoloji
Dünyasından
Haberler



10

Yeteneklere
Yetebilmek...



12

Üstün Zekalı /
Yetenekli
Çocukların
Sosyal -
Duygusal
Gelişim
Özellikleri

S
T
E
M



18

Eğitimde
21.yy
Becerileri



22

Yetenek
Keşfinde
Aile



26

Simülakr,
Simülasyon
Bağlamında
Ortaya Çıkan
Öteki Ben
ve Öz Ben
Kavramlarında
Yetenek



28

Üstün
Yetenekli
Çocuklar





30

Farkındalık ve
Beceri
Eğitimi



36

Sağ-Sol
Beyin
Entegrasyonu



38

Duygusal
Zeka ve
Çocuklarda
Gelişimi



40

Üstün
Yetenekli
Çocuğa
Nasıl
Yardım
Edilmeli?



42

Çocuklar
Yetenek
Gelişimi ve
Ahlaki
Eğitim



44

Yetenek ve
Zeka
Testleri
Aslında Neyi
Ölçer?



46

Meslek
Seçiminde
Yetenek
İlgi
Bağıntısı



50

Yetenek
Keşfi



54

Çocuklarda
Öğrenme
Stilinin
Belirlenmesinin
Önemi



60

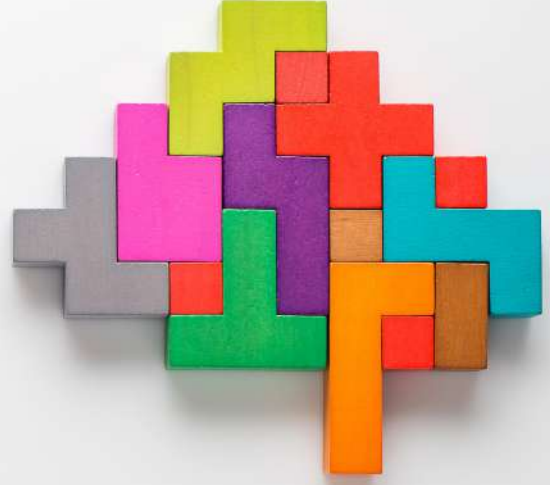
Keyifli
Okumalar



62

İyi Seyirler

PSİKOLOJİ DÜNYASINDAN HABERLER



Ekran Süresinin Çocukların Beynini Nasıl Etkilediğini İnceleyen En Büyük Araştırma

Eğitimpedia - 22 Aralık (Alıntı)

Uluslararası Sağlık Enstitüleri (National Institutes of Health) tarafından yürütülen ve hala devam etmekte olan yeni bir araştırma, ekran zamanının çocukların beyinlerini nasıl etkilediğini inceliyor. Ekranların çocukları nasıl etkilediğini inceleyen bu ilk uzun soluklu araştırma; akıllı telefonlar, video oyunları ve tabletler gibi dijital ekranların genç beyinleri nasıl değiştirdiğini gözlemleyerek on yıl boyunca 11.000'den fazla sayıda çocuğu incelemiş olacak.

Araştırmacılar Gaya Dowling şöyle diyor: "Çocukların ekran karşısında ne kadar zaman geçirdiklerini ve bunun etkilerini nasıl algıladıklarını görmekle kalmayıp, bu durumun sonuçlarını da öğrenmiş olacağız. Ardından bunun bir bağımlılık olup olmadığı sorusuna geçeceğiz."

İlk bulgular iki saat kadar az bir ekran süresinin bile çok zararlı olduğunu gösteriyor.

Araştırmacılar ekranlar ile bağımlılık arasındaki ilişkiyi henüz yeni incelemeye başlamış olsalar da, elde edilen ilk sonuçlar günde iki saat ekran zamanının bile çocukları negatif yönde etkilediğini gösteriyor.



Öyle ki, günde iki saatten fazla ekran zamanına sahip çocukların düşünme ve dil becerilerini ölçen testlerde daha düşük puanlar aldıkları görüldü. Ayrıca araştırmacılar, çalışmadan elde edilen ilk beyin taramalarının analizi doğrultusunda, ekran karşısında günde yedi saatten fazla vakit geçiren çocukların beyinlerinde “korteksin erken incelendiğini” keşfettiler.

Amerikan Pediatri Akademisi’nden Dr. Dimitri Christakis’e göre, bu negatif etkiler, çocuklar ekranlarda öğrendikleri iki boyutlu becerileri üç boyutlu gerçek dünyaya aktaramadıkları için ortaya çıkıyor. Christakis, “Çocuğunuzun eline sanal lego ve bloklarla oynayıp onları birleştirdiği bir uygulama verirsiniz ve ardından önüne gerçek legolar koyarsanız, tüm öğrenme süreci onlar için yeniden başlar,” diyor.

Amerikan Pediatri Akademisi, yeni yürümeye başlayan çocukların ekranlardan mümkün olduğunca uzak tutulmasını öneriyor.

Amerikan Pediatri Akademisi’nin yayınladığı en yeni “ekran kuralları rehberi”, ebeveynler ile çocuklar arasında yüz yüze iletişimin önemini vurguluyor ve ebeveynlerin 18 ila 24 aylık bebeklerini ekrandan uzak tutmaları gerektiğinin altını çiziyor (görüntülü konuşma hariç). Kılavuzda, ebeveynlerin küçük çocuklara ekran başındayken eşlik etmeleri de öneriliyor.

Kılavuzda, “Eğer mümkünse, ekran karşısında birlikte vakit geçirmek en iyi seçenektir. Küçük çocuklar, ekran aracılığıyla öğrendikleri beceriler, gerçek dünyada da kendilerine gösterildiğinde en iyi şekilde öğrenirler,” diye tavsiye ediliyor.

Ulusal Sağlık Enstitüleri tarafından devam eden araştırma, küçük çocuklar için “ekran kuralları rehberi” geliştirmeye yardımcı olabilir.

Araştırmacılar, çalışmanın ilerleyen safhalarında ekranla ilgili sağlık kurallarını geliştirmeye yardım edecek bilgiler edinmeyi umuyorlar.

Dowling’in de dediği gibi, ekran zamanının tüm etkilerini öğrenmek yıllar boyunca, yani araştırma sonuçlanana kadar mümkün olmayacak. Ancak, Ulusal Sağlık Enstitüleri araştırma projesine katılacak 11.000 çocuğu belirlemiş durumda.

Dowling, araştırmacıların on yıl sürecek çalışmaları sonunda ekranların bağımlılık yapıcı özelliğe sahip olup olmadığını belirlemeyi umduklarını söylüyor.

KAYNAKÇA:

https://www.thisinsider.com/how-screen-time-affects-childrens-brains-nih-study-2018-12?utm_content=topbar&utm_medium=referral&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer-home&fbclid=IwAROMBmaQqNdbUi2Kub-fCn70yxFjSCHrEpNBesQ9fuoNjUv2DyzI05aIDWQ&utm_term=desktop&referrer=facebook





Yetenekli mi Doğulur, Yetenekli mi Olunur?

Büyük başarıların arkasında hep bir dehanın imzası var. Ancak henüz hiçbir dahi, dehanın gizemlerini çözmeyi başaramadı. Bu alanda yapılan son araştırmalar yeteneğin doğuştan değil gelişim sonucu ortaya çıkan bir özellik olduğunu gösteriyor.

Son dönemde yapılan birçok bilimsel çalışma üstün başarı gösteren insanların dehalarını genetik aktarım yoluyla edindikleri yönündeki inancı çürütüyor.

“Doğuştan gelen yetenek” gibi kalıpların geçerliliğini yitirmesini doğuran yeni bulgular, yeteneğin gelişim sonucu ortaya çıkan bir özellik olduğunun ispatına dayanıyor.

İlgili Konular Bilim ve Teknoloji, Yaşam Araştırmaların esas olarak çürüttükleri genel kabul, genlerin kalıtım yoluyla değişime uğramadan aktarıldığı.

Yeni bulgular ise genlerin çevreleriyle etkileşim içinde oldukları ve içinde buldukları koşullardan bağımsız olarak değerlendirilemeyeceklerini ortaya koyuyor.

Gen - Çevre Etkileşimi

Kanada'daki Mc Gill Üniversitesi'nden Michael Meaney, kalıtımla aktarılan özelliklerin gen ve çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu belirlendiğini söylüyor.

Cambridge Üniversitesi'nden Patrick Beaston da canlıların yaşamlarının başlangıcında farklı yolları izlemeyi başarabilecek donanımına sahip oldukları kanısında.

Beaston bu farklı yolların ise canlının yaşamını sürdürdüğü ortam tarafından belirlendiğini düşünüyor.

Gen Etkisiz Değil

Bilimsel araştırmaların ortaya koyduğu yeni bulgular kalıtımla devralınan genlerin hiçbir önem taşımadığı anlamına gelmiyor.

Ancak insanların yetenek ve özelliklerinin, genlerinden çok yetiştikleri ortam ve koşullara göre belirlendiği ortaya konuyor.

Araştırmaların sonuçları, yaygın olan, insanların doğuştan gelen zeka seviyelerine sahip oldukları inancına da darbe vuruyor.

ABD'deki Tufts Üniversitesi'nden Robert Sternberg, zekanın sabit olmadığını, gelişimini süren bazı zihinsel yeteneklerden oluştuğunu düşünenlerden.

Yeni Zelanda'daki Otago Üniversitesi'nden James Flynn, zeka seviyelerinin geçtiğimiz yüzyıl boyunca ciddi miktarda yükseldiğini ispatlayan çalışmalarını tanıyor.

Flynn'in vardığı sonuç zaman içinde yaşanan kültürel gelişme daha zeki insanların ortaya çıkmasını sağladığı.

Zeka konusunda yaşanan ilerlemenin yetenek konusunda da geçerli olduğu söylenebilir.

Sporcuların ve müzisyenlerin, önceki kuşaklara göre daha başarılı performanslar göstermeleri bu ilerlemeyle açıklanmakta. ▀

KAYNAKÇA:

<https://www.kigem.com/yetenekli-mi-dogulur-yetenekli-mi-olunur.html>





Yeteneklere Yetebilmek...

Medine Münevver ÇETİNKAYA

Uzman Psikolog

Eğitim ve psikoloji tarihi incelendiğinde birçok kavramın yıllardır hala aynı önem ve değerinde olduğu göz ardı edilemez. Bu kavramlardan biri de şüphesiz 'yetenek' kavramıdır. Üzerinde tanım birliği edilmiş nadir kavramlardan biri olsa da zaman zaman, 'beceri,' 'zeka' vb. kavramlarla karışma ihtimali olan bir yapısı da vardır.

Hatta bazı dönemlerde 'yetenek' kelimesi 'zeka' kelimesi ile muadil anlamlarda da kullanılmıştır. Şu an gündemde çok olmasa da Gardner'ın geliştirmiş olduğu kuram ve sonrasında bu kurama dayanılarak geliştirilmiş olan ölçme araçları, Türkçeye tercüme edilirken zaman zaman 'Çoklu Zeka' veya 'Çoklu Yetenek' kuramı olarak çevrilmiştir. Tercüme faaliyetlerinin niteliği, her bilimsel alanı etkileyebildiği gibi eğitim ve psikoloji de bundan payına düşeni almıştır. Nitekim Eğitim tarihimizin bazı dönemlerinde zeka, bazı dönemlerinde de yetenek kelimesinin kullanıldığını söylemek mümkündür.

Peki yetenek kavramını bu kadar önemli kılan nedir? Neden bütün medeniyetler bu kavramın üzerinde bu kadar durmuşlar ya da üzerine kafa yormuşlardır?

Şöyle ki, bize bu konuda Medeniyetler Tarihi araştırmaları yol göstermektedir. Medeniyetler Tarihi incelendiğinde ise yolumuz Dinler Tarihi ile kesişecektir. Uzak Doğu Dinleri ve Tek Tanrılı dinlerin tarihi incelendiğinde, bütün bu dinleri ortak paydada buluşturan önemli bir emir vardır:

"Kendini Bil!"

Nasıl bilebilir insan kendini? İnsanın kendini bilmesi neden bütün dinlerde son derece önem arz eder? Kendini bilmenin din ile nasıl bir ilişkisi vardır?

Kendini bilmenin nasıllığına dair dinlerin veya medeniyetlerin söylemiş oldukları sözler var mıdır? Kendini bilmenin yeteneklerle nasıl bir bağı vardır?

İnsan, bir topluluğun içine doğar ve o topluluk aracılığı ile gelişim seyri de başlamış olur. Bir bebeğin nasıl besleneceği, nasıl eğitileceği o topluluğun normlarından etkilenir ve nasıl bir ebeveyn olacağı da yine topluluktan öğrendikleri ile şekillenir. Toplumların başarısı, toplumu oluşturan bireylerin, bireysel özelliklerini koruyarak bu özelliklerini toplum yararına nasıl geliştirebildiklerine ve dönüştürebildiklerine bağlıdır. Nitekim biraz sosyoloji ve dünya tarihi okuduğumuzda farklı toplumların birbirlerinden kimi zaman benzer kimi zaman da farklı şekillerde bir bireyi diğerlerinden ayıran yönleri açığa çıkarmak için yollar aradığı ve denediği sonucuna ulaşabiliriz. Örneğin Osmanlı'da bir dönem bebekler için yapılan 'Diş Buğdayı' etkinliklerinde bebeğin önüne sunulan aletlerin de aslında bir tür standardize edilmemiş ölçme araçları olduğunu söylemek mümkündür. Yine benzer şekilde eski Türklerde de yeni doğan bir çocuğa geçici bir isim verildiği daha sonra çocuk savaşta ya da av esnasında bir kahramanlık ya da kendisini ön plana çıkaran bir davranışta bulunduktan sonra gerçek isminin verilmesi de konuya örneklik teşkil etmektedir.

Dünyada bilhassa İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra savaş ve savunma sanayi gelişmeye başlamış ve özellikle bu konularda eğitilmiş kişilere olan ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla birlikte, ülkeler, var olan potansiyellerini belirleme yollarına başvurmuşlardır.

Ne yazık ki, yetenek kavramının, dünya gündemine hızlı bir şekilde oturmasının ana nedenlerinden birisi, savaş ve savunma sanayi alanında yetenekli olduğu belirlenmiş ve bu konuda yeterli donanımla yetiştirilmiş kişilere olan ihtiyaçlardır.

Bizim eğitim sistemimizde ise özellikle 90'lı yılların başında bilhassa yukarıda sözünü ettiğimiz savaş ve savunma sanayinden etkilenmiş olmanın yanı sıra, istatistiğin, ölçme ve değerlendirmenin daha fazla gelişmesinden yola çıkarak, yetenek ölçümü konuları gündemde daha fazla yer almaya başlamıştır. Bu süreçte yetenek ölçüm araçları geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmiş ve ayrıca yurt dışında geliştirilmiş olan bu araçların kültürel standardizasyon çalışmaları da yapılmıştır. Bilhassa şu an geçerli ve güvenilir kabul edilip okullarda yetenek ölçümü çalışmalarında kullanılan araçlardan en önemlisi yurt dışında geliştirilmiş olup Türkiye'de standardizasyonu yapılmış olan 'Temel Kabiliyetler Testi'dir. Bu testin sonucunda, çocuğun hangi alanlarda baskın olduğu ölçülür ve bundan sonraki süreç için bir yol haritası belirlenmeye çalışılır.

Ancak son zamanlarda bu yetenek ölçüm çalışmalarının hız kazanması ile birlikte gelişen, üzerine konuşulması gerekli olan olumsuz bir durum vardır. Bu yetenek ölçümlerinin sonucunda, sadece bir ölçme aracının sonucuna dayanılarak, testten yüksek alan çocukların yetenek geliştirilme çalışmalarına ağırlık verilip diğer çocukların ise göz ardı edilmesi son derece üzücüdür. Ancak eğitim sisteminin niteliğini ortaya koyan da bir anlamda tüm çocuklar için ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yapılandırılmasıdır. Yani aslında, bu konuda belirlenecek olan düstur, naçizane: 'Cevheri olan çocukları tespit etmekten ziyade her çocukta var olan bir cevheri ortaya çıkarmak' olmalıdır.

Eğitim sistemi çocukta var olan cevheri geliştirecek müfredat ve yönetime sahip olduğu müddetçe başarılıdır. Eğitim kurumları ve ebeveynler çocuğun doğuştan getirdiği mizacına uygun eğitim vermekle mükelleftir. Kendisini gerçekleştirmiş bir insan olma yolunda çocuğa yapılacak en büyük yardım kendisini keşfetmesini sağlamaktır. Bu keşifte zorlayıcı olunmadan, kendi yeteneğini keşfetmesine ve istediği alana yönelmesine destek olunmalıdır.

Yetenek kavramı İngiliz dilinde 'gifted' olarak kullanılır. Hatta bazı kaynaklar, Türkçeye tercüme ederken 'hediyelendirilmiş' kelimesini de kullanır.

Hediyelendirilmek.

Ve belki de hayat yolculuğumuz, anlam arayışımız içimizde bir yerlere sızlanan bu hediye bulma yolculuğumuzdur. ▀

KAYNAKÇA:

Schultz, D. P. , Schultz, S. E.(2016). *Modern Psikoloji Tarihi, Kâknüs Yaunları*.

Selçuk, Z. (2014). *Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım*.

Gemuhluoğlu, F. (2019). *Dostluk Üzerine, İz Yayıncılık*.

Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları*.



ÜSTÜN ZEKALİ / YETENEKLİ ÇOCUKLARIN SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Neslihan İPEK
Uzman Psikolog

Üstün yeteneklilik, çocuğu akranları arasında farklılaştıran; bilişsel, fiziksel, dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında da senkronu bozan bir gelişimdir (Smutny,1998). Bu farklı gelişim, onların sosyal ve duygusal alanlarda çeşitli problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Yetişkinlerle, sanki birer yetişkinmiş gibi konuşan, hayatı sorgulayan bu çocukların, akranları ile iletişimlerdeki uyumsuzlukları, gelişim alanlarındaki eş zamansızlığı ortaya koymaktadır. Oysa sosyal ve duygusal gelişim bireyin kendisini ve çevresini tanıyarak, evrendeki yerini anlamlandırmasını, duygularını düzenlemesini ve kendisini en doğru şekilde ifade etmesini sağlar. Tüm çocukların zaman zaman sosyal-duygusal sorunlar yaşayabileceği bilinmekle birlikte, üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının bazı açılardan farklılaştığı ve bu sebeple de zaman zaman özel destek sistemlerine ihtiyaç duyabilecekleri gözden kaçırılmamalıdır (akt. Saranlı, Metin, 2012, 141).

Düşük Başarı

Üstün yeteneklilik söz konusu olduğunda “düşük başarı” konusunun bir başlık altında incelenmesi ilk bakışta mantıksız gelebilmektedir. Çünkü mevcut zekanın her sorunu aşabileceği düşünülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerdeki düşük başarıyı; yetenek ve performans arasındaki çelişki şeklinde özetlenebilir.

Üstün yetenekli çocukların; kendilerine has bir eğitim programı oluşturulmaması, olası öğrenme güçlüğü'nün fark edilememesi, arkadaş grubunun baskısı gibi nedenlerle düşük akademik başarı ile karşı karşıya gelebilmektedirler. Söz konusu düşük başarının önüne geçebilmek için,

öncelikle sorun tanılanmalı, ardından ailenin de desteğini alarak problemi minimize etmeli.

Üstünlerdeki düşük başarı aşağıdaki ölçütlerle tanılanabilir (Rathvon, 1996):

- » Tek başına çalışırken verimli olamamakta ancak birebir ilgi gösterildiğinde başarılı olmaktadır.
- » Görevlere başlamakta ve tamamlamakta sorun yaşarlar.
- » Aile ve öğretmenler geribildirim verdiğinde dikkati uyanır.
- » Konular ilgisini çekmediği zaman zihni dağılır.
- » Diğer akranlarıyla olumlu ilişki kurmada güçlük yaşarlar.
- » Ani sinir boşalmaları yaşar ve ruh hali hızla değişir.
- » Sık sık tekrarlanan isteklerde bulunur fakat hiçbirinden uzun süre tatmin olmaz.
- » Bazı görevlerde bazı yardımlara ihtiyaç duyar.
- » Evde okul malzemeleri ve eşyalarını organize etmede güçlük çeker.

Başarısızlık kavramı öğrencinin, bir öğretim döneminden daha fazla olmak üzere, hemen her dersten gelişim düzeyinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir. Bu düşük başarıya etki eden faktörler aşağıdaki gibidir (Aktaran Karaduman, 2009, s. 200):

- » Düşük özsaygı, düşük özgüven, kendine düşük derecede yararlılık,
- » Yabancılaşma ya da içine kapanıklılık; güvensizlik ya da karamsarlık,
- » Endişeli, itici, dikkatsiz,
- » Agresif, saldırgan, dargın ya da alıngan,
- » Üzgün,



- » Pasif saldırgan özellikler ve tedirginlik,
- » Akademik yönlendirmelerde daha az sosyal, uysal olma, düzenlilik ve alçak gönüllülük,
- » Bağımlı, yüksek başarıda daha az esnek,
- » Sosyal olgunlaşmamışlık,
- » Başarısızlık korkuları,
- » Başarının korkusu,
- » Okulda negatif durumlar. Okulda daha mutsuz ve okula eleştirel bakıyorlar.
- » Antisosyal ya da asi,
- » Aşırı titiz ya da özelleştirili,
- » İç denetim eksikliği, organize olamama,
- » Yakınsak düşünme becerileri ya da detaylı yönlendirmelerde iyi özellikler,
- » Kendileri için gerçek hedeflerin düşüşü; düşük hedefler, davranışlar. Gerçekçi hedefler kurmada uyumsuz stratejiler.

Yüksek başarılı ve başarısız üstün zekâlıların özellikleri ve tutumları üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda önemli bazı farklılıklar bulunmuştur. Her iki grubun özellikleri ve tutumları birbiriyle kıyaslanmıştır. Genellikle başarısız ve çok başarısız üstün zekâlı çocuklarda yukarıda sıralanan özelliklerin ve tutumların belirgin olduğu görülmüştür (Çağlar, 2004).

Üstün zekâlı bireylerin, her yaşta karşılaştığı sorunlar için uygun çözüm yolu seçebilecek, çok yönlü üstün yeteneğe sahip olduklarını düşünmek hatalı olur. Onların da başarılı olması, mutlu bir yaşam içinde bulunmaları, yeteneklerini geliştirmek için daha zengin olanaklara sahip, teşvik edici, ödüllendirildikleri bir çevre içinde bulunmalarına bağlıdır. Gelişim için gerekli bu şartların hazırlanmadığı ailelerde bulunan üstün zekâlı çocuklar aile çevresine karşı büyük bir ihtimalle birkaç tür olumsuz tepki örüntüsü geliştirirler. Üstün zekâlı çocukların bazıları akademik, okul başarısını

düşürme yolunu seçecektir. Bazıları kendini geri çekecek ve başarılı olmak için çaba harcamayacaktır. Diğer bir kısmı ise yarıştan ve mücadeleden vazgeçip kendi kendine başarısızlığa teslim olacaktır. Bu çocukların çoğu duruma isyan, muhalefet şeklinde cevap vereceklerdir. Başarısız üstün çocuklar genellikle bütün otoriteyi tehlikeli ve yıkıcı bulurlar (Karaduman, 2009, s. 202).

Yeterli teşvik ve desteği olmayan, dışlanmış çocuklar onlara ne olduğunu ve onlardan neler beklediğini bilmekte yetersiz kalırlar. Yeteneklerini geliştirmekte, kendilerine güven kazandırmakta, kendi gerçek içselliklerini oluşturmada yetersiz ya da başarısız kalırlar. Boşanmış ailelerin çocukları da risk altındadır. Aileler çocuklarına zaman harcamayarak ve çaba sarfederek bu durumun olumsuz etkilerini azaltabilirler. Ailelerin yüksek beklentileri de bu başarı düşüklüğünü etkiler. Tonu ayarlamak aileleri için zor olabilir. Eğer denetleme, ceza-ödül işe yaramıyorsa, ebeveynler ne yapabilir? Başarısız bir öğrencinin sinirli ve ümitsiz ebeveynleri şöyle davranmaktadır: ya çocuk üzerinde kontrollerini arttırır veya tamamen pes ederler. Bu iki uç davranışın yanında bir başka çözüm söz konusudur. Ebeveynler çocuğu değiştirmektense, kendilerini değiştirmelidirler – çocukla olan etkileşim ve iletişimlerini değiştirmelidirler. Böylece çocuk; bu değişim sayesinde kendine dönük çarpık düşüncelerden sıyrılır, etrafındakilerin etkilerinden sıyrılır ve en sonunda yanlış bakış açılarından kaynaklanan yanlış benimsenmiş davranışları değişir (Karaduman, 2009, s. 203).

Üstünlerde Arkadaşlık İlişkileri

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında yapılan araştırmalar, üstün zekâlı ve yeteneklilerin normal yetenekli akranları tarafından kabul veya red edilip edilmeyeceği konusu üzerine yoğunlaşmıştır.



Bazı araştırmacılara göre ilköğretim seviyesinde üstün zekâlı ve yetenekliler akranları arasında hoşça giden bir statüye sahip gözükmemektedir.

Fakat ergenlik döneminde bu durum çok açık gözükmemektedir ve özellikle kızların akranları arasında daha düşük bir statüleri olabilmektedir (Oğurlu, 2010, s. 91). Üstün zekâlı ve yeteneklilerde uyum zorluklarına neden olan problem olarak, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların çevresindeki akranlarıyla zihinsel yetenek ve duygusal olgunluk bakımından çok az ortak yönlerinin bulunması gelmektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin ileri düzeydeki akademik ve duygusal gelişimleri sebebiyle kendi yaş gruplarıyla arkadaşlık ilişkileri kurmada zorluk yaşamaktadırlar. Yapılan araştırmalara göre, çocuklar arkadaşlarını kronolojik yaşa değil, zeka yaşına göre seçmektedir. Benzer şekilde araştırmalar ergenlik öncesi dönemde erkek ve kızların farklı arkadaşlık beklentileri olduğunu vurgulamıştır. Kızlar erkeklere göre hemcins arkadaşlıklar için daha fazla içtenliğe, güvene ve sadakate önem vermektedir.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerde akran ilişkilerini ve arkadaş seçimini etkileyebilecek altı faktörü içeren bir model aşağıdaki gibidir (Oğurlu, 2010, s. 96):

İleri düzeyde bilişsel işlev:

Genellikle ileri düzeydeki zekâ ile birlikte anılan bilişsel özellikler arasında daha fazla ıraksak düşünce, analitik bilişsel stil ve daha fazla yargılayıcı ve eleştirel düşünce becerileri sayılabilir.

Daha olgun akran ilişkisi:

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin özellikleri arasında sayılan daha yüksek olgunluk düzeyinden dolayı bu çocuklar kendilerinden yaşça daha büyük çocuklarla ve yetişkinlerle ilişki kurup devam ettirmeyi isteyebilirler.

Erken gelişen dil yeteneği:

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar genellikle erken gelişmiş dil becerisine sahiptirler.

Bu gelişmiş dil ve soyut düşünme becerisi şahsi kimlik, bireysel felsefe ve değerler gibi konularda olgun düşünme yeteneğini daha erken geliştirecektir.

Gelişim evrelerine erken ulaşma:

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuk, duygusal ve fiziksel gelişim evrelerini farklı örüntülerle ve/veya kronolojik olarak farklı zamanlarda tamamlayabilir. Bundan dolayı çocuğun tecrübelerinin ve algılarının önceden kestirimi daha zor olabilir ve bu durum yaşlarının empati desteğinden mahrum olarak gerçekleşebilir.

Gelişim evrelerinde hızlı ilerleme: Duygusal travmaya neden olacak diğer potansiyel durum, gelişim evrelerini daha hızlı geçmesinden dolayı üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yaşayabileceği göreceli dengesizliktir.

Farklı olmanın farkında olma:

Bu farklılık çocukların kendilerini ve diğerlerini nasıl algıladığını etkileyebilir ve dolayısıyla kişisel arası ilişkiler de etkilenebilir.

Üstün Yetenekli Çocuklarda Eş Zamanlı Olmayan Gelişim

Üstün yetenekli çocukların bilişsel, duygusal ve motor gelişimlerinin hızı ve derecesi çoğunlukla farklı düzeylerde gerçekleşir. Terassier'a göre, sıklıkla görülen gelişimdeki bu dengesizliğe "eş zamanlı olmayan gelişim" (asynchronous development) adı verilmiştir (Akt. Saranlı, Metin, 2012, s. 144). Robinson ve Noble'a göre üstün yetenekli çocuğun zeka seviyesi arttıkça eş zamanlı olmayan gelişim gösterme ihtimali de bununla doğru orantılı olarak artmaktadır (Akt. Saranlı, 2012, s. 144).

Üstün yetenekliler zihinsel gelişimleri bakımından akranlarından oldukça önde olmakla birlikte, sosyal ve duygusal açıdan durum aynı olmayabiliyor.

Örneğin yedi yaşındaki üstün yetenekli bir çocuk integral hesapları yapabiliyorken oyun bahçesinde beş yaşında bir çocuk gibi davranabilir. On beş yaşındaki üstün yetenekli bir genç, konuşmalarıyla Yunan düşünürlerini birbirleriyle karşılaştırabilecek zihinsel kapasitede bir yetişkin imajı uyandırırken, sosyal ortamlarda kendini pasif hissedip çocukça davranabilir. Roeper'a göre üstün yetenekli çocukların iç dünyaları eş zamanlı olmayan gelişim sebebiyle normal akranlarına göre daha karmaşık ve duyarlıdır. Aşırı düzeydeki farkındalık ile topluma uymada zorluklar ve incinebilirlik gösterebilirler.

Bu tarz gelişim gösteren üstün yetenekli çocuklar sadece düşüncelerinde değil duygu ve davranışlarında da farklıdırlar (Akt. Saranlı, 2012, s. 145).

Silverman'a göre Fiziksel, sosyal-duygusal ve zihinsel gelişim düzeyleri birbirinden farklı olan üstün yetenekli çocuklar, buldukları düzeyin gelişim problemlerini yaşayacaklarından, çoklu sorunlarla karşılaşma riski taşımaktadırlar. Üstün yetenekli çocuklar yaşlarından büyük çocuklar gibi düşünürler ve kendilerine büyük çocukların koyduğu tarzda standartlar koyabilirler.

Bu da yaşlıları ile aralarında olumsuz ilişkilere sebep olabilir. Gelişimin belli alanlarda çok hızlı olması, üstün yetenekli çocuklarda karışık duygu ve düşünceler ile yetersizlik hissine sebep olabilmektedir. Bilişsel işlevler yoğun bir şekilde gelişirken duygusal işlevler bunları yakalamakta zorlanabilir ve bu da çocukların içsel çatışmalar yaşamalarına zemin hazırlayabilir (Schuler, 2003). Eş zamanlı olmayan gelişimin bir başka sonucu da onlara kolay gelen görevlerde rahat hareket ederken alışkın olmadıkları veya zor gelen durumlarda hazırlıksız yakalanmaları ve bu sebeple kızgınlık yaşamalarıdır.

Aslında eş zamanlı olmayan gelişim gösterenler sadece üstün yetenekliler değildir. Onları diğerlerinden farklı kılan, beceri ve yeteneklerinin çok fazla ilgi çekmesi yani spot altında olmaları sebebiyle sınırlılıklarının da daha belirgin şekilde algılanmasıdır (Akt. Saranlı, 2012, s. 145).

Mükemmeliyetçilik

Yüksek standartlara sahip olmayan, yani yeteri kadar mükemmel olmayan hiçbir şeyden memnun olmama halidir (Strip ve Hirsch, 2000). Mükemmeliyetçiliğe yatkın olan üstün yetenekli çocuklar her zaman aileleri ve öğretmenlerinden "mükemmel" yorumunu almalarını sağlayacak işler ortaya koymak için yoğun çaba gösterirler. Aynı zamanda üstün performans gösterme konusunda yetenekli olduklarından dolayı her zaman tüm sınıfın önünde veya aile içinde mükemmel işler çıkarmaya çalışabilirler. Gösterdikleri bu aşırı çaba zamanla onlara zarar vermeye başlayabileceğinden üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik davranışları dikkatle izlenmesi gereken bir konudur.

Üstün yetenekli çocuklarla çalışan öğretmenler, öğrencilerinde çoğunlukla mükemmeliyetçilik özellikleri gördüklerini fakat bu özelliği yüksek kişisel standartlar

olarak mı yoksa uyumsuzluk olarak mı adlandıracaklarını bilemediklerini belirtmişlerdir (Parker ve Adkins, 1995). Baska'nın belirttiğine göre mükemmeliyetçi özellikler gösteren üstün yetenekli çocuklar, görevleri mükemmel derecede yapabilmek için çok fazla enerji sarfetmekle birlikte kendileri veya etraflarındaki kişiler hata yaptıklarında bundan çok rahatsız olurlar. Mükemmeliyetçiliğin sonucu olan aşırı korku ve kaygı da ayrıca üstün yetenekli çocuğun gelişimini engelleyip suçluluk duygusuna sebep olabildiği gibi, çocuğun serbest keşifler yapmasının önüne geçerek gelişimini yavaşlatabilir (Akt. Saranlı, 2012, s. 149).

Üstün yetenekli çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarına oranla daha fazla mükemmeliyetçi özellikler gösterip göstermediğini araştıran Kramer (1988) hem üstün yetenekli hem de normal gruplarda kendini suçlayıcı tarzda davranış örüntüsü gösteren ergenlerin diğerlerine oranla daha kaygılı ve mükemmeliyetçi oldukları ve genel olarak üstün yetenekli grubun daha fazla mükemmeliyetçi özellikler gösterdiğini bulmuştur. Roberts ve Lowett (1994) da üstün yetenekli ergenler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada benzer şekilde üstün yetenekli grubun normal ve akademik olarak başarılı akranlarına oranla daha yüksek mükemmeliyetçilik özellikleri gösterdiğini bulmuştur. Türk ergenler üzerinde gerçekleştirilen Mısırlı-Taşdemir'in (2003) çalışmasında üstün yetenekli öğrencilerde sınav kaygısının duyusallık ve kuruntu boyutları ile mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Silverman'ın çalışmasında ise üstün yetenekli çocukların ailelerinin çocukları konusunda en sık belirttikleri kişilik özelliklerinin mükemmeliyetçilik ve eleştirilmeye karşı güçlü şekilde tepki verme olduğu görülmüştür yavaşlatabilir (Akt. Saranlı, 2012, s. 149).

Liderlik

Liderlik özellikleri arasında; kişinin kendini iyi ifade edebilmesi, başkalarıyla uyumlu ilişkiler kurabilmesi, toplumsal duyarlılıkları yüksek olma gibi özellikleri başta gelmektedir. (Tutar, Yılmaz, Erdönmez, 2003). İlköğretim düzeyindeki üstün liderlik yeteneğine sahip çocukların tipik özellikleri şunlardır: kendi akranlarıyla ve yetişkinlerle kolayca iletişim kurabilirler, yeni durumlara uyum sağlayabilir, yüksek düzeyde konuşma yeteneğine sahip ve diğerlerinin duygularını ve ihtiyaçlarına karşı duyarlıdırlar (Hensel, 1991). Tannenbaum (1983), liderlik becerileri ile genel zekâ arasında korelasyon bulmuştur. Başka bir ifadeyle, zekâ arttıkça ileri düzey liderlik becerileri gösterme şansı da artacaktır. Moltzen'e (1996) göre üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar sorumluluk almaya isteklilik, grubun bir parçası olmak, akranlarının saygısını kazanmak, açık bir iletişim kullanmak, uyumluluk, esneklik, aktiviteleri takip etmek yerine yönlendirme tercihi ve kendine güven gibi erken liderlik becerisi sergilerler (Akt. Porter, 1999). Düşünceleri ve kararları için diğer çocuklar tarafından aranılır.

Sosyal anlaşmazlıklara birçok alternatif çözümler sunarak sözel ve muhakeme yetenekleri onların şiddete başvurmadan anlaşmazlıklarla baş etmelerini sağlar (Morelock & Morrison, 1996; Akt: Porter, 1999). Üstün zekâli ve yetenekli çocuklar becerilerini manipülatif bir şekilde kullansalar bile başkalarının davranışlarını etkileyebilecek sözel becerilere sahiptirler (Davis & Rimm, 1998). Bununla birlikte Williams ve Sternberg (1988), liderin zekâsının takipçilerinin çok üstünde olmasının, bu kişilerle yeterince iletişim kuramaması ve verimsiz hale gelmesine neden olabileceğini öne sürmüştür (Akt. Sternberg, 2005).

Aşırı Duyarlılık

Birçok üstün zekâli ve yetenekli çocuğun aşırı duyarlılık yaşadığı bulunmuştur (Piechowski, 1999). Yüksek standartlara sahip olma ve diğerlerini algılayıcı olma üstün zekâli ve yetenekli çocukları aşırı duyarlı -özellikle de eleştiriye karşı- yapabilir (Mendaglio, 1994; Akt: Porter, 1999). Başka kişilerin sinyallerine karşı fazla alıcı olmasına karşın eksik yaşam tecrübesinden dolayı bu mesajları yanlış yorumlamasına yol açabilir (Freeman, 1993). Ayrıca duyarlılık, kolay incinmeyi, eleştiriye kuvvetli tepkiyi, merhametli davranmayı ve hatta ısıya, gürültüye, dokuya ve besinlere fiziksel tepkiyi içerebilir (Silverman, 1993). Örneğin parlak bir ışık üstün zekâli ve yetenekli çocukta kaygıya veya kafa karışıklığına yol açabilir.

Yüksek sese duyarlı çocuklara daha yumuşak konuşmak veya sesi seviyesi düşük müzik yararlı olabilir.

Benlik Saygısı

Kişinin kendisine ilişkin yaptığı ve alışkanlık haline getirdiği değerlendirmesi benlik saygısı olarak tanımlanmaktadır (Coopersmith 1974). Bireylerin iletişim becerilerinin artmasının, aynı zamanda benlik saygılarını da olumlu yönde etkilemesi beklenir. Greenier ve ark. (1999) kişilerarası ilişkilerin kalitesinin benlik saygısının önemli bir kaynağı olduğunu ileri sürmektedirler. Bu konuda yapılan çalışmalarda, yüksek benlik saygısına sahip bireylerin sosyal ilişkilerinde daha popüler oldukları (Battistich, Solomon ve Delucchi, 1993) ve düşük benlik saygısına sahip bireylerle karşılaştırıldıklarında, ilişkilerinin daha kaliteli olduğu bulunmuştur (Keefe ve Brendt, 1996). Ayrıca, düşük benlik saygısına sahip bireylerin ilişkilerinin daha olumsuz olarak algıladıkları, daha fazla olumsuz yaşam olaylarına maruz kaldıkları ve çevrelerinden daha az sosyal destek gördükleri belirlenmiştir (Goodwin, Costa ve Adonu, 2004). Porter'ın (1999) Delisle'den (1992) aktardığına göre üstün zekâli ve yetenekli çocukların benlik saygısı erken gelişmektedir. Bu durum diğer çocuklardan farklı olduklarının farkına varmalarını hızlandırmaktadır (Clark, 1997). Bu farkındalık kendilerinde bir "yanlışığın" olduğu varsayımına da yol açmaktadır. Sonuç olarak üstün zekâli ve yetenekliler yetenekli olduğu alanlarda kendine güven duymakta fakat fiziksel ve sosyal becerilerde güven eksikliği hissetmektedir (Davis & Rimm, 1998).



Sonuç ve Öneriler

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların yaşayabileceği sosyal ve duygusal problemlerin birçoğundan bahsettik. Tüm bu problemleri ne denli yoğun yaşayıp yaşamayacağı ise, çocuğun zeka ve yetenek düzeyine, kişilik yapısına, içinde bulunduğu çevreye bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. O halde çocuğun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda desteklenmesi, ebeveynleri tarafından anlaşılması ve ihtiyaçlarının giderilmesi ve bunlara paralel olarak da çevresinin düzenlenmesi gerekmektedir. Kendilerine uygun okul ortamında eğitim aldıkları taktirde, en az normal zeka ve yetenek düzeyindeki akranları kadar sağlıklı gelişim gösterebilmektedirler.

Üstün yetenekli çocukların rahatsızlık duydukları ev ödevini, baskı olarak hissetmemeleri için, ödevlerde azaltma ve farklı projeler verilebilir. İlgilerini konuya çekmek için de derinleştirme, zenginleştirme gibi yöntemler kullanılabilir ve farklı materyallerle farklı yaşantılar deneyimleme fırsatı sağlanabilir (Delisle & Lewis, 2003).

Aileler, üstün yetenekli çocuklarının başarılı oldukları alanları ve yetersiz oldukları alanları iyi gözlemleyebilmelidirler. Başarısız oldukları durumlarda okul ve öğretmenle iletişime geçip, problemin kökenine inebilmelidirler (Kerr, 2009) ▶

KAYNAKÇA:

Delisle, J. R., Lewis, B. A. (2003). *The survival guide for teachers of gifted kids*. USA: Barnes and Noble Publishing.
Gündüz, T. (2010). *Üstün Zekâlı Çocuklarda Ahlâk Gelişimi ve Eğitimi*. İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1, 157-177

Z. Leana & Taşçılar, M. (2012). *Üstün zekalı çocuklarda öğrenme güçlükleri. Geleceğin Mimarları Üstün Yetenekliler Sempozyumu'nda sunulan bildiri. Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu. Tekirdağ, Türkiye, 27 Nisan.*

Karaduman, B. (2009). *Üstün Yetenekli Öğrencilerde Başarı Düşüklüğünü Önlemek İçin Örnek Bir Model*, 1, 196, 221.

Kerr, B. (Ed.). (2009). *Encyclopedia of giftedness, creativity and talent*. California: Sage Publications.

Metin, N & Saranlı, A. (2012). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Gözlenen Sosyal-Duygusal Sorunla*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1, 139-163.

Oğurlu, E & Yaman, Y. (2010). *Üstün Zekâlı/Yetenekli Çocuklar ve İletişim*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 213-223.

Özkardeş, G. O. (2004). *İki Kere Farklı: Üstün Yetenekli Olan Çocuklarda Özel Öğrenme Güçlüğü Sorunları*. 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı.

Strip, C. A. & Hirsch, G. (2000). *Helping gifted children soar: A practical guide for parents and teachers*. Scottsdale: Great Potential Pres.



EĞİTİMDE 21.YY BECERİLERİ

Mehmet BOYRAZ
Psikolojik Danışman

Bugünü doğru okuyamayanların, yarına dair söyleyebileceği bir söz yoktur.

Eğitim, bireyleri toplum hayatına hazırlamayı, nitelikli insan gücü haline getirmeyi, ilgi ve yeteneklerine göre geliştirmeyi, belirli konularda bilinçlendirmeyi ve farklı bakış açıları doğrultusunda düşündürmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında insanın bir takım becerilerle donatılarak yetiştirilmesi ve öğretim faaliyetlerinin bu doğrultuda şekillendirilmesi eğitimin konusudur.

Eğitim, toplumdaki değişimlerden etkilenmekle birlikte kendi zatiyle de toplumsal değişimin kolonizatörüdür. Bu yönüyle geleceğe yön vermekle birlikte geleceğin şartlarına göre kendi sistematiğini revize etmesi kaçınılmaz bir zarurettir. Aksi halde tüm çaba ve gayretlerin akim kalacağı ve emeklerin verimlenmeyeceği bir bedahattir. Bittabi çağına hükmedemeyen insanın sonu teslimiyet olacaktır. Zaman ve mekanda kaybolan değil, an'a mührünü vuran bir gençlik tasavvuru için çağına hamleden insan profilinin "değer" vasıfları kadar "beceri ve yetenek" donanımı da mühim ve kıymetlidir.

Bu raddede eğitim faaliyetlerinden murad edilenin ve maksada nasıl bir usul ve vasıtayla gidileceğinin doğru tayin edilmesi ancak çağın doğru okunmasıyla mümkündür. Ve sonrasında ise hangi becerilerin nasıl bir öncelik sırasına göre ne gibi bir yaklaşım ve metodoloji ile bireye kazandırılacağı temel bir problem alanı olarak karşımızda durmaktadır. Yani kısacası çağın insandan beklediği beceriler nelerdir ve mevcut eğitim sistemleri bu beklentiye cevap verebilecek insan profilini nasıl yetiştirebilecektir?

DEĞİŞEN DÜNYA

Küreselleşme

Küreselleşme, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen sosyal, siyasal ya da ekonomik olayın yakın veya uzaktaki başka yerlerinde de kendini hissettirmesi şeklinde tanımlanabilir.

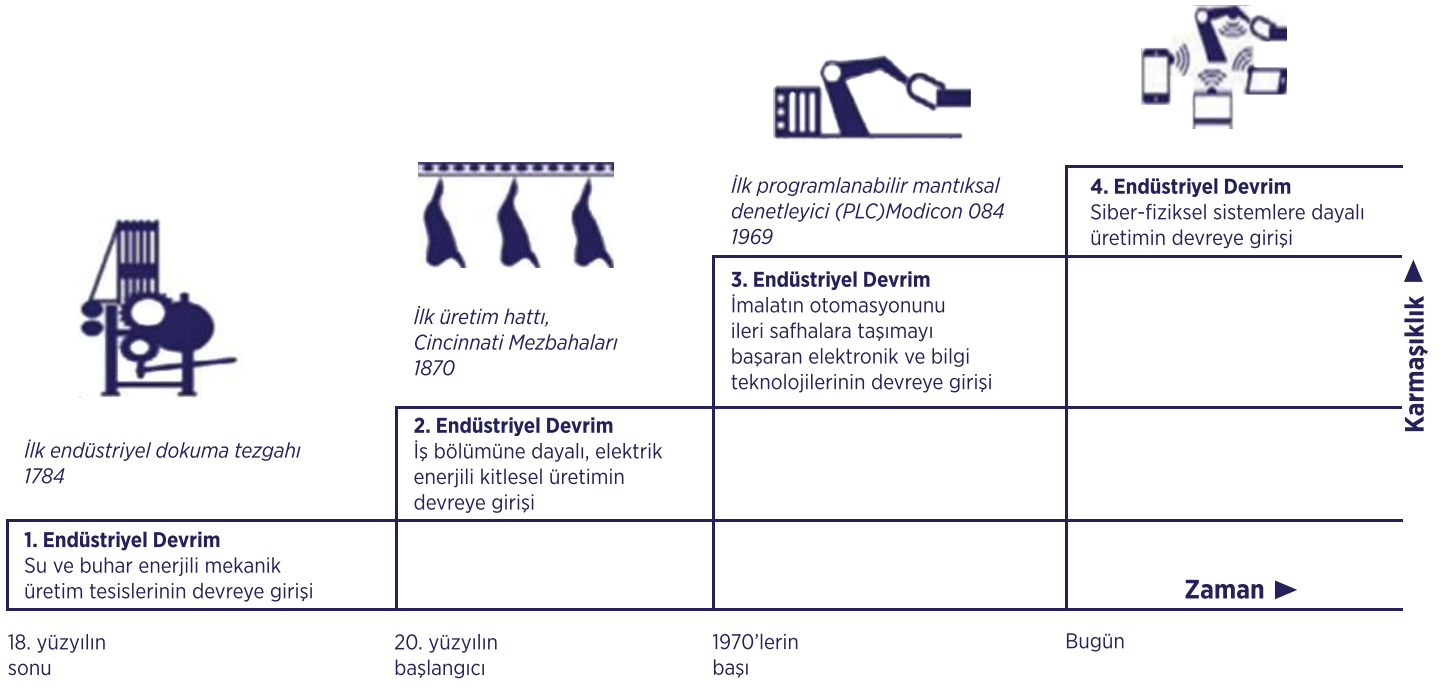
Teknoloji ile iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmelerle birlikte uzak ve yakın kavramları değişikliğe uğramış, sınırlar ötesi etkileşimin boyutlarının mevzu bahis olduğu küreselleşme kavramı ortaya çıkmıştır.

Günümüzde giderek küçülen ve "küresel bir köy" haline gelen dünyada, küresel rekabete ayak uydurabilecek, evrenselleşmenin yerli değer tanımadığı bu dönemde kendi kültür bünyesini muhafaza edebilecek ve çok kültürlü yeni yaşantıya adapte olabilecek bireylerin ancak başarılı olabileceği de artık sadece öngörü değil, bir realitedir.

Bu açıdan bakıldığında, eğitim açısından küreselleşme ise, birkaç değişik şekilde tanımlanabilir. Bu tanımlardan biri, bu kadar yakın ilişki içinde olan dünya toplulukları arasında rahatça dolaşabilecek, çalışabilecek, hatta farklı ortamlarda yaşayabilecek insanı yetiştirmek şeklinde olabilir. Bu tanım çerçevesinde eğitimin görevi yalnızca ulusal sınırlar içinde başarılı olabilecek insanları değil, farklı kültür ve coğrafyalarda uyum sağlayabilecek ve uluslararası alanlarda başarılar imza atarak dünya ile rekabet edebilecek insanların yetiştirilmesidir.

Endüstri 4.0 ve Dijital Dönüşüm

Sürekli gelişen teknoloji, sanayide üretkenliğin özellikle 18. yüzyılın sonlarından günümüze üç ana dalga çevresinde çok önemli şekilde artmasını mümkün kılmıştır. Buhar gücüyle çalışan makineler, elektriğin üretime girmesi ve 1970 sonrasında gittikçe yaygınlaşan robotlu otomasyon akımı bu yeni çıgırlar açan üç devrimin tetikçileri niteliğinde olmuştur. Sanayi, el işçiliğinden makine ve buhar kullanımına geçerken birinci devrimini yaşamıştır. Elektriğin yaygınlaşması ve seri üretimle birlikte ikinci sanayi devrimi gerçekleşti. Üçüncü sanayi devriminde ilave olarak elektronik ve bilişim sistemleri de kullanılmaya başlandı ve üretim süreçlerinin otomasyonu sağlandı.



Şimdi ise insanlık, nesnelerin interneti, büyük veri, bulut bilişim, makineler arası iletişim ve yapay zeka gibi teknolojiler ve yazılımsal kavramların, fiziksel unsurlarla birleşmesini içeren Endüstri 4.0 ile karşı karşıya.

4.Sanayi Devrimi'ni ifade eden Endüstri 4.0, robotların üretimi tamamen devralması, yapay zekanın gelişimi, üç boyutlu yazıcılarla üretimin fabrikalardan evlere inmesi, devasa miktarda ki bilgi yığınına veri analizleriyle ayıklanıp değerlendirilmesi ve daha birçok yenilikleri kısacası sağlıktan yönetime, üretimden eğitime, sanayiden tarıma, hayatın her alanında dijital bir dönüşümü içermektedir.

Endüstri 1.0'dan Endüstri 4.0'a Doğru

- 1) Mekanik Üretim Tesislerinin Uygulanması (18. Yüzyıl)
 - » 1712 Buhar Makinesinin İcadı
- 2) Elektrik ve İş Bölümüne Dayalı Seri Üretime Geçilmesi
 - » (19. Yüzyıl) 1840 Telgraf ve 1880 Telefon İcatları
 - » 1920 Taylorizm (Bilimsel yönetim)
- 3) Üretim Süreçlerinin Otomasyonu (20. Yüzyıl)
 - » 1971 İlk mikro bilgisayar (Altair 8800)
 - » 1976 Apple I (S. Jobs ve S. Wozniak)
- 4) Otonom Makineler ve Sanal Ortamlar (21. Yüzyıl)
 - » 1988 AutoIDLab. (MIT)
 - » 2000 Nesnelerin İnterneti
 - » 2010 Hücresel Taşıma Sistemi
 - » 2020 Otonom Etkileşim ve Sanallaştırma

Geleneksel üretim ve hizmet sistemleri, günümüzde dijital bir dönüşüm yaşayarak yeni bir yapıya bürünmektedir. Özellikle elektronik, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler bu dönüşümü daha da hızlandırmıştır.

Akıllı robotlar, sensörler, 3D yazıcılar, dronelar, gelişmiş veri depolama ve analiz sistemleri ve daha birçok teknoloji bu dönüşümde kilit rol oynamaktadır.

Fiziksel objelerin İnterneti olarak bilinen İnternet of Things (IoT) sayesinde, birbirleri ile konuşabilen akıllı ve bağlantılı sistemler geliştirilmektedir. Kendi kendini yönetebilen, denetleyen ve optimize eden bu otonom sistemler hayatımızı şekillendirmeye başlamıştır.

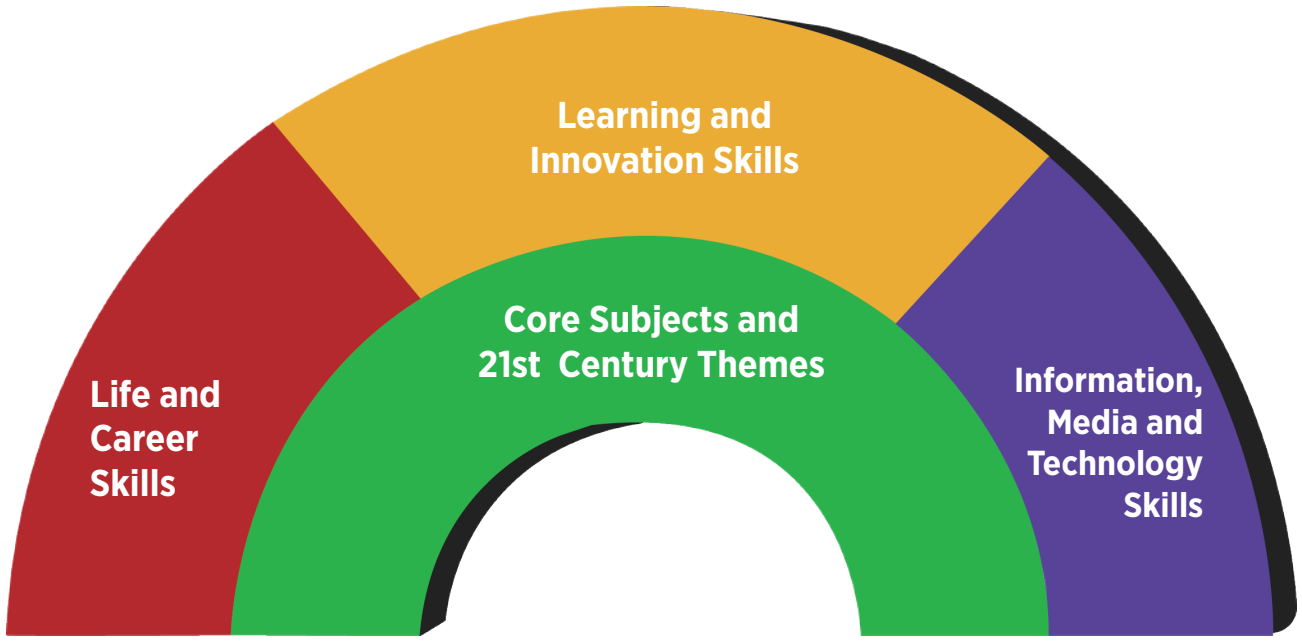
Eğitim bu dijital dönüşümün neresinde dersiniz aslında tam da merkezinde. 18. Yy eğitim sistemi Endüstri 1.0 için gerekli insan gücünü yetiştiriyordu.

Bugün ise 21.yy'da dijital dönüşüm çağında, Endüstri 4.0 çağında iş hayatında yer alacak bireyler yetiştirilmesi gerekiyor.

21.YY BECERİLERİ NELERDİR?

Çağımızda bahse konu olan değişimlerle birlikte elbette bir takım beceriler ön plana çıkmıştır. 21. Yy bireyinden beklenen bu becerileri kaba bir tasnife tabi tutmak gerekirse bilgiye dayalı beceriler, (robotik, kodlama, yazılım, tasarım vb.) ve insani beceriler (eleştirel ve yaratıcı düşünme, hayat boyu öğrenme, iletişim, iş birliği, problem çözme, öz yönetim, empati, uyum vb.) şeklinde bir ayrıma gidilebilir.

Eğitim sisteminin öğrencileri akademik ve üretken bireyler olmaları için yetiştirmesi gerektiğine inanan iş çevrelerini, eğitim liderlerini ve karar mekanizmalarını bir araya getiren bir organizasyon olan P21 (Partnership for 21 st Century Skills- 21.yüzyıl Becerileri Ortaklığı) , 21.yüzyıl becerilerinin neler olduğunu belirlemeye çalışır ve bu becerilerin eğitim sistemlerine nasıl kazandırabilecekleri ile ilgili modeller önerir.



Ve en çok kabul gören 21. Yy becerileri tasnifi bu çalışma grubunun tanımıdır. Partnership for 21 st Century Skills' e göre bu beceriler:

- a) Öğrenme ve Yenilik (4C) Becerileri
 1. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri (Critical thinking and problem solving)
 2. Yaratıcı düşünme ve yeniliği uygulama becerileri (Creativity and innovation)
 3. İletişim becerileri: (Communication skills)
 4. İşbirliği becerileri (Collaboration)
- b) Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri
 1. Bilgi okur-yazarlığı (Information Literacy)
 2. Medya Okur-Yazarlığı (Media Literacy)
 3. Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) okur-yazarlığı (Information, Communications & Technology Literacy)
- c) Yaşam ve Kariyer Becerileri
 1. Esneklik ve uyum (Flexibility & adaptability)
 2. Girişimcilik ve öz-yönelim (Initiative & self direction)
 3. Sosyal ve kültürlerarası beceriler (Social& cross-cultural skills)
 4. Üretkenlik ve mesuliyet (Productivity & accountability)
 5. Liderlik ve sorumluluk (Leadership & responsibility)

Şekilde de ifade edildiği gibi, üç beceri alanı ve alanlarının dayandığı Anahtar Disiplinler (dil edinimi, okuma ve dil sanatları, dünya dilleri, sanat, matematik, fen/ bilim, coğrafya, tarih, devlet ve vatandaşlık.) ve Disiplinler Arası Temalar (küresel farkındalık, mali, ekonomik, iş dünyası ve girişimcilik ile ilgili okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı, sivil okuryazarlık) bulunmaktadır.

Yine benzer bir 21.yy beceri tasnifi 2015 yılında Dünya Ekonomi Formu, Eğitimde Yeni Vizyon Belgesinde yayınlanmıştır. "New Vision for Education" başlıklı belgede belirtildiği haliyle bu beceriler aşağıdaki şekildedir.

BECERİ TEMELLİ EĞİTİM VE STEM MODELİ

Yeni yüzyıl ile birlikte gerçekleşen dönüşümler eğitim paradigmasında da bu minvalde bir değişimi zaruri kılmıştır. Yeni paradigmanın orijininde iki kavram yer almalıdır: değer ve beceri. Milli-manevi değerlerin kazandırılması ve çağın becerileriyle bireyin donatılması, eğitimin işlevlerini özetleyen ve felsefesinin genel çerçevesini çizen iki kıymetli başlıktır.

Çağın ve geleceğin becerileri, küresel zihni 21. yüzyılda olduğu kadar tarihin hiçbir sürecinde bu kadar meşgul etmemiştir. Günümüzde bilgiyi zihinde depolamaktan ziyade bilgiye etkili erişim, onu özgün şekilde yoğurmak, bu yüzyılın problemlerini etkili çözmek ve bireysel/mesleki hayattaki yaşam mücadelesinde üretkenlik ve bunun için gereken karakter öne çıkmaktadır. Bu yüzyıl için beceri odaklı bir eğitim ve hayat yaklaşımı önemlidir. Bu nedenle 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ndeki çağın ve geleceğin becerileriyle donanmak vurgusu oldukça anlamlı ve değerlidir.

Eğitim sistemleri de günümüzde bu doğrultuda kendilerini revize etme çabasına girişmiştir. Dijital dönüşüme entegre, Endüstri 4.0'a adapte, 21.yy becerilerine sahip bireylerin nasıl yetiştirilebileceğine dair dünya genelinde farklı projeler geliştirilmektedir ve Türkiye'nin de dahil olduğu STEM Modelini merkeze alan "Scientix Projesi" bu kapsamdadır. Scientix Projesi, Avrupa'da STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) eğitiminde sorgulamaya, araştırmaya, ürün geliştirmeye, buluş yapmaya dayalı eğitimi Scientix Portalı aracılığıyla yaygınlaştırmayı amaçlayan, öğretmenlere, akademisyenlere, okul yöneticilerine, ailelere ve STEM eğitimi ile ilgilenen tüm kişilere açık bir projedir.

21. YÜZYIL BECERİLERİ



HAYAT BOYU ÖĞRENME

STEM eğitimi disiplinler arası ve uygulamaya yönelik yaklaşımı içeren fen, teknoloji, mühendislik ve matematik gibi dört önemli disiplinin birbirleriyle entegrasyonunu hedefleyen bir öğretim sistemidir. (Akgündüz, 2015). STEM eğitimi disiplinleri bir araya getirerek kaliteli öğrenme, var olan bilgiyi günlük hayatta kullanma, yaşam becerilerini artırma, üst düzey ve eleştirel düşünmeyi kapsayan bir eğitim olarak düşünülebilir. ▲

KAYNAKÇA

Akgündüz, D.; Aydeniz, M., Çakmakçı, G., Çavaş,B., Çorlu, M., Öner T. ve Özdemir, S. (2015). *STEM Eğitimi Türkiye Raporu: "Günümüz Modası mı Yoksa Gereksinim mi?"*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi STEM Merkezi.

Altunel Mustafa, *STEM Eğitimi ve Türkiye:Fırsatlar ve Riskler, SETA Perspektif, S.207, 2018*

Arkan Atilla; Hamarat Ercenk, *2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde Gelecek Becerileri, SETA Perspektif, S.222, 2018*

Aslan Kadir, *Küreselleşmenin Eğitim Boyutu, Ege Eğitim Dergisi, S.5, 2004, s. 1-5*

Aydeniz, M (2017, Ekim). *Eğitim Sistemimiz Ve 21. Yüzyıl Hayalimiz: 2045 Hedeflerine İlerlerken, Türkiye için STEM Odaklı Ekonomik Bir*

Yol Haritası. University of Tennessee, Knoxville.

Eser Esen, *Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi, Muş Alpaslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.2, C.2, 2014*

Gelen İsmail, *P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi (ABD Uygulamaları), Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, S.2, C.1, 2017, s. 15-29*

MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*

MEB. (2016). *STEM Eğitimi Raporu. Ankara: Yenilik Ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*

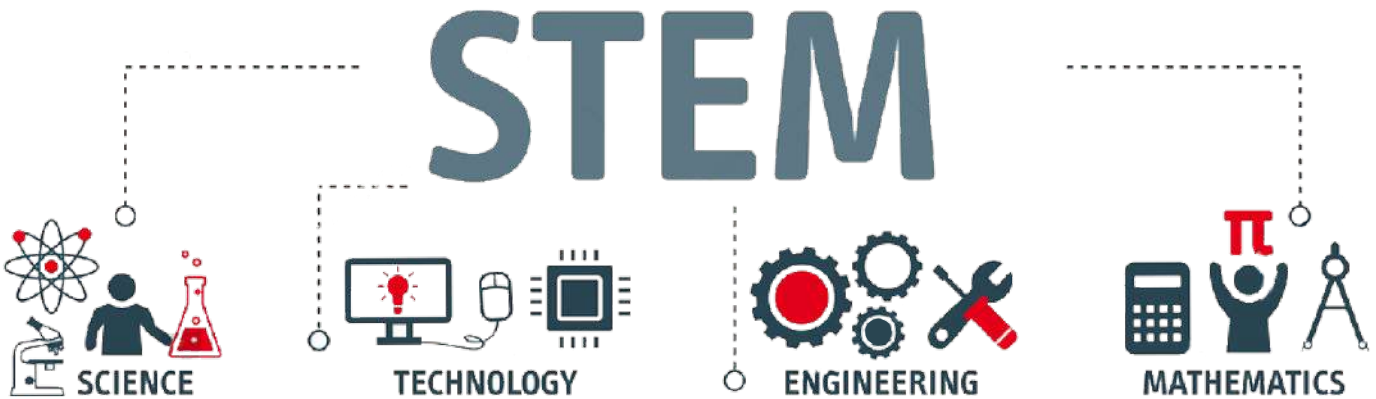
MEB. (2018). *Dünyada Eğitim Trendleri Ve Ülkemizde Stem Öğrenme Etkinlikleri: Meb K12 Okulları Örneği. Ankara: Yenilik Ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*

OECD. (2008). *21stCentury Skills: How can you prepare students for the new Global Economy?, Partnership for 21 st Century Skills, Paris*

TÜSİAD. (2016). *Türkiye'nin Küresel Rekabetçiliği İçin Bir Gereklilik Olarak Sanayi 4.0. Yayın No: TÜSİAD-T/2016-03/576*

Yalçın Seher, *21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araçlar ve Yaklaşımlar, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, S.1, C.51, 2018, s.183-201.*

WEF. (2015). *New Vision for EducationUnlocking the Potential of Technology*
<https://www.endustri40.com/endustri-tarihine-kisa-bir-yolculuk/>
Erişim Tarihi: 31 Ocak 2019



YETENEKLERİN KEŞFİNDE; AİLE

Feyzanur SAVAS
Psikolojik Danışman



İnsan karakteri büyük ölçüde ilk altı yılda şekillenmektedir. Bu dönem eğitim açısından son derece önemlidir ve bilim adamları tarafından “hayati dönem” olarak nitelendirilmektedir. Bu kritik dönemde çocuğu tanımak, yeteneklerini keşfederek bilinçli yardımda bulunmak yetişkinler ve ebeveynler olarak görevimizdir. Çocuklarımızın iyi insan, iyi vatandaş olabilmeleri için teknolojinin esiri olmadan ama bilim ve teknolojinin imkânlarından da faydalanarak eğitilmelerine katkı sağlayabiliriz. Eğitimin temel taşı ailedir ve sağlıklı bir aile eğitimi olmadan çocuklarımızı iyi yetiştirmek, zararlı etkilerden onları korumak hayli zordur. Birçok çeldiricinin bulunduğu günümüzde duygusal rehberlik yaparak çocuklarımızı yetiştirebiliriz (Önder, 2011).

Peki, biz bu yüzyılda nasıl bir ebeveynlik yapıyoruz? Çocukları nasıl yetiştiriyoruz? Teknoloji çağı olarak adlandırdığımız 21. Yüzyılda zaman kavramı insan için yitirilmiş ya da hiç kazanılmamış gibi: Yetmiyor. Günün 24 saat; 1440 dakika; 86 400 saniyesi işlerin bitimine olanak sağlamamakta ve hayatımızda sürekli bir şeyler yarım kalmaktadır. Yetişkinler bundan yakınmakta ve vaktin yetersizliğini sürekli olarak dillendirmektedir. Peki, bu durum görüldüğü gibi en çok yetişkinlere mi zarar vermektedir? Genç yetişkinler kendilerini geliştirmekte yeterli zamanı bulmakta mıdır? Yaşlanmış bireyler “bir ayağım çukurda zaten” dediği için vakit onlara yeterli gelmekte midir?

Elbette tüm yaş grupları günün yetersizliğinden, haftaların çok çabuk geçmesinden yakınmaktadır. Lakin Farkında olmadığımız, göz ardı ettiğimiz öyle bir yaş grubu var ki bu zamansızlıktan ciddi yara görmekte. Hem de bu yarayı kendisi açmıyor, başkaları yaralıyor bu grubu. Günün yetersizliğinden en çok yarım bırakılanı, erteleneni ve zarar görenleri olarak seçtiğimiz grup: Çocuklar...

Bu itiraz kabul etmez bir kabul olarak karşımıza çıkıyor. Sabah kalktığımız da işe gitmek için koşuşturulduğundan, gün içerisinde işte olduğundan, akabinde ev işlerinin de vakit istediğinden; sonra da vücut, yorgunluk sinyali olarak halsizleştiğinden çocuklar hep ertelenir oldu. Çocuk yetiştirmek günümüzün en çok yarım bırakılan işlerinden. Çocuğun bir takım ihtiyaçlarını giderebiliyor olması ebeveynlere bir çeşit ‘ebeveynlikten emekliye ayrılmış’ hissi veriyor olabilir. Bu yaş grubunun günlük rutin ihtiyaçları yok mu peki? Onlara ne tür zararlar veriyoruz hiç düşündük mü? Farkında mıyız gelişimsel süreçlerindeki ihlalleri ve ihmallerin? Ne tür ihmal edişlerimiz var? Bu sorular çoğaltılabilir. Sayfalarca soru sorulabilir ve bu sorular sayfalarca cevapsız bırakılabilir. Biz bu yazıda çocuk gelişiminde göz ardı ettiğimiz, vakit ayıramayacağımızı düşündüğümüz ve üzerine fikir üretmekten dahi kaçtığımız bir hususu arz edeceğiz: Çocuklardaki Yeteneklerin Keşfi. (Yeteneklerinin ortaya çıkarılması.)

Bilindiği üzere aile çocukların yetiştirildiği ilk kurum. Gelişimsel süreçte en hızlı ilerleme kaydedilen 0-2 yaş aralığında yine aile çocuğu yetiştirmekte. Daha sonrasında okul devreye girmekte. Okul kurumu devreye girene kadar çocukta birçok farklı gelişim özellikleri ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerin dikkate değerlerinden biri yeteneklerdir. Yetenekler özellikle yetişmeye ve gelişmeye en açık olunan 0-6 yaş aralığında keşfedilip, geliştirildiğinde ve en önemlisi çocuklarda bulunan yeteneklerin köreltilmeden büyütüldüğünde, aile kurumu çok özel işlevini yerine getirmiş olacaktır. Çocuk büyüdükçe potansiyel yetenekler kullanılmaz ve geliştirilmezse, körelmeye başlayacaktır. Yetenekler, zeka alanlarını da kapsayan kişisel özelliklerdir. Peki, yeteneklerin keşfinde aile neler yapabilir? Aileler belirli zeka alanları hakkında bilinçlenir ve bilgi sahibi olursa yeteneklerin keşfi de kolaylaşacaktır. Gözlem ilk etapta en gerekli yöntemdir. Gözlem eşliğinde çocukların aileye sunduğu ipuçlarını değerlendirmek gerekir. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için ailenin gelişimsel özellikler ve yetenek/ilgi/zeka alanlarına ait bilgi edinimi gereklidir. Bunu gerçekleştirirken doğru ve akademik güvenilirliği/geçerliliği olan bilgileri edinmek de önemlidir. Magazinsel bilgiler maalesef oldukça fazla. Bunlardan kaçınmak mühim.

Bireyler dış görünüşleri bakımından birbirinden farklı oldukları gibi, bilişsel özellikleri bakımından da birbirinden farklıdır. (Akamca G., Hamurcu H., 2005)

Birey tanımlanırken birçok yön vardır. Karakter tipolojileri, yetenek örüntüleri ve zeka türleri tanımlamada öncelikli boyutlardır. Ebeveynlerin bu boyutlara karşı olan farkındalığı çocuklarının yeteneklerini tanımalarına yardımcı olacaktır. İki yaşından itibaren hızla gelişmeye başlayan zekâ, kalıtımla gelen bir yetenektir. Ancak bireyin zihni gelişiminde çevresel faktörler de son derece etkilidir. Ailenin sosyal ve ekonomik durumu yanında, eğitim düzeylerinin de çocuğun problem çözme yeteneklerinin gelişimi üzerinde önemli etkileri görülmektedir. Ailelerin, çocuklarının zihni gelişimini destekleyici ortamlar sağlayıp, zamanında uyarılmasına yardımcı olması, çocukların zihinsel gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çocuklarının zekâsını yeterince kullanmasına ve geliştirmesine katkıda bulunacak ortamlar hazırlanmaması durumunda ise, gerekli uyarıcıları yeterince alamayan çocuklar, zihni gelişimlerini sürdürmemektedir. (Eroğlu) Biz şimdi bu boyutlardan zeka türlerini inceleyeceğiz.

Rotundo yetenek alanlarını 4 kategoriye ayırmıştır: Zihinsel Yetenekler, Psikomotor Yetenekler, Duyusal ve Algısal Yetenekler ve Fiziksel Yetenekler(2006).

Zihinsel yetenekler: Zihinsel yetenekler daha çok düşünme, muhakeme, okuma, yazma, matematiksel usavurum gibi zihinsel kapasite ile ilgili olan yeteneklerdir.

Psikomotor yetenekler: Psikomotor yetenekler, kaslar ve bedenle yapılan aktivitelerde kendini gösterir.



Reaksiyon zamanı, reaksiyon hızı, duyarlılık, bedensel koordinasyon ve bedensel faaliyetlerde kendini gösterir. Duyusal veya algısal yetenekler: Duyusal veya algısal yetenekler bir uyarıcıyı algılama ya da fark etmeyi sağlayan görsel, işitsel kapasite ile ilgilidir.

Fiziksel yetenekler: Fiziksel yetenekler ise kas gücü, kardiyovasküler dayanıklılık ve bedensel olarak yapılabilen hareket kalitesi ile ilişkilidir.(Rotundo, 2006; Yeşilyaprak, ...)

Farklı zeka alanlarında dünyada ve özellikle de Türkiye’de çok fazla adı geçen bir bilim insanı Howard Gardner’ın çok önemli katkıları bulunmaktadır. Uluslararası kabul görmüş çalışmaları olan Gardner’ın çoklu zekâ kuramına göre 8 çeşit zekâ türü vardır. Çoklu zekâ teorisi, bireyi merkeze alan bir yaklaşımdır. Bireyde her zekâ türünden bulunduğunu savunmaktadır. Zekâya çoklu bir yaklaşımla bakan, Gardner’a göre zekâ; bir veya daha fazla kültürde değer bulan ürün ortaya koyabilme ve problem çözebilme becerisidir.

Gardner’ın teorisine göre 8 farklı zekâ alanı bulunmaktadır:

1. Sözel / dilsel zekâ: Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki karmaşık anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.
2. Mantıksal / matematiksel zekâ: Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişkiler kurma becerisidir.
3. Görsel / mekansal/ uzamsal zekâ: Resimler, imgeler, şekiller ve çizgilerle düşünme, üç boyutlu nesnelere algılama ve muhakeme etme becerisidir.

4. Bedensel / kinestetik zekâ: Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir.
5. Müziksel / ritmik zekâ: Sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir.
6. Sosyal / kişilerarası zekâ: Grup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, paylaşma, ifade edebilme, yorumlama ve insanları ikna edebilme becerisidir.
7. Kişisel / öze dönük zekâ: İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir. Diğer zekâ türlerinin tümünü kapsar.
8. Doğacı / varoluşçu zekâ: Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların yaratılışları üzerine düşünme becerisidir.

KAYNAKÇA

- Akamca G., Hamurcu H., 2005, *Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı, Tutumları Ve Hatırd Tutma Üzerindeki Etkileri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28: 178-187
- Eskicumalı, A., Eroğlu, E., *Ailenin Sosyo-Ekonomik Ve Eğitim Düzeyleri İle Çocukların Problem Çözme Yetenekleri Arasındaki İlişki, Dergipark*
- Önder, M., 2011. *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile Eğitimi, C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: XV, Sayı: 1 Sayfa: 377-386*
- Vural, B. 2004. “Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka”. *Hayat Yayıncılık. İstanbul. Kasım, ss. 238-262 (akt. Köksal M., Kavram Öğretimi Ve Çoklu Zekâ Teorisi, Ekim 2006 Cilt:14 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 473-480)*
- Yeşil yaprak B. (2011), *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı, Ankara: Pegem Akademi*

ETKİNLİK

Peki, çocuğun hangi alanda iyi olduğunu aileler nasıl anlar? Bunu en sağlıklı şekilde uzman yardımıyla anlayabilirsiniz. Fakat çocuğunuza dair küçük farkındalıklar yapabileceği küçük etkinliklerin yorumlanması da size ön fikir verecektir az önce belirttiğimiz gibi. Bir ipucu örneğiyle yazımızı tamamlayalım:

Gerekli Malzemeler; Boş bir kâğıt ve kalem

Sayfayı ikiye ayırın ve sayfayı ortadan ikiye ayıracak bir çizgi çizin. Bir bölmeye çocuğunuzun iyi yapabildiği işleri yazın diğer bölmeye yapmakta çok da başarılı olmadığı faaliyetleri yazın. Sonrada yazdığınız eylemlerin yukarıda bahsettiğimiz zekâ türlerinden hangisine dâhil olabileceğini cümlelerin kenarına yazın. Sonrada her iki bölmenin altına hangi alanlarda iyi olabileceğini ya da hangi alanlarda zayıf olduğunu belirleyin. Ama lütfen unutmayın. Bu değerlendirmeler sadece ipucu. Ama önemli ipucu.

Not: Yetenekleri keşfetmede danışmaya başvurmanız farkındalığı artırmada önemli katkı sağlayacaktır.

SİMÜLAKR, SİMÜLASYON BAĞLAMINDA ORTAYA ÇIKAN ÖTEKİ BEN ve ÖZ BEN KAVRAMLARINDA YETENEK

Eylem ÖCAL
Psikolojik Danışman

SİMÜLAKRLAR VE SİMÜLASYON

19. yüzyılda Avrupa'da aydınların öncülüğünde başlayan ve hemen hemen bütün dünyayı etkisiyle değiştiren reform ve rönesans hareketleri, skolastik düşünceyi, skolastik düşünce ile bir kalıba bürünen insanı eleştirmiş ve modernitenin başlamasıyla beraber skolastik insan, akli önemseyerek modern insana dönüşmüştür.

19. yüzyılda akli önemseyen insan, teknolojinin gelişmesiyle beraber üretici konumunda tüketici konumuna gelerek bireysellikten öznelliğe dönüşmüş; bu bağlamda Jean Baudrillard'ın Simülakrlar ve Simülasyon ifadeleri ötekileşen modern insanın en açıklayıcı kavramları olmuştur.

SİMÜLAKRLAR VE YETENEK

Yeteneği bir kimsenin bir şeyi anlama, yapabilme ya da bir etkiyi alabilme yeterliliği, gücü olarak tanımladığımız 21. yüzyılda, çocuklarımız modern çağda yeteneklerinin farkını ya kavrayamıyorlar ya da çok geç kavıyorlar. Bunun birincil sebebi çocukların gerçek dünyada var olan bireyleri değil de Baudrillard'ın bir gerçeklik olarak algılanmak isteyen Simülakrlar- özne bireyleri/kahramanları- örnek almasından kaynaklanmaktadır.

Öz beninin farkında olan insanlar sosyal çevrede görünen somut karakterleri kendisine örnek olarak seçerken öteki benini simülakrlaştıran insan teknolojinin insanlığa hediye ettiği yapay kahramanları örnek olarak seçerler.

Gerçekliği olmayan kahramanlar sosyal ortamda çocukların ilgisini çekerken kahramanların yapay oluşu çocukların öz benine zarar verir ve çocuklar yeteneklerini ötekileştirirler. Yeteneklerini ötekileştiren insan gerçek hayat sınamalarıyla karşı karşıya kaldığında toplumdaki varlığını sorgulayacak ve okullarda öğretilen bilginin gerçek hayatta karşılığı olmadığını varsayacaktır.

Böyle bir varsayımı öncülleyen insan gittikçe öz beninden uzaklaşacak ve öteki beninin simülakrlaşmasıyla beraber karakter olarak silik bir konuma evrilecektir.

SİMÜLASYON VE YETENEK

Modern dünyada insanlar kendilerine sınırsız bir özgürlük atfederken bu özgürlük insanları sınırları insanlarca çizilen bir kavramsallaştırmaya iter; fakat bu kavramsallaştırmayla insanlar sosyal ve resmi ortamlarda kendi benlerinden sıyrılarak bir simülark haline gelirler. Bu simülarklaşma beraberinde insanları bir simülasyon haline getirir.

Simülasyonlaşan insan kendi yeteneklerini öz benine değil de sosyal ve resmi ortamlarda simülasyonlaşan benlerine atfeder. Bu öz benin yetenekten uzaklaştırılması çocuklarımızın kendilerini ötekileştirmelerine kadar gider.

Artık çocuklarımız teknolojiyle birlikte yeteneklerinin gün ışığına çıktığını varsayarlar ve öteki benlerini sürekli simülasyonlaştırır. Ne zaman gerçek ile karşı karşıya kalan çocuklarımız(okul sınavları, pisa sınavları) başarısızlıkla karşı karşıya kalınca öteki yapay beninin başarılarını öncüller ve bu şekilde hem gerçek hayattan hem de kendi öz beninden uzaklaşır.



ÖTEKİ BEN

Öteki ben insanların teknolojiyi, yapaylığı tercih etmesiyle ortaya çıkar. Bu ortaya çıkan öteki ben simülasyonların öncüllüğünde somut yeteneklerinden uzaklaşır. Yeteneklerinden uzaklaşan insan bir bakıma kendisini nadasa bırakır ve bir uyarıcının onu uyarmasını bekler.

Öteki ben sanal ortamlardaki yapay başarılarla kendisini teselli eder ve bu teselli etme dünyaya öncüllük etmek gibi sahte kahramanlıklara kadar evrilir. Öz beninden bu kadar uzaklaşan insan öteki beninin varsayımlarına inanır ve somut dünyadan gittikçe uzaklaşır.

ÖZ BENİN FARKINA VARMA

Teknoloji ile beraber gittikçe teknoloji karşısında tüketici konumuna gelen insan, teknolojinin gün yüzüne çıkardığı simülakların ve simülasyonların cezbedici taraflarına kapılarak öteki benlerini yapaylaştırmakta ve bu yapaylığı öncülleyen insan gittikçe kendi öz beninin varlığından bihaber kalmaktadır.

Özellikle teknolojinin bilgi kaynağı konumuna gelmesi ve bilgiye her an ulaşılabilirlik insanların öteki benini yozlaştırmakta, insanların tam öğrenmeyi gerçekleştirememesine neden olmaktadır. İşte tam bu noktada insan kendi yeteneklerinin farkına varmalı ve öz benini geliştirmelidir.

Kendi öz benini geliştiren insan iş gücü kaynaklığından çıkarak bilgi kaynağında öz benini geliştirmelidir. Bu öz beninin bilgi kaynağı haline gelebilmesi için insanlara somut

tarihi kişilikler, tarihi olaylar gösterilmeli ve bu tarihi olaylar üzerine yazılan edebi metinler okutulmalıdır. İnsanlara başarının gerçekliği ve bu gerçek başarının kendi öz beniyile doğrudan bilgi odaklı ilişkiler kuran örnekler gösterilmelidir.

YETENEKLİ KİM?

Yetenekli insan öz beninin farkında olan ve öz benini bilgi ile besleyen insandır. Kendi öz beniyile bilgi odaklı ilişkiler kuran insanların örnekliğinde insanlar aslında yeteneğin öz bene has bir şey olduğu gösterilmeli ve insanlara çocukluktan başlayan nitelikli eğitim verilmelidir.

Bu nitelikli eğitim sayesinde insanlar yeteneklerinin farkına varır ve öteki benini simülasyon haline getirmekten vazgeçer. Öteki benini ve öz benini bilgi kaynaklı destekleyen insan sosyal ve resmi ortamlarda simülasyon gibi değil de bir birey olarak davranır.

Sosyal ve resmi ortamlarda bir birey olarak davranabilen insan yeteneklerinin farkına varan öz beni ile olumlu ilişkiler kuran insanlardır. Çevresiyle olumlu ilişkiler kuran insan topluma öncüllük eder ve çevresine olumlu katkılar sunar.

ÖTEKİ BEN VE YETENEKLERİMİZİ GELİŞTİRME TAVSİYELERİ

- 1) Kendini tanımayla başlamalı her şey,
- 2) Çevreyi iyi gözlemlemeli ve hikâyemize kulak vermeli,
- 3) Keyifli okumalar yapmalı,
- 4) Sanal dünya yerine gerçek dünyada nefes almalı,
- 5) Kuralların hayatı düzenleyeceği olduğunu unutmamalı...▶

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLAR

Merve BOSTAN
Psikolojik Danışman

Üstün Yetenekli Çocuklar Kimdir?

Zeka ve yetenek insanın doğuştan sahip olduğu özelliklerdir. Belirli ölçümler sonucu zeka seviyesi belirli düzeyin üstünde çıkan bireyler üstün yetenekli, üstün zekalı bireyler olarak kabul edilmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, özel akademik alanlarda veya zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuklardır. Üstün yetenekli bireyler genellikle öğrenmeye karşı yüksek motivasyon sağlayan bireylerdir. Üstün yetenekli bireyler standart zeka testi ölçümlerinde 130 ve üzeri puan alan bireylerdir. Toplumun az bir kesimini oluşturmaktadırlar. Üstün yetenekli bireyler yaratıcı duyarlı ve öğrenme isteği fazla olan bireylerdir. Ahlaki gelişim yönünden de duyarlı bireylerdir. Bilişsel gelişim ile psikolojik ve sosyal gelişim alanlarının hızları arasında uyumsuzluktan kaynaklanan farklı sosyal ve duygusal ihtiyaçları nedeniyle de üstün yetenekli bireyler özel eğitime gereksinim duymaktadırlar.

Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri Şunlardır:

1. Sözcük dağarcığı geniştir.
2. Belleği kuvvetlidir.
3. Soyut kelimeler kullanır.
4. Yeni durumlara uyum gösterir ve onları şekillendirir.
5. Geniş bir ilgi alanına sahiptir.
6. Beceriklidir, problemleri ustaca çözer.
7. İstekli bir okuyucudur.
8. Genel bilgi birikimi çoktur.
9. Duygusal olarak güvenlidir.
10. Daha az dış kontrole ihtiyaç duyar.
11. Girişimci ve ataktır, yeni şeyler yapmak ister.
12. Yüksek düzeyde soyut düşünür.
13. Keşif içeren etkinliklerden hoşlanır.
14. Bilgileri ezberleme dışında, onları kullanma kapasitesine sahiptir.
15. Yeni fikirlerde, bağlantıları görmede, yenilikleri izlemeye yaratıcıdır.
16. Akranları ve ortam üzerinde baskın olma eğilimine sahiptir.
17. Hızlı, kolay ve etkin öğrenir.
18. Soyutlama, kavramlaştırma ve sentez yapma gücüne sahiptir.
19. Hedefine ulaşmada inatçı ve mücadelecidir.

Üstün Yetenekli Çocukların Duyusal Özellikleri Şunlardır:

1. Öğrenmekten zevk alırlar.
2. Kendilerine güvenleri tamdır.
3. Yüksek motivasyona sahiptirler.
4. Yenilikten hoşlanırlar.
5. Sebatlıdırlar.
6. Kendilerini kontrol edebilirler.
7. Empatiye sahiptirler.
8. Risk alabilirler.
9. Maceraya atılabilirler.
10. Keşfetmekten hoşlanırlar.
11. Estetik duyarlılıkları vardır.
12. Yalnız kalmaktan hoşlanırlar.
13. Güçlü sezgileri vardır.
14. Tekdüzelikten sıkılırlar.
15. Özgünlüğe yönelirler.
16. Liderdirler.
17. Dünya sorunlarına ilgileri vardır.
18. Duygusal tepkilerinde zaman zaman aşırı tepkiye kaçabilirler.
19. Yoğun ilişkiler kurabilirler.
20. Sürekli gelişme arzusu içindedirler.
21. Ahlaki değerleri gelişmiştir.
22. Haksızlığa katlanamazlar.
23. Doğaya ilgileri fazladır.

Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi ve Eğitimi

Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde genel olarak öğretmen bildirim, yetenek testleri, bireysel zeka testleri ve yardımcı testler kullanılmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılan ise bireysel zeka testleridir. Zeka ve yeteneği açıklamaya ilişkin farklı kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır, üstün yetenekli olan çocukların sahip oldukları özellikler açısından, tek bir yöntemle tanılanma ve belirlenmelerinin uygun olmadığı görülmektedir.

Geçerli ve güvenilir bir sonuç almak için çok yönlü tarama ve incelemeye gerek duyulmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız özel eğitim kurumu olan Bilim ve Sanat Merkezlerinde tanılama sürecinde grup taraması uygulanmaktadır. Grup taramasının hangi ölçme araçları ile yapılacağı üst danışma kurulu tarafından belirlenmektedir. Bilsen öğrencileri ilköğretim kademesindeki bir iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinden seçilmektedir. Özel eğitimde en fazla ihmal edilen grup olan üstün yetenekliler, uygun eğitim alabildiklerinde, çok önemli işlere imza atabilecek bireylerdir. Ancak uygun eğitim alamadıklarında, kendini gerçekleştirememenin yarattığı olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Bu nedenle üstün yeteneklilerin tanılanması ve uygun bir eğitim programıyla gelişmelerinin desteklenmesi önemli yer tutmaktadır. Her birey için etiketleme olumsuz durumlar meydana getirebilmektedir. Üstün yetenekli bireylerin etiketlenmesi de olumsuz durumlar meydana getirebilmektedir.

Etiketleme çocuğun kendisini farklı değerlendirmesine ve diğer insanlarla olan doğal iletişimine zarar vermektedir. Üstün yeteneklilerin eğitimlerinde genellikle; ayrı eğitim, zenginleştirme ve hızlandırma modelleri kullanılmaktadır. Ayrı eğitimin tarihsel süreçteki ilk örneği Enderûn Mektebi'dir.

Türkiye’de Fen Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri ayrı eğitime örnek gösterilebilir. Üstün yetenekli çocukların akranlarıyla birlikte, programlarının gereksinimlerine uygun olarak zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalar ise zenginleştirme olarak tanımlanmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerinin amacı da zenginleştirmedir. Öğrencinin sınıfını, okulunu yaşatlarına verilen süreden daha erken tamamlaması ise hızlandırmadır. Üstün yetenekli çocuklar, eş zamanlı olmayan gelişimleri nedeniyle sosyal ve duygusal açıdan desteklenmelidir. Bu yüzden normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada olmaları önem taşımaktadır. ▲



KAYNAKÇA

<https://www.mensa.org.tr/ustun-yetenekli-cocuklarin-ozellikleri/>(Erişim Tarihi:04.02.2019)
Uzun M,Bıldiren A, (2007 (2) . Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,22.Sayı.
Kaya N, (2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi ve BİLSEM'ler. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı:15.-1 Yıl



FARKINDALIK VE BECERİ EĞİTİMİ

Dilek ASLAN TAŞÇI
Psikolojik Danışman

*İnsan kısmı bir misafirhane,
Her sabah yeni birisi gelir.*

*Bir sevinç, bir bunalım, bir zalimlik,
Aniden farkına varmak bir şeyin,
Hepsi beklenmedik misafir.*

*Hepsini karşılayıp eyle!
Evini vahşetle süpürüp,
Bütün mobilyalarını boşaltan
Bir kederler kalabalığı bile gelse.*

*Her geleni alnının akıyla misafir et.
Olur ki yeni bir zevk getirmek için
Boşaltdılar evini.*

*Karanlık düşünce, utanç ve garez,
Hepsini gülererek karşıla kapıda
Ve buyur et içeri.*

*Minnettar ol her gelene
Kim gelirse gelsin.
Çünkü bunların her birisi
Öte taraftan bir kılavuz
Olarak gönderildi.*

Mesnevi 5. cilt- 3676

Çeviren: Vehbi Taşar. ColemanBarks "Essential Rumi"

Mevlana'nın Misafirhane şiirinde de değindiği gibi, geçmişe takılı kalmak ya da geleceğin nasıl olacağını düşünürken, yaşanan anı zorlaştırmak; şimdilerde hepimizin yaptığı hataların en başında geliyor. Anın mutluluğunun keyfini çıkarmak yerine kendimize dert edinir hale geldik. Elbette hayatta belli sıkıntılar yaşarız ama "farkında olmadan" onlara bağlı kalarak yaşamımıza devam etmek bizi yorar. Tutsağı olduğumuz düşünceler, duygular zihnimizde dolanıp durur. Bu kaygılar bizi yönetir duruma gelir zamanla. Unutmayın, hayat şimdiki zamanda oluşur ve şimdiki zaman üzerine kurulmuş bir dizi olayı beraberinde getiren bir süreçtir. Fakat pek çoğumuz şimdiki zamana ayak uydurmaktan kaçıyoruz. İşte tam burada "farkındalık" ve "farkında olma" kavramları devreye giriyor. Bu kavramlar son yıllarda, psikolojinin farklı alanlarında da gittikçe daha fazla ilgi çekmektedir.

Farkındalık, yaptığımız her işte, attığımız her adımda, her tutumumuzda ve her düşüncemizde kendimize şu soruyu sormaktır 'Bu davranışta ve bu düşüncede bulunmayı ben mi istedim?' Farkındalık düşünebilme yeteneğinin hakimi olabilmektir. Örneğin, su içerken önce su bardağına dokunuruz ve dokunduğumuzu kabul ederiz. Sonra bardağı kaldırırız ve kaldırdığımızı kabul ederiz. Sonra suyumuzu içeriz ve "Şu an sadece su içiyorum" deriz. İşte şimdiye kadarki en güzel suyu içtiniz, sadece su içtiniz ve farkında olarak içtiniz. Su içerken aklımıza farklı düşünceler geldiğinde "Ben sadece su içiyorum, düşünmeyi ben istemiyorum.

Düşünceler dışarıdan geliyor” diyebilmek farkındalığı oluşturacaktır. Farkındalık, yapılan davranışla bütünleşebilmektir ve bu da sadece ‘o anda kalarak’ gerçekleşebilir. Çünkü düşünceler aklımıza ya geçmişten anılar ya da gelecekte hayaller şeklinde gelir. Yani, farkındalık sadece düşünebilme kontrolünün bizde olup olmaması ile ilişkilidir. Farkında olan bir birey attığı her adımı kendi onayıyla yapar. Bu birey çok usta bir sanatçı olabileceği gibi usta bir hırsız da olabilir. Farkında olmak bireyin kendini tanımasıdır.

Farkındalık eğitim alanında da bir disiplin aracı olmaksızın, çocuğun kendi özgür iradesini geliştirmeyi hedefler. Zamanla ve pratikle farkındalığın etkileri ve faydaları kendiliğinden ortaya çıkar. Eğitim alanında etkili sonuçlar alan ülkelerin düşünce sistemlerinin kıyasında köşesinde ya da temelinde farkındalık kavramı vardır. Benzer şekilde çocuklarla özgürlük ve birey olma temelli iletişim kuran eğitimcilerin ve ebeveynlerin de farkındalıktan beslendiğini görürüz. Bu bağlamda farkındalık, özellikle 2023 Eğitim Vizyonunun içeriğinde de önemli bir yere sahiptir. Öğrenme ekosistemi içerisinde çocukları şimdiye uyandıracak ve geleceğe hazırlayacak vasıfta bir bilinç ve farkındalık geliştirmek, temel eğitimde esas tutulması hedeflenmiştir. Çocukların bilişsel, duygusal, fiziksel olarak çok boyutlu gelişimi önemsenmiştir. 21. yüzyıl becerileri için toplumsal sorun alanlarıyla birlikte bireysel ve mesleki gelişime yönelik de farkındalık ve yetkinlik kazanılmasına dair etkinlikler düzenlenmesi hedeflenmiştir.

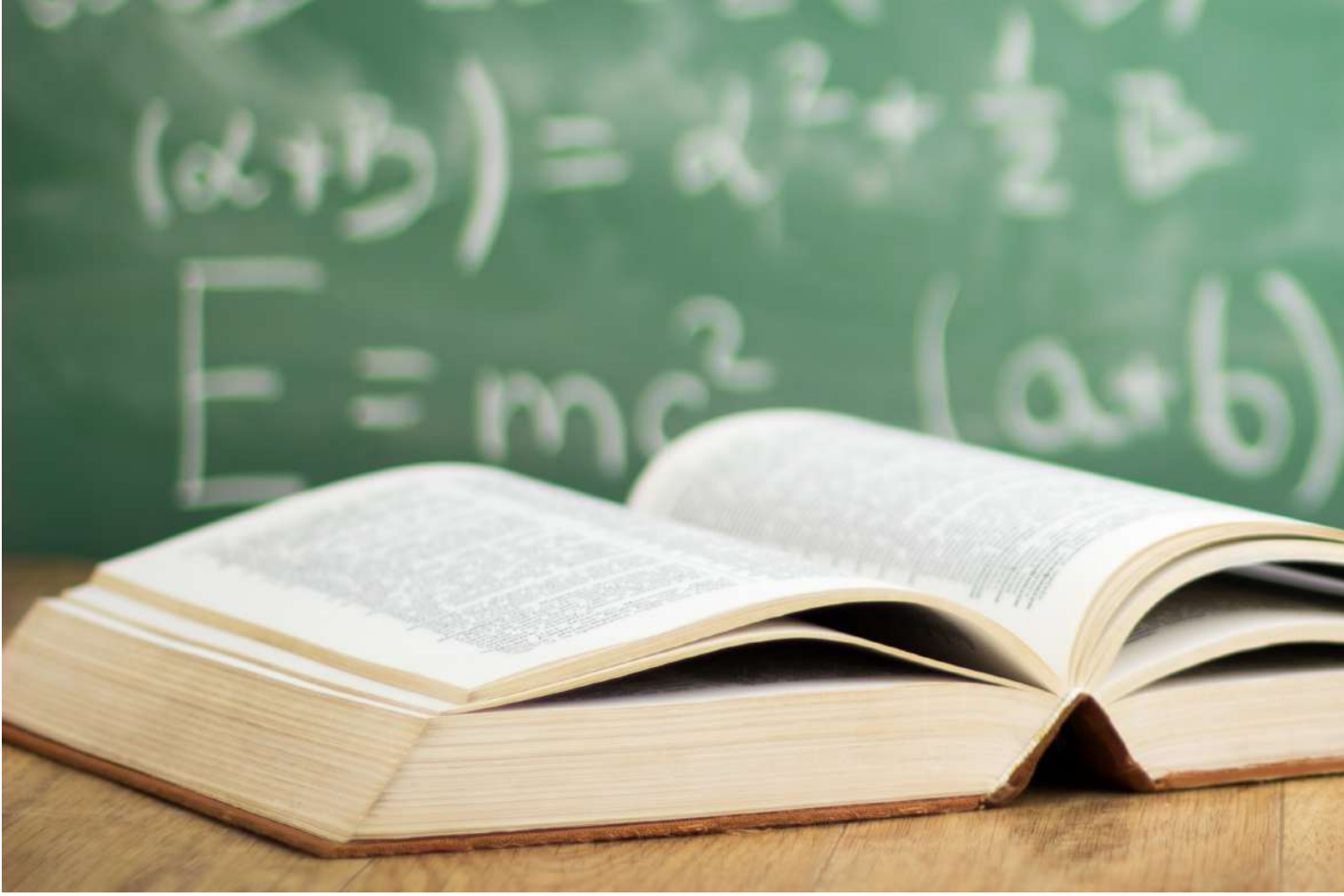
Farkındalık öğrenilen bir beceri olarak kişinin, kendi içinde ya da dışında algıladığı bir uyarımın (düşüncenin, duygunun, algının, vb.) farkında olması durumudur. Yani, kişinin kendini tanıması ve bulunduğu çevrede olan biten her şeyin ayırında olmasıdır.

Farkındalık anlarının bazı ortak özellikleri şu şekildedir (Germer, 2005):

- » Kavramsal değildir. Bireyin düşünce süreçlerinden nüfuz etmeden duyarlılık içindeki farkındalık durumudur.
- » Şimdi odaklıdır. Daima şimdiki andadır. Bireyin deneyimleri hakkındaki düşünceleri şu anın birer adım ilerisidir.
- » Yargılayıcı değildir. Bireyin deneyimlerini yargılamadan, olduğu gibi kabul ediyorsa oluşur.
- » Amaçlıdır. Daima bir yere yönlendirilmiş dikkati içerir. Dikkati şu ana tekrar getirmek, zaman içinde farkındalığın sürekli bir hal almasını sağlar.
- » Katılımcı gözlemini gerektirir. Tanıklık etmektir. Beden ve zihni daha yakından yaşamaktır.
- » Sözel değildir. Sözcüklerin hâkimiyeti altında değildir; çünkü farkındalık, sözcükler zihinde ortaya çıkmadan önce meydana gelir.
- » Keşfe dayalıdır. Daima algının daha ince seviyelerini inceler.
- » Özgürleştiricidir. Her anı şarta bağlı acıdan serbest olmayı sağlar.

Bu özellikler, farkındalığın her aşamasında aynı anda meydana gelir.





Farkındalık uygulaması, farkında olmayı, verilen tüm nitelikleriyle birlikte o ana daha sık olarak geri döndürmenin bilinçli bir denemesidir.

Farkındalığın birçok faydası vardır. Bunları kısaca sıralayacak olursak (Sarı, 2016) :

» Farkındalık enerjiyi korur.

Zihinsel enerjimizi geçmiş ve geleceğe yolculuklarla boşa harcamamayı, şu ana dönmeyi tam da şuanda olanlarla dinlenmeyi hatırlatır.

» Farkındalık zihni eğitir ve güçlendirir.

Hepimiz insan bedeninin eğitilebileceğini biliyoruz. Daha esnek, daha zarif, daha becerikli daha yetenekli ve daha güçlü olabiliriz.

Zihni hafif, güçlü ve esnek olması aynı zamanda da odaklanmasını istediğimiz şeye yoğunlaşması için eğitiyoruz. Farkındalık zihni eğitmeye yarayan bir araçtır. Zihnimiz bir kez eğitilince, dünyanın bize getirdiği kaçınılmaz güçlüklerle karşılaştığımızda skin ve sağlam kalabilir.

» Farkındalık çevre içinde iyidir.

Farkındalık zihnimizi endişenin, korkunun hiç olmadığı bir yerde dinlendirmeyi kapsar. Aslında o yerde, tam tersini buluruz. Beceriklilik, cesaret ve sakin bir mutluluk keşfederiz. Zihnin düşünme işlevinden geçici olarak enerjiyi çekip bilinçlilik aşılması farkındalığın özüdür.

» Farkındalık samimiyet oluşturur.

Bizim asıl açlığımız yiyeceğe değil, samimiyettedir. Hayatlarımızdan samimiyet eksildiğinde kendimizi dünyadaki diğer varlıklardan savunmasız hissederiz. Farkındalık, uyanık olmamız için bize yardım eden basit bir araçtır.

Uyanmamıza, hayatı dolu dolu yaşamamıza yardım eden bir uygulamadır. Kendimizle diğer insanlar arasındaki engelleyici uçurumları, görünmez kalkanı kaldırmaya yardım eden bir uygulamadır.

» Farkındalık, mücadelemizi durdurur ve korkuyu yener. Farkındalık hoş olmayan deneyimlerde de kendimizi tanımamızı sağlar. Genel eğilimimiz dünyayı ve diğer insanları kendi rahat edeceğimiz şekilde organize etmeye çalışmaktır. Ama ne kadar çabalarsak çabalayalım, her şey istediğimiz şekilde kalmaz. Eğer hazır ve açık olabilirsek, hatta bizim için uygun olmayan durum ve insanları hoş karşılayabilirsek şaşırtıcı bir güç kazanmış oluruz.

» Farkındalık ruhsal hayatımızı da destekler.

Farkındalık modern hayatın tüm dikkat dağıtıcılarına rağmen ruhsal hayatı beslemek isteyen insanlar içinde faydalıdır.

Farkındalık bilinci arttırır ve bilinçle de algı artar. Kişi bildiğinin farkında değilse, o bilginin ona hiçbir faydası yoktur. Bu yüzden asıl mesele bilmek değil fark etmektir. Burada kişinin fark etmesini de sahip olduğu beceriler sağlamaktadır. Beceri, bireyin sahip olduğu yeterliliklerine dayanarak yapabileceği tahmin edilen veya yapabildiği etkinliklerdir. TDK ise kişinin yatkınlık ve öğrenimine bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği maharet olarak tanımlamaktadır. Özetle beceri, bilgi gerektiren ve bilginin kullanılması ve yeni bilgiler üretmeyi içeren karmaşık bir eylemdir. Üst düzey bilgilerin kullanılması, bilginin eyleme dönüştürülmesi, yeni tasarımlar ve uygulamalar geliştirilebilmesidir. Var olan becerinin farkına varılmasına da olanak sağlanmalıdır.



Peki, okullarımız çocuklarımıza ve gençlerimize bugün ve gelecekte ihtiyacı olan becerileri kazandırabiliyor mu? Tartışmaya açık bir soru olarak nitelendirebiliriz. Fakat 2023 Eğitim Vizyonu ile de hedeflenen az ders çok beceri olmaktadır. Müfredat öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına göre düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Özellikle, ilk ve ortaokullarda tasarım ve beceri atölyeleri kurulması, ilkokullarda öğleden sonraki eğitimin bu atölyelerde yapılması ve ilkokullarda not yerine beceri temelli değerlendirmenin yapılması istenmektedir.

Beceriye günlük yaşam becerileri ve temel yaşam becerileri olarak iki gruba ayırabiliriz. Günlük yaşam becerileri, kişisel bakım, dengeli yaşam becerileri, günlük yaşam alanlarını düzenleme ve kullanma becerileri, toplumsal alanlarda uygun davranış sergileme becerisi, ekonomik yaşamını düzenleme becerisi gibi becerilerdir. Temel yaşam becerileri ise, etkili okuma ve yazarlık becerisi, iletişim becerisi, bilgi ve veri toplama becerisi, karar verme becerisi, sosyal katılım becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, gözlem yapma becerisi, problem çözme becerisi, araştırma becerisi, girişimcilik becerisi gibi becerilerdir. Bu becerilerin yanında çocuklarımızın ve gençlerimizin ihtiyacı olan sanat becerileri, spor becerileri, sağlıklı beslenme becerileri gibi becerilere ihtiyacı vardır.

Günlük ve temel yaşam becerilerine sahip bir birey, kendini eleştirebilir, doğru ve tarafsız yargıda bulunabilir, ölçüt geliştirebilir, kendi hatalarını yine kendi belirlediği yöntemlerle düzeltebilir.

Hedef belirleyebilir, neden-sonuç ilişkilerini doğru bir şekilde kurabilir, seçenekleri önem ve öncelik sırasına koyabilir.

Okullardaki resmi ders programlarında ve yeni düzenlemeler yapılan taslak programlarında bu ve buna benzer beceriler yer almaktadır. Ancak bu becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı konusunda yeni fikirler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Geleceğin itibarlı saygın okulları öğrencilere günlük ve temel yaşam becerilerini kazandıran ve derslerde öğrenilenleri beceriye dönüştürebilen öğrencilerin bulunduğu yerler olacaktır. Öğrenci ve velilerin de bu becerileri kazandırma hususunda yardımcı olmaları gerekmektedir.

İrade, akıl ve vicdanını aktif tutan sağlıklı insan, seçim ve tercih yapabilme kapasitesine sahiptir. Bu seçim ve tercihler ona kısa veya uzun vadede geri döner. İnsanın dünyayı etkileme tarzı, dünyanın ona nasıl tesir edeceğini belirler.

Bu açıdan kişi, hayatında değiştirip değiştiremeyeceği şeylere karşı güçlü bir farkındalık ve şuur geliştirmelidir ki, enerjisini israf etmesin. İnanç her şeyin temelidir ve siz neye inanırsanız o olur. İnanç varsa imkan da vardır. İnanç için en gerekli beceri de farkındalıktır. ▀

KAYNAKÇA

Germer, C. K. (2005). "Mindfulness: What is it? What does it matter?". C. K. Germer, R. D. Siegel ve P. R. Fulton (Ed.), *Mindfulness and psychotherapy*. The Guilford Press, New York

Sarı, E. (2016) *Kendini Tanı*, Net Medya Yayıncılık.

<http://www.farkindalik.info>

<http://www.sonhaber.com.tr/makale/okulda-beceri-egitimi/>

<http://www.tdk.go.v.tr/>

BİLTEK'TE DİL EDİNİM SİSTEMİ



İngilizce bilmek şüphesiz sizi farklı kılar, ancak bildiğiniz dili kullanabilmek sizi farkın kendisi yapar.

Haftada 20 saat İngilizce dersi verilir.

Bu derslerde 3 ayrı öğretmen 3 ayrı İngilizce dersi uygulaması yapar.

Dil Düzeyi Sınavı (DDS) ile kur sınıfları oluşturulur. Her ay kur sınavı ile asansör sistemi uygulanır.

Öğrencilerle 6 kişiden oluşan dil öğrenme grupları oluşturulur.

Dil öğrenme grupları, ders değeri her biri 4 saat sınıf dersi olan haftada 2 saat özel ders alır.



İngilizce eğitimi kamp çalışmaları eğitim dönemi açılmadan başlar.



Öğrencilerimiz okul başlangıç tarihine kadar toplam 108 ders saati İngilizce eğitim alır.



Yıl boyunca öğrencimiz, 108 ders saati kamp çalışmaları, 720 ders saati öğretim dönemi olmak üzere toplam 828 ders saati İngilizce eğitim alır.

DİL EDİNİM SİSTEMİ NASIL UYGULANIYOR?



Yıl boyunca 72 saat grup özel dersi, 48 ders saati sınıf özel dersi alır.



Cambridge ESOL sınavları hazırlığı için 24 hafta boyunca haftada bir gün 2 ders saati olmak üzere toplam sınavın yapılacağı haftaya kadar 48 ders saati ESOL özel dersi alır.



SAĞ-SOL BEYİN ENTEGRASYONU

Gamze AKPINAR
Psikolog

Beynimizin farklı görevlere sahip pek çok bölümleri vardır. Mantıklı davranmanıza ve düşüncelerinizi cümleler haline getirmenize yardım eden bir sol tarafı ve duygular yaşamanızı ve sözel olmayan işaretleri algılamanızı sağlayan bir de sağ tarafı vardır. Ayrıca, sezgisel olarak harekete geçmenizi ve hayatta kalmak için kaşla göz arasında karar almanızı sağlayan bir sürüngen beyniniz bir de sizi bağlantılara ve ilişkilere sürükleyen memeli beyninizin vardır. Beyninizin bir tarafı kendisini bellekle uğraşmaya adanmıştır, diğer tarafı ise ahlaki ve etik kararlar alır. Beyniniz birden çok kişiliği olan bir insan gibidir; bazen gerçekçidir, bazen hayalci; bazen yansıtıcı, bazen de tepkisel. O yüzden, hepimizin farklı zamanlarda farklı insanlar gibi görünmemize şaşmamak gerekir.

Entegrasyon, iyi işleyen bir bütün elde etmek için farklı öğelerin birbirine bağlanmasıdır.

Aynı şekilde beynimizin iyi bir performans göstermesi de, farklı bölümlerinin bir koordinasyon içinde ve dengeli bir şekilde birlikte çalışmasına bağlıdır. Örneğin; bir orkestrada birçok farklı müzik aleti bir arada uyum içerisinde çalınıyorsa, beynin farklı bölümleri de uyum içerisinde her bölümün kendi başına yapabileceklerinden fazlasını yapabilirler. Öncelikle sağ beyin ve sol beyni ağırlıklı kullananlarda görülen özellikleri inceleyelim. Öncelikle sağ beyinin özelliklerinden bahsedelim;

Sağ beyin, beynimizin yaratıcı kısmıdır; görsel ve işitsel konularla ilgilenir. Sezgilerimizde sağ beynimizi kullanırız.

Hayal kurma sağ beyinle ilişkilidir. Okul öncesi çocuklarımızda sağ beyin daha baskındır. Dolayısı ile çocuklar bu dönemlerde kurallara bağlı kalmaksızın düşünürler ve akıllarına geleni söylerler ya da yapmak isterler.

Bu yüzden ki Dr. Maria Montessori yaklaşık üç yaşına kadar çocuklarımızın içlerindeki öğretmeni (inner teacher) dinlediklerini söyler. Bu dönemde çocuklardan mantıklı olmalarını beklemek için erken olacaktır.

Sağ beyni aktif kullanan çocuklar genellikle, resim çizmek, çalgı aleti çalmak, şarkı söylemek, kitap okumak, kurgu yapmak, kompozisyon çıkarmak, evcilik türü hayal gücü gerektiren oyunlar oynamak, renkli ve sesli zekâ oyunları oynamak gibi etkinliklerden hoşlanırlar.

Sol beyin özellikleri ise;

Sol beyin ise beynimizin mantıksal kısmıdır. Matematiksel işlemlerle; kelime, sayı ve sembollerle ilgilenir. Sebep-sonuç ilişkisini kurmamızı ve analitik düşünebilmemizi sağlar. Çocuğunuz ilkökul çağına geldiğinde sol beynini daha fazla kullanabilecek ve daha mantıklı olarak, kurallı düşünme becerisini geliştirecektir.

Çocuklarımız, sol beyinlerini de etkin kullandıklarında daha akıllıca konuşan, dili daha iyi kullanabilen, gerçeği algılamada daha başarılı olan bir performans sergilemeye başlarlar. Bunun nedeni okullardaki müfredatın sol beyni geliştiren etkinliklerden oluşmasıdır. Okul müfredatındaki matematik, fen bilgisi, Türkçe gibi ağırlık verilen dersler sol beyin gelişimi sağlamaktadır. Haftalık ders programlarında resim, müzik gibi sağ beyin gelişimi sağlayan derslere ise daha az zaman ayrılmaktadır.

Başarılı olmanın anahtarı, bu bölümlerin birlikte iyi çalışmasına yardımcı olmaktır. Bu olay, akciğerlerimizin havayı içine çekmesi, kalbimizin kan pompalaması ve midemizin yediklerimizi öğütmesi, yani bedenimizdeki farklı organların farklı işler üstlenmesi gibi bir şeydir. Bedenimizin sağlıklı olması için, bu organlar bir yandan kendi görevlerini yerine getirirken bir yandan da bir bütün halinde çalışmalıdır.

Entegrasyon, birçok kişinin farkında bile olmadan gerçekleşen muhteşem bir olaydır. Bilim adamları geçtiğimiz yıllarda yeni bir beyin tarama teknolojisi geliştirmiştir. Bu teknolojiyle sinirbiliminin temellerini sarsan bir sürprizle karşılaşmıştır. Beynin aslında plastik yani şekillendirilebilir olduğu keşfedilmiştir. Bunun anlamı beyin, daha önce varsayıldığı gibi sadece çocuklukta değil, tüm hayatımız boyunca fiziksel olarak değişiyor olmasıdır.

Beynimize şekil veren şey ise deneyimlerdir, yani yaşadıklarımızdır. Yaşandıktan sonra bile, deneyimlerimiz beynimizin fiziksel yapısını değiştirmektedir. Bir deneyim yaşadığımızda beynimizdeki nöron adı verilen hücreler aktive olur, yani kablolanarak yeni bağlantılar oluştururlar.

Zaman içinde bu hareketlilikten kaynaklanan bağlantılar beyin içinde yeni şebekelerin oluşmasına neden olur.

Şu anda çocuğunuzun beyni sürekli olarak kablolanmakta ve yeniden kablolanmaktadır ve ona sunacağınız yeni deneyimler onun beyninin nasıl şekilleneceğinin belirlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Beynimizin temel mimarisinin ve doğuştan gelen mizacımızın ötesinde, ebeveynlerin çocuklarına dirençli ve iyi entegre olmuş bir beyin geliştirmesine yardımcı olmaya yarayan deneyimleri sunma konusunda yapabilecekleri pek çok şey vardır.

Örneğin; kendi deneyimleri konusunda konuşan ebeveynleri olan çocuklar, o tür deneyimlerle daha kolay bağ kurabilmektedir. Kendi duyguları hakkında konuşan ebeveynlerin çocukları duygusal zekalarını geliştirebilmekte, hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını daha kolay anlayabilmektedir.

Dünyayı keşfetme konusunda destekleyici ve cesaret verici ebeveynlerin çocuklar, çekingen mizaçlı da olsalar, davranış kısıtlamalarından kurtulabilmektedir.

Buna karşın fazlaca korunan veya endişe verici deneyimlere maruz kalan çocuklar, çekingenliklerini muhafaza etme eğilimindedirler.

Entegrasyonun temelinde işte bu kablolama ve yeniden kablolama süreci, yani çocuklarımıza onların beyinlerinin farklı bölümleri arasında bağlantılar oluşturacak deneyimler yaşatma olayı yatmaktadır. Bu bölümler işbirliği yaptığı zaman, beynin farklı bölümlerini birbirine bağlayan birleştirici dokular oluşturur ve onları güçlendirirler. Bunun sonucunda beynin farklı bölümleri daha güçlü bir şekilde birbirleriyle bağlanmış olur ve daha da uyumlu bir şekilde çalışabilirler.

Entegre olan bir beyin, farklı bölümlerinin tek başına yapabileceklerinden çok daha fazlasını yapabilir.

Ufak yaşlarda sizlerin ve öğretmenlerinin çocuklara her fırsatta sağ ve sol beyin loblarını birlikte çalıştıracak etkinlikleri yaptirmaları gerekir. Ufak yaşlarda özellikle sağ ve sol kolu çaprazlayarak yapılan (crossing the line-yani vücudun orta noktasını geçerek yapılan) aktiviteler bu açıdan önemlidir.

Çocuklarımız için yabancı bir dil öğrenmek, biraz daha büyüdüklerinde, piyano ve bateri çalmak, sol el ile sağ ayaklarına dokunmak, belirli bir hareketi taklit etmek ve yapılan bir hareketi anlatmak vb. çalışmalar, sağ ve sol beyin senkronizasyonu anlamında faydalı olacaktır.

İşte bizim de çocuklarımız için desteklememiz gereken şey tam olarak budur. Onların beyinlerinin zihinsel kapasitelerini sonuna kadar kullanacak şekilde entegre olmasını sağlamak. ▀





DUYGUSAL ZEKA VE ÇOCUKLARDA GELİŞİMİ

Şahika USLU
Psikolog

Duygu, insanın iç dünyasında oluşan yankı, etki, his olarak tanımlanabilir. Duygular düşünceleri etkiler; duygu ve düşünceler ise davranışları oluşturur. Davranışlarımızı önemli ölçüde belirleyen bir unsur olan duygular ilk olarak 1990 yılında 'duygusal zeka' kavramının ortaya atılmasıyla birlikte bir zeka türü olarak ele alınmaya başlamıştır. Duygusal zekanın kapsadığı temel beceriler; duygularının farkında olma, duygularla başa çıkabilme, kendini motive edebilme, başkalarının duygularını fark etme ve ilişkileri yürütebilmektir. Burada yalnızca kişinin karşısındakinin duygularını anlama ve bilgiye dönüştürme kapasitesinden bahsedilmez, aynı zamanda kişinin kendi içine bakabilmesi, kendi duygularını tanıması ve kontrol edebilmesi de aynı şekilde önem taşır. İç görü sahibi olmak olarak da nitelendirebileceğimiz bu beceri her birey için diğer bireylerle ilişkisini sağlıklı şekilde yürütebilmesi için oldukça gereklidir. Günlük hayatta ki problemlerin üstesinden gelmede duygusal zekanın rolü çok büyüktür. Kabul etmek gerekir ki bireyin sosyal becerileri ne kadar iyiye problem çözme becerileri de o kadar gelişmiş olur ve sosyal becerilerin iyi olması da duygusal zekanın gelişmiş olmasıyla doğru orantılıdır.

EQ ve IQ Arasındaki Farklar Nelerdir?

Entelektüel zeka olarak bilinen IQ (Intelligence Quotient), çeşitli zeka testlerinin sonucunda elde edilen bir skordur. Hafıza, dil yeteneği, mantık, bilgi işleme hızı ve matematik yeteneği gibi alanlara bu zeka türünü ölçerken bakılır.

Duygusal zeka ise EQ (Emotional Quotient) olarak bilinir. İki zeka türünün birbirinden farklarına bakacak olursak:

- » IQ bilgiyi işleme, anlama ve uygulama konusunda işlerimizi kolaylaştırırken EQ duyguları tanıma, kontrol etme ve ifade etme konusunda işlerimizi kolaylaştırır.
- » IQ skoru çeşitli zeka testleri aracılığıyla matematiksel olarak ölçülebilirken EQ seviyesini ölçmek için herhangi bir test mevcut değildir.
- » IQ doğduktan sonra geliştirilebilirse de çoğunlukla genlerle aktarılır ancak EQ çevreseldir ve yetiştirme tutumlarından daha fazla etkilenir, yaşla birlikte gelişmeye devam etmesi mümkündür.
- » Yüksek zeka akademik başarıyı genelde sağlar ancak başarılı bir hayatı garanti edemez. Duygusal zeka ise hayat başarısı için oldukça önemlidir.
- » Acil durumlar veya çok hızlı davranılması gereken durumlar karşısında kişiler çoğunlukla IQ ile değil EQ ile karar alır ve ne yapacağını, nasıl karşılık vereceğini düşünmeden harekete geçer.

Çocukların Duygusal Zekası Nasıl Geliştirilir?

Tıpkı yetişkinler gibi çocukların da sosyal ilişkilerinin kalitesi hayat kalitesini belirler, sosyal becerilerinin iyi olması ise yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da duygusal zekanın gelişmişliğine bağlıdır.

Duygusal zeka doğru yetiştirme tutumları ile birlikte, gelişmeye çok müsaittir ve anne babaların bu durumun farkında olarak yetiştirmeleri çocuğun duygusal zeka gelişimi için oldukça önemli bir fırsattır.

Bunun için dikkat edilecek en temel mesele çocuğun duygularını doğru bir şekilde tanımasıdır. Kendi duygularını tanımayan bir çocuk diğerlerinin duygularını da anlayamaz.

Ebeveynlerin çocukla konuşurken, duygularını tanıması için ayna görevi görerek çocukta gözlemlenen duyguyu sözelleştirme yoluyla yansıtmaları önemlidir. Çocukla konuşurken “bunun seni kızdırdığını görebiliyorum”, “bu durum seni üzmüş sanırım”, “heyecanlı görünüyorsun” gibi cümlelerle çocuğun yaşadığı duyguları bilmesi ve tanıması sağlanır. Duyguları doğru tanıma ve hangi duyguda olduğunu fark etme aşaması basit gibi görünse de günlük hayatta birçok yetişkin bile yaşadığı duygulara yabancılaşmakta ve özellikle olumsuz duyguları mide ağrısı, yüksek tansiyon, baş ağrısı şeklinde artık görmezden gelinemeyecek seviyeye geldiğinde fark etmektedir. Kendilik farkındalığı ve iç görü kazanmak ile bu durum azalacak ve duygularla, bastırmak yerine yüzleştğinde kişiye olumlu yansiyacaktır. Duygusal zekası daha gelişmiş olan bireyler duyguları bastırmak yerine onlarla daha fazla yüzleşir, bu sebeple bu beceriyi çocuklara küçüklükten itibaren kazandırmak ve çocuğun duygusal zekasını geliştirmek ebeveynlerin elindedir.

Çocukların duygusal zekasını geliştirirken uygulanabilecek bir diğer adım çocuklara iç görü kazandıracak sorular sormaktır. Örneğin çocuk okuldan geldiğinde “günün nasıl geçti?” sorusu çocuk tarafından genelde “iyi” gibi kısa cevaplarla geçiştirilir. Bunun yerine “gün boyunca yaşadığın en mutlu an neydi?” ya da “bugün hiç endişelendiğin bir an oldu mu?” gibi sorular çocuğun yakın zamanda neler hissettiğini hatırlamaya çalışması, duygularını fark etmesi ve içe bakış kazanması için önemlidir.

Çocuğun duygularıyla ilgilenirken anlaşıldığını hissettirmek dikkat edilmesi gereken bir konudur.

Duygularını reddetmek ve anlaşmadığını hissetmek çocuğun ileride kendi duygularını reddetmesine ve bastırmasına sebep olabilir. Örneğin kardeşine kızıp kendini odaya kapatan bir çocuğa “abartacak bir şey göremiyorum, saçmalıyorsun” gibi cümlelerle yaklaşılmamalı. “Kızmakta haklısın, ben de bu duruma biraz tepki gösterebilirdim” şeklinde önce anlaşıldığını hissedip sakinleşir ve konuşmaya hazır olduğunda da sorunun çözümü hakkında konuşulabilir. Aksi takdirde çocuk o anki duygusunun kabul görmediğini hissedip ebeveyniyle de çatışmasını sürdürecektir.

Bir diğer önemli konu, çocukla davranışların sebepleri hakkında konuşmaktır. Bu hem çocuğu kendi davranışlarının sebepleri hakkında düşündürmek hem de birisiyle çatışma yaşadığında karşısındakinin davranışının sebebi hakkında düşündürmek için yapılmalıdır. Çocuğun empati gelişimini desteklemek amacıyla ebeveynler kendi bazı davranışlarının sebeplerini de açıklayabilir “yaşlı teyzeye yer verdim çünkü yaşlılar uzun süre ayakta durma konusunda bizim kadar dayanıklı değildir” gibi. Empati yapabilmek bir beceridir ve duygusal zekası gelişmiş bireyler daha kolay empati yapar. Empati yapabilmek için soyut düşünme becerisinin de gelişmiş olması önemlidir ve ilkökul çağındaki çocuklar henüz somut düşünce dönemindedirler.

Ancak bu onların empati yapamayacakları anlamına gelmiyor, yapılan araştırmalara göre bebeklerin bile başkalarının duygularına karşı ilgisiz olmadığı ve onları anlama yeteneğinden yoksun olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla çocuklar da empati yapabilirler ancak zihinsel gelişimleri sebebiyle bazı sınırlılıkları olur.

Empati yapma becerisi kişinin sosyal beceri ve yeteneklerinin en önemli kısmını oluşturur.

Karşısındakinin duygularını anlayamayan birisinde duygusal zekadan bahsetmek çok mümkün değildir.

Bu sebeple çocuklarla davranışların sebepleri hakkında konuşmak, başkalarının neyi neden yapmış olabileceği ve neler hissetmiş olabileceği hakkında konuşmak empati gelişimini desteklemek için çok önemlidir.

Sonuç olarak duygusal zeka günlük hayatta kullandığımız bir çok sosyal becerinin en temelinde yatan unsurdur ve hem çocukların hem de yetişkinlerin hayat başarıları için oldukça önemlidir. Geliştirilebilir olan bu zeka türünü anne babalar ve eğitimciler es geçmemeli, duygusal zeka gelişimi için gerekli tedbirleri alarak uygun ortamı hazırlamalıdır. ▲

KAYNAKÇA

Tuğrul, C. Duygusal Zeka, Klinik Psikiyatri, 1999, S1, 12-20.

İşmen, E. Duygusal Zeka ve Problem Çözme, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2001, S13, 111-124.

Karabulutlu, E., Yılmaz, F. ve Yurttaş, A. Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2011, S2, 75-79

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUĞA NASIL YARDIM EDİLMELİ?

Yasemin ASLAN
Psikolojik Danışman



Yetenek belli bir eğitimden faydalanabilme potansiyeli olarak tanımlanmaktadır. Doğuştan gelen özelliklerin eğitim ve çevrenin etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Üstün yetenekli çocuklar da doğduğu andan itibaren ihtiyaçları diğerlerinden farklı olan çocuklardır. Bu çocukları normal çocuklardan ayıran özel yetenekleri olması ve yüksek düzeyde iş yapmaya yeterlilikleridir. Kendilerine ve çevresine katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının yanı sıra farklı eğitim hizmetlerine gereksinim duydukları görülmektedir. Genel zihin yeteneği, akademik yetenek, yaratıcı düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, görsel yetenek, psikomotor yetenek gibi alanlardan birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterme ve özel güçlere sahip olması noktasında diğer çocuklardan ayrıldığı bilinmektedir. Bu çocukların genel ve özel yetenekleri ve yaratıcı becerilerinin yanı sıra bir işi baştan sona kadar götürecek görev algısı ve motivasyona sahip oldukları da ileri sürülmektedir.

Üstün yetenekli çocuklar sahip oldukları farklı özelliklerinden dolayı birçok olumsuz durumla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar iç ve dış sebeplerden dolayı meydana gelebilmektedir. Çocuğun sahip olduğu kişilik özelliklerinden dolayı karşılaştığı sorunlar iç kaynaklı sebepler olduğunu söyleyebiliriz. Çocuklar akranlarıyla paralel bir bilişsel gelişim seyretmediği için akran ilişkilerinde sorun yaşamaktadırlar. Aynı zamanda kişisel eleştiri ve mükemmeliyetçilik özellikleri de akran ilişkilerini etkilemektedir. Yetenekli çocuklar üst düzey bilişsel becerilerle, devinimsel becerilerin eşzamanlı gelişim göstermemesi nedeniyle var olan potansiyellerini de ortaya koyamayabilirler.

Üstün yetenekli çocukları dış kaynaklı olarak karşılaştıkları problemlerin okul ortamı, kuralları, çevresindekilerin beklentileri, akran iletişimi gibi konularda yaşandığı görülmektedir. Üstün yetenekli çocuklar bilişsel yetenekleri açısından yaşlıları ile karşılaştırıldıklarında üstün olarak tanımlanırlar ve bu durum çocuklar için farklı eğitim deneyimleri gerektirir.

Üstün yetenekli çocukların çeşitli ilgi alanları olduğu için farklı akran grubuna gereksinim duyabilirler. İleri düzeyde yetenekleri olduğu için kendilerinden yaşça büyük çocuklara yönelebilirler.

Üstün yetenekli çocukların eğitim ve gelişiminde anne babaların önemli bir yeri vardır. Üstün yetenekli çocuğun potansiyelini ortaya koyması, yaşamdan doyum alan mutlu ve dengeli birey olarak yetişmesi aile içi iletişim ve ebeveyn tutumları ile bağlantılıdır. Özellikle yaşlılarından farklı özellikleri olan üstün yetenekli çocuklara sahip ebeveynlerin çocuklarının eğitimi ve muhtemel sorunları önlemek için daha fazla farkındalığa gereksinim duydukları gözlenmektedir.

Ailelerin üstün yetenekli çocukların yetiştirilmesinde dikkat etmesi gereken birkaç nokta şu şekilde sıralanabilir:

1) Çocuğunuzun farklı deneyimler yaşamasını sağlayın

Yetenekli çocuklar motivasyonlarını korumak için yeniliğe ihtiyaç duyarlar. Farklı hayat deneyimleri zorluklarla

başa çıkabilmesi için ihtiyaç duyduğu özgüveni geliştirir. Çocuk, başarıma ve merak duygusunu tattıkça kendine olan güvenini kaybetmeyecektir.

2) Yetenek ve ilgilerini besleyin

Farklı faaliyetler, çocukların erken yaşlarda yeteneklerinin farkına varma olanağı tanır. Bu sayede çocuklarda var olan potansiyeli geliştirmek ve ortaya koymak için gerekli destek sağlanabilir. Ama onları olmadıkları biri olmaya zorlamayın.

3) Çocuğunuzun entelektüel ve duygusal ihtiyaçlarının farkına varın

Öğrenmenin temeli meraka dayanır, çocuklar da öğrenmek için sorular sorarlar. Bu sorular bazen bunaltsa da cevap vermek gelişimleri için çok önemlidir. Aynı zamanda çocuğunuz ne kadar çok merak edip soru sorarsa o derece yaşamında başarılı olur.

4) Becerilerini değil, çabalarını takdir edin

Sonuçları değil o süreçte göstermiş olduğu çabayı, öğrenme sürecini takdir ederek çocukların gelişim odaklı bir düşünce yapısı geliştirmesinde yardımcı olabilirsiniz.

5) Başarısızlık korkulacak bir şey değildir

Hatalara, öğrenme sürecindeki engeller yerine destekçiler gözüyle bakılmalıdır. Hatalardan ders almak, gelişim yolunda bir fırsat olarak görülmelidir. Onlar yanlış yaparak doğruyu öğrenirler. Çünkü çocuklar bu sayede bir sonraki sorunla nasıl daha iyi baş edebileceklerini öğrenebilirler.

6) Etiketlerden sakının

Etiketler sadece çocuğunuzu diğerlerinden ayrı tutmaya yarar. Bu da onun zorbalığa maruz kalma ihtimalini artırır ve sizi hayal kırıklığına uğratmamak için üzerinde çok büyük bir baskı oluşturur.

7) Çocuğunuzun ihtiyaçlarını karşılamak için öğretmenleri ile birlikte çalışın

Yetenekli öğrenciler, genellikle zorlayıcı ders materyallerine, daha fazla desteğe ya da kendi hızlarında öğrenmeye ihtiyaç duyar. Onların bu gibi ihtiyaçlarını karşılamak için mevcut eğitim sisteminin biraz dışına çıkmak gerekebilir. Okul içinde ve dışında da onları desteklemek gerekmektedir.

8) Çocuklarınızın yeteneklerini test ettirin

Çocuklara farklı testler yaptırmak öğrenme gücünü, dikkat eksikliği, hiperaktivite ya da sosyal ve duygusal durumlarını tespit etmenize yardımcı olur. Yetenek envanterleri ile de çocuğun hangi alanlarda yetenekli olduğuyla ilgili fikir sahibi olabilirsiniz. ▲

KAYNAKÇA

Karakuş, F. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 127-144.

Khawaja, A. (2018, Ekim 13). Üstün Yetenekli Çocuklar Nasıl Yetiştirilmeli? Şubat 14, 2019 tarihinde BBC News Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-45800849> adresinden alındı



ÇOCUKLARDA YETENEK GELİŞİMİ VE AHLAKİ EĞİTİM

Musa İŞLER
Psikolojik Danışman

*“Çocuğunuza bırakacağınız
“en güzel miras” onu,
hem dünya ve hem de
ahiret mutluluğuna
eriştirecek bir terbiyedir.”
Hadis-i Şerif (Tirmizi)*

Yeteneklerin Keşfi ve Ahlaki Eğitimin Verilmesi

Her çocuk özeldir. Her çocuk fiziksel özellikler, kişilik özellikleri ve mental yönden bireysel farklılıklara sahip olarak dünyaya gelirler. Yeni doğan her birey göz, saç, boy, kilo gibi fiziksel özellikler bakımından farklı olduğu gibi dünyayı algılama şekli, fitrat, kişilik yapısı, gösterdiği tepkiler gibi durumlarda da farklı özelliklere sahiptir. Bununla birlikte her çocuğun büyüme hızı farklılık gösterir. Her çocuğun yürümeyi başlama zamanı, konuşmaya başlama zamanı farklıdır. Aynı zamanda çocuklar doğdukları andan itibaren birbirinden farklı davranışlar gösterirler ve her çocuk kendine has bir kişilik oluşturur. Bu süreçte çocukların bireysel farklılıkları onlara bazı alanlarda akranlarına göre avantaj sağlar ve çocuklar bu alanlarda yetenekli bireyler haline gelirler. Çocuklar doğuştan getirdikleri özelliklerini çevrenin de etkisiyle geliştirip ilerletirler/se ve yetenekleri ortaya çıkar. Çocukların bu yeteneklerini zamanında fark etmek, ortaya çıkarmak çok önemlidir. Bu yetenekler zamanında, geç olmadan fark edilmeli ve çocuğa yeteneğini geliştirmesi için yardımcı olunmalıdır. Eğer çocuklarımız için yeteneğini fark etme, geliştirme ve ilerletme imkanı sağlanırsa toplum olarak yükselişe geçeriz. Bunu başarabilirsek toplum olarak hem spor, hem sanat, hem de bilim alanında daha büyük başarılarla imza atmamız hayal olmayacaktır.

Çocukların yeteneklerini zamanında fark etmek ve geliştirmesi için imkan sağlamak önemlidir; fakat bu süreçte çocuklara kazandırılması gereken önemli değerler de vardır. Yeteneklerini geliştirirken çocukların ahlaklı, erdemli, saygılı ve kendine güvenen bireyler olmaları için gerekli eğitimin verilmesi gerekir.

Her çocuğun kendine özgü özellikleri vardır, farklı alanlarda yetenekleri vardır, zamanında tespit edilerek ve doğru eğitim verilerek bu yetenekler geliştirilebilir. Ama en az yeteneklerinin gelişimi kadar ahlaki gelişimin de sağlanması çok önemlidir. Ahlaki gelişim sağlanmadığı takdirde çocuklar toplumdan soyut, sadece kendini düşünen, ilişkilerin yapmacık ve çıkar üzerine olan, diğerlerine saygılı olmayan, hak ve hukuk gözetmeyen bireyler haline gelirler. Bu olumsuzlukları yetenekli olduğu alanda kullanması da birey ve bireyin içinde bulunduğu toplum için felaket olur. Bu yüzden Çiftlikbank, Jet Fadıl gibi gerçek hikâyelere sahibiz, şike muhabbetlerinin döndüğü bir futbol kültürümüz var, yetenekli futbolcularımızın gece hayatı yüzünden yeteneklerini kullanamadığından şikâyetçiyiz ve ülkemizde bilim, sanat, gibi alanlarda yetenekli bireylere sahip olmadığımızdan şikâyetçiyiz. Bunlar gibi örnekler çoğaltılabilir, üzerine kitaplar yazılabilir. Bunlar gibi olumsuz örneklerin en önemli sebeplerinden birisi de ahlaki eğitimin doğru yapılamaması ya da yapılmamasıdır.

Neden Hem Yetenekli Hem de Ahlaklı Bireyler Yetiştirmeliyiz

Ahlak güzel davranışlardır, güzel huyların bütünüdür. Ahlak gelişimi, bireyin toplumun değer yargılarını kabul ederek ve içselleştirerek çevreye uyumunu sağlaması, kendi değer yargılarını doğru ilkeler üzerine oluşturmasını sağlayan bir süreçtir. Bireyin toplumda var olan iyi kötü ya da doğru yanlış kavramları öğrenmesi bu süreç içerisinde gerçekleşir.

Yine bireyin inanç, huy, tutum, alışkanlık, adet, gelenek, görenek gibi manevi değerleri bu süreçte oluşur. Ahlakî gelişimi sağlıklı olan bireylerden her durumda ahlakî davranışlar beklenir. Ahlakî gelişimi sağlıklı olmayan bireylerin de sağlıklı davranışlar göstermesi beklenemez.

Markette bozulmuş ürünlerin satılması, fiyatlarla miktarlarla oynanması, trafikte kurallara uyulmaması, yerlere çöp atılması, vergi kaçırmak, yolsuzluk, inşaatların yapımında malzemeden çalınması gibi birçok ahlakî olmayan ve hayatımızda olan davranışlara örnek verilebilir. Öyle ki bazı ahlakî olmayan davranışlar insanların hayatına mal olabilir. İnşaatların yapımındaki ahlaksızlıklardan dolayı 17 Ağustos 1999 depreminde on binlerce bina yıkıldı ve bir o kadar insanımız hayatını kaybetti. Acaba o binaları yapan müteahhit, mimar, mühendis ahlakî mı davrandı? Hayır. Çünkü mesleğini icra ederken ahlakî davranması gerektiğini öğrenmemiş. Yeteneklerini nasıl icra edeceğini öğrenmiş ama yeteneklerini icra ederken ahlakî olması gerektiğini öğrenmemiş ya da daha doğru tabirle öğretmemişler. Buna benzer örneklerin yaşanmaması için çocuklarımıza ahlakî eğitimi vermeyi de unutmamalıyız. Doğru bir yaklaşımla gerekli eğitim verilmelidir. Birey yaptığı davranışların sonucunu iyi düşünmeli ona göre hareket etmelidir. İnşaat yapımında çalınan malzemenin insanların canına kast olduğunu düşünmeli, bilmeli, ona göre hareket etmeli; vergi kaçırmamanın binlerce yetim ve öksüzün hakkına gasp etmek olduğunu düşünmeli, bilmeli, ona göre hareket etmeli; yaptığı her davranışın aslında kendine döneceğini bilmeli ve bir gün o davranışın hesabının sorulacağını unutmamalı.

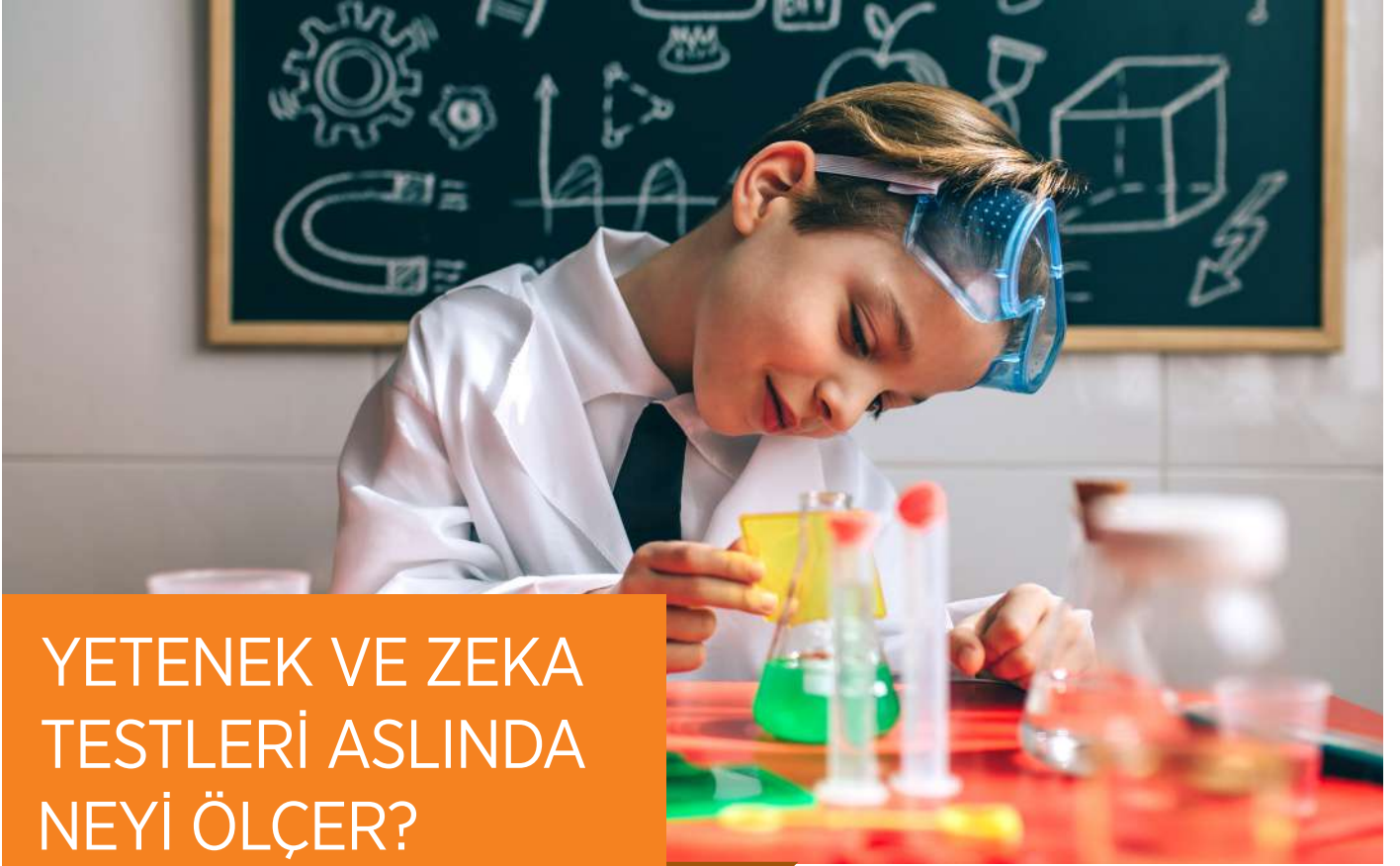
Ahlak Eğitimi Anne Babanın Rolü

Çocuklarımıza ahlakî eğitimi verirken anne babaların çok önemli rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Çocuklar model olarak öğrenirler. Anne babasının davranışlarını kendilerine referans olarak davranışlarını şekillendirirler, geliştirirler. Bu nedenle anne ve babaların çocuklara iyi bir örnek model olmaları gerekir. Çocukları ahlakî bireyler haline getirmek için anne babanın ahlakî olması gerekir. Bazen çocukların yanında birçok yanlış davranış sergileyebiliyoruz. Bu davranışları o kadar basite indirgemişizdir ki farkında bile olmuyoruz, farkında olsak da önemsemiyoruz. Mesela çocuğa ağlamaması için yalan söylemek, yanında başka insanların dedikodusunu yapmak çocuğun ahlakî bireyler yetişmesini sağlamaz hatta engeller. Anne babayı rol model alan çocuk bu davranışları öğrenir, normalleştirir, uygular. Çocuğu buna benzer davranışlar sergilediğinde uyardığımızda da çocuk bu davranışların yanlış olduğunu anlamakta zorlanır çünkü anne babası bu davranışları normal bir şekilde sergilemektedir ve çocuk için büyük bir tutarsızlık meydana gelir. Anne babalar bunlar gibi yanlış davranışları yapmaya devam ettikçe çocuğu ne kadar uyarırlarsa uyarırlar doğruyu bulmalarına yardımcı olamazlar. Çünkü çocuklar anne babalarının yaptıklarını yaparlar. Bu nedenle çocukla kurulan iletişim ahlakî eğitim konusunda çok önemlidir.

Çocuklarımızın ahlakî bireyler olmasını istiyorsak onlara nasıl ahlakî bireyler olmalarını gerektiği yaşantımızla göstermeliyiz. Onlara hem doğruyu göstermeliyiz, hem söylemeliyiz.

Yetenek gelişimine paralel olarak ahlak eğitimi hayati önem taşıdığı gibi toplum gelişimi açısından da oldukça önemlidir. Bu nedenle toplum olarak ahlakî gelişimin sağlanması konusunda üstümüze düşen görevler vardır. Çocuklarımızı küçük yaştan itibaren ahlakî bireyler olarak yetiştirmeliyiz. Her konuda erdemli davranışlar göstermeleri için doğru eğitimi vermeliyiz. Çocuklarımızın eğitim aldığı aile kurumundan okullara, kurslardan yüksekokullara kadar bütün kurumlar çocuklarımızın ahlakî gelişimi için uygun hale getirilmelidir ve aynı çizgide eğitim verilmelidir. Çocuklarımıza hayatlarının her aşamasında iyiyi doğruyu, paylaşmayı, paylaşarak büyümeyi öğretmeliyiz. ▶





YETENEK VE ZEKA TESTLERİ ASLINDA NEYİ ÖLÇER?

Vildan ÖZTÜRK
Psikolojik Danışman

Günümüzde zekâ ve yeteneğin ölçülebilirliği üzerine pek çok yayın bulunmaktadır; bu yayınların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen zekâ ve yetenek testleri çağdaş psikolojinin ürünü olup insanı biyo-psiko sosyal varlık olarak ele almaktadır. Bu anlayış çerçevesinde geliştirilen testlerin insanı sadece psikosomatik yönüyle ele alması manevi yönünü sürece dahil etmemesi insanı açıklama ve anlama noktasında yeterli değildir. Bu sebeple test sonuçlarını değerlendirirken dikkat etmemiz gereken hususlar olduğu aşikârdır.

Yetenek, Zekâ ve Beyin

Günümüz psikoloji dünyası nöropsikolojik kuramlar çerçevesinde yeteneklerin ve zekânın oluşmasını açıklamada büyük bir aşama kaydetmiş fakat bu çalışmalar bile beyin zekâ ve yetenek bağlantısını açıklama yetersizdir. Günümüzde geleneksel noktada bilişsel sinirbilimciler beynin belli bölgeleri ile genel zekâ veya hafıza gibi zihinsel süreçler arasında güçlü bağlantılar kurmuşlardır. Örneğin temporal lob yani beynimizin kulaklar arkasında kalan kısmı konuşma, duyma, müzik farkındalığı gibi alanlarda yönetici beyin lobudur. Bu alandaki nöronların fazla bağlantı kurması ile kişide müzik yeteneği, kendini sözel olarak ifade etmede başarılı olma, duyarak daha iyi öğrenebilme gibi yeteneklerin gelişmesine sebep olur.

Temporal lob gibi beyindeki tüm loblar ve bu lobların alt alanlarının kendi fonksiyonları vardır.

Beynin belirli yerlerindeki yoğun nöron bağlantıları o lobun fonksiyonuna göre kişide zekâ, yetenek ve kişilik oluşumuna temel olur.

Zekâ ve Zekâ Testi İlişkisi

Zekâ denilince temelde anlaşılan, mantıksal-matematiksel zekâ ve sözel zekâ olarak tanımlanan ve IQ testleri ile ölçülen psikometrik zekâdır. Bu anlayış insan bilincinin sadece bilişsel yönünü değerli gören bir algıdır (Eriş, 2008). Oysa insanı anlamak duygu düşünce ve duyum çerçevesinde dengeli bir değerlendirme sürecini gerektirir. Bu sebeple zekâyı IQ test sonucu olarak ele almak ve bu test sonucuna göre sınıflandırma yapmak zekânın çok boyutlu yapısını açıklamada sınırlı kalır. Testte ölçülen zekâ ve hakikatte zekâ birbirleriyle farklı şeylerdir ve hakikatteki zeka daha bütüncül bir anlam ifade eder. Heisenberg'in şu sözü zekânın test sonucuna indirgenmesindeki anlamsızlığı açıklamada oldukça yerindedir "Biz doğayı ölçmüyoruz doğanın bizim ölçme tekniğimize verdiği tepkiyi gözlemliyoruz". Bu sebeple test sonuçlarını değerlendirirken elde edilen skorun test sonucu olduğunu, çocuğun zekâsı ve yeteneğini ölçmede sınırlılıkları olduğunu mutlaka dikkate almak gerekir.

Test Sonucundaki Alt Testlerin Anlamı

Zekâ testlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise alt testlerdir. Alt test testin içerisinde belirli alanlara ayrılmış ve benzer alanları ölçen maddeleri ifade eder. Örneğin CAS testi bilişsel süreçleri değerlendirmede kullanılan bir testtir. Bu testin dört alt testi vardır. Bunlar:

- » Planlama
- » Dikkat,
- » Eş zamanlılık
- » Ardılık

Test sonucu değerlendirilirken genel skora bakıp bir kaniya varmak yerine tüm alt test sonuçlarını değerlendirmek daha isabetli sonuçlar için gereklidir. Planlama alt testinden düşük skor elde etmiş biri için uygulanacak müdahale yöntemleri kişinin kendini, zamanını yönetmesi üzerine olacakken eş zamanlılık alt testinde düşük skor elde etmiş kişi için kelimeler arasında ilişkileri kavramaya yönelik müdahale programı oluşturulması gerekir.

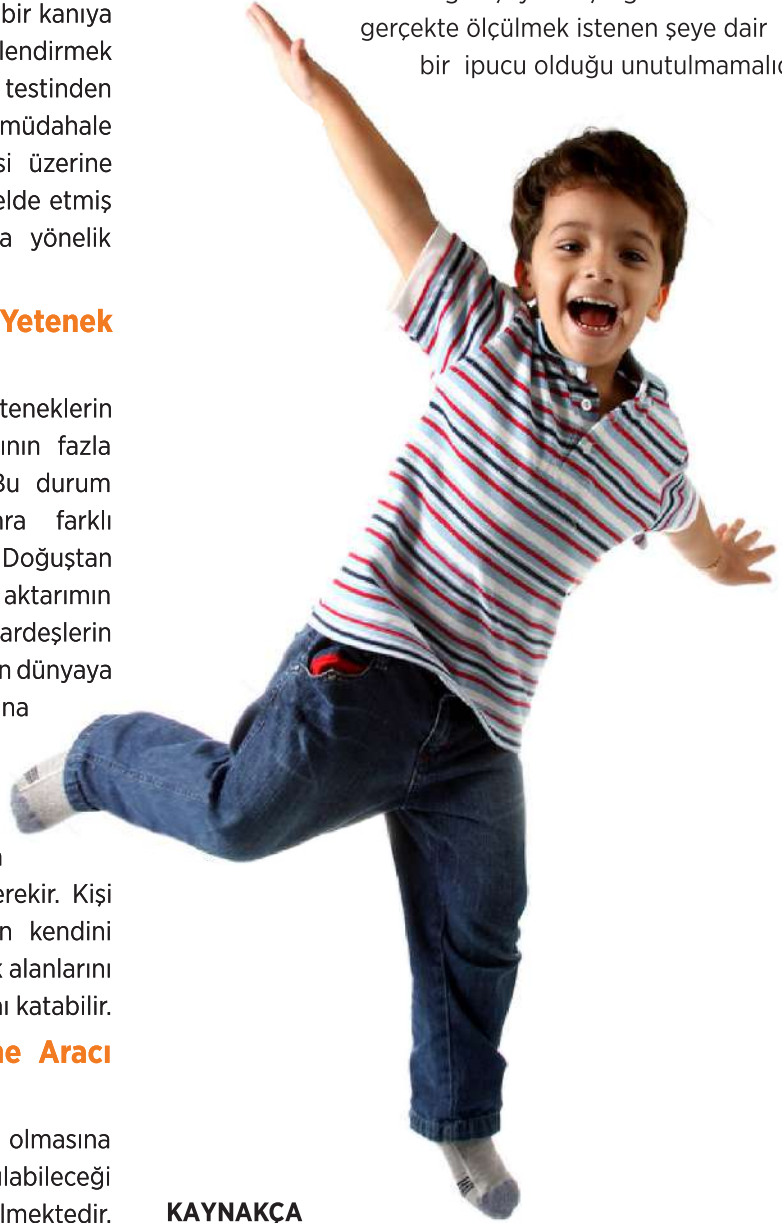
Yetenek Testi Sonucundaki Düşük Yetenek Alanları Neyi İfade Eder

Yazının başlarında da ifade edildiği gibi yeteneklerin beynin belirli bölgelerindeki nöron bağlantılarının fazla bağ kurması sonucu oluştuğu bilinmektedir. Bu durum yeteneklerin doğuştan geldiğini daha sonra farklı yeteneklerin kazanılamayacağı anlamına gelmez. Doğuştan her insan dünyaya belirli yetilerle gelir. Bu genetik aktarımın doğrudan anne babayla ilişkili olmadığını aynı kardeşlerin yeteneklerindeki farklılaşmadan anlayabiliriz. İnsan dünyaya geldiği yetileri geliştirerek bu yetenek alanlarına yenilerini eklemesi, var olan yeteneklerini geliştirmesi mümkündür. Bu sebeple yetenek testleri ile tespit edilen başarılı alanlara yapılacak vurgu kadar başarısız veya ortalamada seyreden yetenek alanlarına da odaklanmak gerekir. Kişi doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı kalmadan kendini geliştirerek eğitim ile veya başkalarındaki yetenek alanlarını görerek kendisine sentetik farklı yetenek alanlarını katabilir.

Zekâ ve Yetenek Testlerinin Etiketleme Aracı Olarak Kullanılması

İnsanı ölçme çabası insanlık ile tarihi kadar eski olmasına rağmen standart testler aracılığıyla ölçüm yapılabileceği düşüncesi yirminci yüzyılın başlarına denk gelmektedir. Bugün anlaşılacak şekilde IQ testini ilk geliştiren kişi Alfred Binet testi geliştirdikten sonra testin kullanımı ile ilgi çekincelerini dile getirmiştir. Binet insandaki yetilerin rakamlarla ölçülemeyeceğini, doğuştan gelen ve değiştirilemeyecek anlamlar içermediğini, özellikle zekâ testlerinin ileride bir etiketleme aracı olarak kullanılmasından endişe ettiğini belirtmiştir. Binet testi geliştirmedeki amacını insanları skorlarına göre sıralamak olmadığını, amacının etiketlemek değil başarısız çocukları tespit edip yardımcı faaliyetler geliştirmek olduğunu ifade etmiştir (Gould, 1996).

Günümüzde test sonuçları tamamen nesnel kabul edilip, sonuçların geçerliği ve güvenilirliği şüphe götürmez gerçekler olarak ele alınmaktadır. Oysaki test sonuçları zaman zaman motivasyon eksikliği, gerginlik, hastalık gibi sebeplerden dolayı ölçülmek istenen şeyi tam olarak ölçemeyebiliyor. Test sonucuna göre yapılacak bir ayırma ve katı bir şekilde etiketleme insanın biricik yapısına yapılan bir ihlaldir. Tüm bunlar ışığında test sonuçlarını değerlendirirken daha esnek düşünmek, testin sadece ölçmek için hazırlandığı şeyi ölçtüğü fakat bunun gerçekte ölçülmek istenen şeye dair bir ipucu olduğu unutulmamalıdır. ▶



KAYNAKÇA

- Eriş, B. (2008). Zekâ: Amerikan deneyiminin kritik kuram perspekti-finden analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 59-87.
- Gould, S. J. (1996). *İnsanın ölçülmesi*.
- Selçuk, Ziya. (2018, 17 Nisan). *Mizaç ve İnsanı Tanıma*. Erişim tarihi: 21 Ocak 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=R7oIEJhqtuc>.
- Watson, P.D. (2016). *Underlying sources of cognitive-anatomical variation in multi-modal neuroimaging and cognitive testing*. *NeuroImage*, 129, 439.

MESLEK SEÇİMİNDE YETENEK İLGI BAĞINTISI

Sani ŞEKER
Psikolojik Danışman

Öğretmenlik yaptığım yıllar boyunca özellikle lise öğrencilerinin hep benzer mesleklere yöneldiklerini gördüm. Bu öğrencilerle daha samimi görüşmeler yaptığımda ise aslında mesleki ilgilerinin üniversitede kazanmak istedikleri bölümden farklı olduğunu, gençlerin mesleki algılarının toplumsal erkler tarafından yönlendirilmesinin bu duruma sebep olduğunu anladım. Şimdi de gençlerin meslek seçiminde ilgi duydukları mesleği seçemeyecek olmalarının, bazı nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayalım ve bu maddeler üzerinde birkaç cümle ile duralım.

- » Toplumsal beklentiler,
- » Sosyal baskı
- » Maddi kazanç,
- » Cinsiyet,
- » Ülkenin içinde bulunduğu küresel şartlar,
- » Yetersiz eğitim koşulları
- » Fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanamıyor olması

- » Anne baba tutumları
- » Mesleki ilginin, bilişsel, kişisel-sosyal, fiziksel yeteneklerden biri ya da birkaçı ile desteklenemiyor olması

Toplumsal Beklentiler

Küresel bir dünyada yaşadığımız için tüm ülkelerde hukuk, mühendislik, tıp fakültesi vb. bazı bölümler toplumun temel birimi olan aile bireylerinin genç fertlerinin yapmasının koşulsuz olarak kabul ettikleri mesleklerdir. Bu meslekler temel meslekler olmakla beraber her bireye uygun olmayabilir. Ancak toplum bu meslekleri her bireye uygunmuş gibi bir algı içindedir.

Sosyal Baskı

Bir genç geleneksel değerlerin baskın olduğu bir sosyal çevrede kalbinde ve aklında olan bir meslekten utanma, çekinme tabiri caizse 'el âlem ne der' düşüncesi ile vaz geçeme eğilimi gösterebilir. Uç bir örnek olacak ancak bir gencin sinema sanatçısı olmak istediğini düşünelim.

Bu genç bir köy çocuğu olsun ve ailesinde de oyunculuk geçmişi olan bir kişi olmasın. Hatta ailedeki en tahsilli kişi lise mezunu olsun. Baba çiftçilikle uğraşsın. Anne köyde yaşayan tarla, bağ işlerinde babaya yardımcı olan bir kişi olsun ve ailenin maddi imkânları da kısıtlı olsun. İşin iyi tarafı bu ailenin genç ferdinin oyunculığa yeteneği de olsun. Şimdi böyle bir tabloda kaç kişi bu gencin sinema tiyatro oyunculğu hayalini gerçekçi bulur. Çevresinde ki herkes bu ideale gülebilir. Belki de bu şekilde kaybedilen kaç yetenek vardır. Mesela bir çağrı filminde oynayıp Hz. Hamza'yı canlandırmak az şey midir? Ancak genelde böyle bir sosyal çevrede anlatmaya çalıştığımız nedenler sosyal bir baskı yaratarak kişiyi mevcut sosyal çevrenin istekleri ile işbirliğine iter. Genç böylece yeteneği olduğu halde hayallerinden ve hatta ideallerinden vazgeçer.



Maddi Kazanç

İnsanlarda, 'İyi meslek, çok para kazandıran meslektir.' bağıntısı vardır. Hatta günümüzde çok para kazandıran mesleğin ahlaken nerede durduğunun bile bir önemi yok gibidir. Sosyal devlet şartlarını sağlayamamış birçok devlette bu durum daha barizdir. Hatta bu kişilere göre üniversite tahsili, eğer maddi getirisi yüksek bir meslek kazandırıyorsa anlamlı bir tahsildir. Oysa dünyada gayri ahlaki, ancak çok para kazandıran nice meslekler var. İşte mesleklerin ahlaki bir örüntüden yoksunlaşmaması için meslek seçiminde doğru bir maddi gelir kriteri koymakta yarar vardır. Öğrencilere yapılacak mesleki rehberlik çalışmalarında bu noktaya azami dikkat çekmekte yarara görüyorum.

Cinsiyet

'Bazı meslekleri sadece kadınlar ya da erkekler yapabilir.' şeklinde bir inanç vardır.

Örneğin, belediye otobüsü şoförlüğü. Ancak bugün otobüs şoförü, kaptan, balıkçı, iş makinesi operatörü kadınlara daha sık rastlar olduk. Şimdi bu alt başlığı tarihsel bağlamında biraz açalım. Tarihsel süreçte özellikle kadınların her işi yapamayacağı gibi bir inanç nasıl değişmiş bir bakmak lazım. Roma, Çin, Hint vb. çok eski medeniyetlerde kadının bırakın bir meslek sahibi olmasını insan olup olmadığı tartışılıyordu. Peygamberimizin (S.A.V) dünyayı şereflendirdiği yıllarda Arap toplumlarında kız çocukları, utanç vesilesi görüldüğü için, diri diri toprağa gömülüyordu. Daha bir asır önce birçok ülkede kadınların bırakın seçilmeyi, seçme hakkı bile yoktu. Seçme seçilme hakları kadınlara verileli birçok ülkede ancak bir asır oldu ya da olmadı. Ancak günümüzde kadının fiziksel yeterliliği olduğu sürece birçok işte çalıştığını görüyoruz. Tarihsel süreçte bu konuda uzun soluklu sessiz ve derinden bir devrim yaşandığını müşahede ediyoruz.

Dolayısı ile bir genç mesleki cinsiyet rollerinde şu anki sözüm ona modern toplumun ona biçtiği rolle bir sorun yaşıyorsa, ilgi duyduğu meslekte işte yukarda anlatmaya çalıştığım tarihsel süreci unutmadan hareket edebilir.

Ülkenin İçinde Bulunduğu Küresel Şartlar

Bazı ülkeler, egemen ülkelerin oyunları ve dünyada kendi çıkarları doğrultusunda kurdukları maddi temelli maneviyattan yoksun düzen nedeni ile her bakımdan geri bırakılmış ülkelerdir. Bizim ülkemizde maalesef bu ülkelerden biri. Yani bu alt başlığımızda istemeden de olsa biraz siyasete girmek zorundayız. Ülkelerin doğal zenginlikleri kişi başına düşen milli geliri artırmaktadır. Bu gelir adil bir dağılım ile toplum bireylerine yansıdığına insanlarda maddi özgürlük artmaktadır. Maddi özgürlüğün yükselmesi gelecek kaygısını azaltmakta ve insanlar hayatta yetenekleri de varsa ilgi duydukları alanlara yönelmektedirler.



Ancak dünyadaki güçlü ülkeler, kendileri dışındaki ülkelerin doğal zenginliklerini, ya doğrudan ya da dolaylı yoldan ele geçirmektedir. Haliyle fakirleşen ülkelerin fakirleşen toplumları bırakın ideallerindeki mesleği yapmayı ancak karınlarını doyuracak şartların dayatması altında yaşam mücadelesi vermektedir. Mutlu ve zengin azınlık mutsuz ve dar gelirli çoğunluğun ilgi duyduğu alanlarda kendilerini geliştirmelerine izin vermemektedir. Misal, Türkiye de otomotiv sektörü yan sanayi ve montaj üzerinden devam etmekte yerli üretim engellendiği için bu sektöre ilgi duyan gençler ilgilerin yaşayabilecekleri bir ortam bulamamaktadırlar. Yani bir ülkenin tam bağımsız olması dahi o ülkede yaşayan gençlerin mesleki seçimleri ile (birçok düşünürü göre orta düzey olsa da, bence yüksek derecede) korelasyon (ilgileşim) göstermektedir.

Yetersiz Eğitim Koşulları

Bu alt başlığı daha çok bizim ülkemiz özelinde ele almak istiyorum. Şimdi bir ailenin kültürel evrimi diye bir gerçeklik vardır. Yani tarım toplumlarının klişe özelliklerinden

kurtulan bir aile (misal köyden kente göçmüş bir aile) uzun yıllar devam edegelen yaşam alışkanlıklarından koparak yeni bir sosyal kimlik geliştirmeye başlar. Böyle bir durumda akrabalık ilişkilerinden tutun da kuşaklar arasındaki ilgi odaklarına kadar ciddi ve hızlı değişimler gözlenir. Otuz yıl gibi bir sürede bu ailede yetişen genç kuşaklar artık köy toplumundan kent toplumuna geçişin sosyal ürünleri haline dönüşmüştür. Bu gençler eğitim süreçlerinde de daha ileri görüşlü olmaktadır. Otuz yıl önceki aile büyüklerinin (temsilen babalarının) eğitim vizyonları ile 30 yıl sonraki genç kuşakların eğitim vizyonu artık farklıdır. Ancak vizyonerlikte bir sıkıntı olmamasına rağmen genç bireyi dünya vatandaşı yapacak bir eğitim süreci çoğunlukla gelişmez.

Çünkü ne kadar köylülükten kentliliğe bir geçiş söz konusu ise de öncelik gıda, ev, araba gibi temel ihtiyaçlara verildiğinden kaliteli eğitim süreçleri hep ötelenmiştir. Bu gibi aileler ülkemizde büyük şehirlerde özellikle İstanbul da o kadar çoktur ki haneler yarım kalmış eğitim süreçleri,

gerçekleştirilememiş hayallerle doludur. Haliyle mesleki ilgiler bu şartlarda ideal boyutun yanından bile geçmemiştir.

Fırsat ve İmkân Eşitliğinin Sağlanamıyor Olması

Gençlerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe yönlendirmek, bütün vatandaşlarına eşit mesafede durması gereken devletin asli görevlerindedir. Yani bu başlık devlet vatandaş ilişkisi bağlamında ele alınmalıdır. Maalesef Türkiye gençliği yetenekli bir gençlik olmasına rağmen yürütme, yasama kurumları gençler için doğru eğitim politikaları üretmeyi başaramadı. Şimdilerde bir şeyler değişmeye başlıyor. Doğru ve özgün, yani bizim değerlerimizden beslenmiş eğitim felsefeleri ile güç birliği yapmış bilimsel ve samimi çalışmalara, tezlere ihtiyaç vardır. Bu gerçekleştiğinde rehberliğin en temel ilkesi olan bireyin kendini tanıması hem kültürel hem bilimsel bağlamda sağlanabilir. Bu noktada devlet yaşam ve yürütme çalışmaları ile gençlere fırsatlar sunabilir. Herkesin kendi yeteneklerini tanıdığı ve yeteneklerine göre ilgisini

şekillendirdiği bir süreç başlatılabilir. Mesleki eğitim lise düzeyinde doğru yönlendirmelerle güçlendirilebilir. Ancak üniversite okumayan genç kendini üniversite okuyana göre daha düşük statülü hissetmesini önüne geçilerek bu politikalar üretilmelidir.

Bu hassasiyet gencin yaşadığı zaman kaybını önleyecektir. Aile ve genç birey üzerindeki üniversite kazanma ve iyi bir meslek sahibi olma baskısına azaltacaktır.

Anne Baba Tutumları

Anne babalar devletten, sistemden bir yardım görmeseler bile evlatlarını tanımanın bir yolunu bulmak ve onların mesleki tercihlerine değer vermek zorundadırlar. Tabi ki çocukta yanlış bir tutum gelişmişse pozitif müdahale şarttır. Ancak bu kavga gürültü ile değil ikna yöntemi ile yapılmaya çalışılmalıdır. Bu meselenin bir diğer yönü de aile içi ebeveyn iletişimde tutarlılık esastır. Anne baba çocukları ile iletişimlerinde ortak bir dile ulaşmak zorundadır. Devlet okul ya da sistem bu gerekli imkânları yaratmadığında aile ortamı mümkünse küçük bir devlete dönüşmelidir.

Mesleki İlginin, Bilişsel, Kişisel-Sosyal, Fiziksel Yeteneklerden Biri ya da Birkaçı ile Desteklenemiyor Olması

Genç birey ilgili olduğu mesleğin şartlarını yerine getirebilecek kadar o alanda yetenek sahibi olmalıdır. Örneğin, özel üniversitelerin ücretli inşaat mühendisliği

bölümünü, sırf ÖSYM puan barajını geçtiği için kazanan, sayısal yetenekten yoksun, çarpım tablosunu ezberlemekte zorlanan gencin iyi bir inşaat mühendisi olacağı söylenemez. Çünkü bu kişi gerekli bilişsel yetenekten yoksundur. Büyük ihtimalle, Allah korusun, böyle bir kişinin yaptığı inşaat ayakta zor durur. Sesi güzel olmayan bir kişinin ses eğitimleri alması onu ne kadar dinlenebilir kılar. Empati yapmaktan yoksun bir genç ne kadar psikologluk yapabilir. Örnekleri çoğaltabiliriz. Burada söylemek istediğim, her ilgi duyduğumuz mesleği yapamayabileceğimizin farkında olmamızdır.

Bu olumsuzlukların yaşanmaması için gençlerin kendi çabaları yanında, ilk ve orta öğretim yıllarında kendilerini tanıyabilecekleri fırsatlar ülkemizin eğitim sistemi tarafından gençlerimize sağlanmalıdır.

Sonuç olarak ülkemizin genç nüfus bir hayli kalabalıktır. Bu durum bir ülke için kıymetli bir kazanımdır. Ancak bu gençlerin kendilerini tanımaya, yeteneklerini keşfetmeye ilgili oldukları meslekleri yetenekleri ölçüsünde yapabileceklerini anlamaya ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç ne tek başına birey, ne aile, ne eğitim bakanlığı yani okul tarafından giderilebilir. Tüm paydaşların üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir. Kendisini doğru tanıyan gencin sırtına kaldırılabileceği kadar yük yüklenir ve gelecek kaygısı tüm bu yazdıklarımız çerçevesinde azaltılmaya çalışılırsa genç bireylerimiz kendilerini daha değerli hissedeceklerdir. ▀





YETENEK KEŞFİ

Seda Nur ÇIPLAK
Psikolojik Danışman

Her insan doğuştan bazı özelliklerle donatılmış olarak dünyaya gelir. Her birimizin bir başkasından farklı becerileri ve yetenekleri vardır.

Günlük hayatımızda bu kavramları çok sık kullanıyor olmamıza rağmen bazen kavramların birbiriyle karıştırıldığını görüyoruz. Peki yetenek nedir, kimler yeteneklidir ya da yetenekli olup olmadığını nasıl anlayabiliriz?

Öncelikle yetenek nedir, onu tanımlamakta fayda var. Kişinin doğuştan getirdiği ve herhangi bir alanda onu başkalarına göre daha farklı kılan her tür yeterlilik ve üstün beceri özelliği yetenek tanımlaması içinde yer alır.

Yeteneği, beceri ya da ilgi ile karıştırmamak gerekiyor. Genellikle hepimizin içine düştüğü yanılgı budur. Özellikle çocuklarımızın heveslendiği, istediği, ilgi gösterdiği her tür çalışmayı ya da çabayı yetenek olarak tarif etmek yanlıştır. Yetenekten bahsetmek için bütün bunlardan farklı başka şeyler olması lazım. Yetenek olmadan ilgi ve istekle çok başarılı sonuçlar almak elbette ki mümkündür. Ancak eğer yetenek varsa o yapılan çalışma farkıyla, kendisini ortaya koyar ve benzer çalışmalardan hemen bu farklılığıyla ayrılır. İşte bu farkın adı yetenektir.

ÇOCUĞUM GERÇEKTEN YETENEKLİ Mİ?

Aileler çocuklarının yetenekli olup olmadığı konusunda çok net yargılara sahip olmayabilirler. Bu konuda söylenecek çok önemli bir şey vardır, o da ;her çocuğun en az bir alanda yetenekli olduğudur. Bütün mesele hangi konuya ilgisi ve

eğilimi olduğunu doğru olarak saptayabilmektir. Eğer yeterli şartlar oluşturulmaz ve çocuğun hangi alanda yetenekli olduğu bilinmezse, bu yetenekle beraber , varsa çocuğun konuya olan ilgisi de kaybolup gidecektir. Dolayısıyla ebeveynlere düşen görev çocuğun yetenek ve becerilerini işler hale getirmek yani gün ışığına çıkartmaktır.

EVDEKİ MİNİK YETENEK

Televizyonlarda çok kullanılan bir deyim vardır:70 milyon insan. İşte bu deyimle 70 milyon insanın içinden sadece bir Fazıl Say çıkmış olması, bir Cem Karaca, bir Süreyya Ayhan, bir Cem Yılmaz çıkması aslında toplum için büyük eksikliklerdir. Kendi alanında çok iyi olabilecek pek çok yetenekli insan daha keşfedilemeden kaybolup gidiyor. Belki aramızda çok iyi tenis oynayabilecek insanlar varken bir kere bile raket tutmamış olmamız nedeniyle tenis sporuyla tanışmadan ve bu yeteneğimizi fark edemeden yok olup gidiyoruz. Bu açıdan bakınca aslında her evde minik yetenekler olduğunu da bilmek gerekiyor. Bilmek tek başına bir anlam ifade etmiyor tabii. Bu yetenekleri nasıl geliştireceğimiz de önem kazanıyor.

Maalesef okulların pek çoğu çocukların yeteneklerini ortaya çıkarma konusunda yeterli donanımına sahip değiller. Halbuki okullar çocukların sosyal ve psikolojik olarak desteklenmesini beklediğimiz eğitim yuvaları. Ancak maalesef bazı sosyal faaliyet kolları olsa da gerçek anlamda etkin bir işleve sahip olduklarını söylemek çok da mümkün değildir.



Bu konuda pek çok yetenek ya tesadüfen keşfediliyor ya da tesadüfen yeteneği olduğu konudan uzaklaştırılıyor. Dolayısıyla bu noktada aileye ve okula çokça görev düşmektedir.

HANGİ SANAT DALI, HANGİ YETENEK?

Zeka ve yetenek üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanınan bilim adamı Robert Sternberg 'Akademik zekalar kolay bulunur, ancak yaratıcılık çok nadir ve eşsizdir.' diyor. Yaratıcılık ise yetenekle doğru orantılıdır. Gerçekten de insan yeteneği olduğu konuda muhteşem eserler yaratır, muhteşem sonuçlara ulaşır.

Çocuğunuz belki okulda çok başarılı olmayabilir ,sporla da arası hoş olmayabilir, hatta öğrenme anlamında sorunlar yaşıyor olabilir. Ancak belki de müzik çocuğunuzun ilgisinin olduğu alandır. Ya da el becerileri en iyi yapabileceği faaliyetler arasındadır. Denemeden ve çocuğunuza bu şansı sunmadan bilemezsiniz. Her çocuk bir ya da birkaç alanda yetenek olarak değerlendirilecek kadar yüksek potansiyelle doğar. Bu alanların neler olduğu ancak iyi gözlemlerle mümkündür. Sadece anne baba öyle istiyor diye çocuğun müziğe ilgisinin olacağını düşünmek veya zorla bir spor çalışmasına göndermek çok akıllıca olmaz. Aksine çocuk istediği ve ilgi duyduğu konulara karşı da soğuk davranabilir. Sırf bu sebeple gerçekten ilgi duyduğu alanları keşfetme şansını kaybedebilirsiniz.

Çocuklardaki yetenekleri desteklemek ve yönlendirmek anlamında ebeveyn olarak biz neler yapabiliriz dersek:

- Çocuğun kişisel özelliklerini çok iyi gözlemlemek,
- İlgi duyduğu alanları tanımaya çalışmak,
- Kuvvetli olduğu yönlerini keşfetmek ve keşfetmesine yardımcı olmak,
- Motivasyon ve moral destek sağlamak,
- Başardığı her konuyu takdirle karşılamak.
- İstemediği ve sevmediği konularda zorlamamak,
- Araştırma ve inceleme isteklerini ertelememek, engel olmamak.

ÇOCUĞUN YETENEKLERİNİ GÖRMEZDEN GELMEYİN

Çocuğun hangi alanda daha iyi olduğunu bulmak ve o yönde gelişimini desteklemek hayati öneme sahiptir. Çocuğunuzun gerçekten güçlü ve yetenekli olduğu alanları keşfetmek ve bu konuda desteklemek, diğer alanlarda da çocuğun başarısını artırmaktadır .Üstelik yapılan araştırmaların ortaya koyduğu bir diğer sonuca göre yeteneği olsun ya da olmasın, çocuğun psiko-sosyal gelişimi açısından en önemli etken aile tarafından sunulan cesaretlendirme ve moral destekleridir .Kaldı ki özellikle yeteneğinin olduğu konular doğru belirlenerek yönlendirilirse çok başarılı sonuçlar alınacağı bilinmelidir.

DOĞRU YÖNLENDİRMEK

Çocuğunuzun hangi konuda yeteneği olduğunu bilerseniz de bilmeseniz de öncelikle onu bazı faaliyetler için desteklemelisiniz.

Mesela bir spor dalına ya da sosyal bir çalışmaya ilgi duyabilir. Bir müzik aleti çalması için teşvik etmek ve imkan varsa ders alması sağlanabilir. Çocuğa önceden bazı ortamlar sağlanmadan ne konuda ilgisi ve yeteneği olduğunu anlamak mümkün olmaz. O nedenle okulda ya da bulunduğu ortamlarda;

- Bir proje çalışmasına katılması
- Bir takım sanatsal faaliyetlerde yer alması için desteklemek
- Yaratıcı aktivitelerde yer almasını sağlamak
- Evde kullanılmayan bazı aletleri ve eşyaları karıştırıp incelemesine izin vermek gibi çalışmalar yapılabilir.

Çocuğun yapmak istediği ya da yapacağı faaliyetler için evde bir köşesinin olması da çok yararlıdır. Bu çocuğun üretkenliğini artıracığı gibi, her seferinde eşyaları toplayıp kaldırmak gibi sıkıcı zorunluluklardan kurtulmasını da sağlar. Yetenekleri desteklemenin ve ortaya çıkarmanın bir yolu da çocuğa çok fazla malzeme sunmaktır.

AİLENİN DESTEĞİ TAM OLMALIDIR

Öncelikle çocuğun özgürce dağıtıp ,bir şeyler yaratacağı kendine ait bir alanı olmalı. Bunun yanında çocuğun ilgi duyduğu alan ne olursa olsun mutlaka cesaretlendirilmeli. Özellikle yaratıcı çocuklar için çocuğun bir faaliyet içinde yer alması sağlanmalıdır. Bu tip çocuklar eşyaları parçalara ayırıp birleştirmekten hoşlanırlar. Engellemeden teşvik edilmelidir. Mesela kullanılmayan aletler çocuğa verilerek incelemesi için fırsat verilebilir. Ayrıca soru sormalarına da imkan tanınabilir. Yaratıcı yapıdaki çocuklar çok fazla olarak ve sıra dışı sorular sorarlar .Cesaretlendirin. Soruları geçiştirmeyin. Cevabını bilmediğiniz sorular olduğunda çekinmeden bilmediğinizi söyleyerek cevabını beraber araştırıp bulmaya çalışın. Birlikte gezilere çıkarak, ona ilginç gelen yerleri görmeye gidin.

Analitik düşünen çocuklar için bir şeyler yapılırken uygulanan kurallar ve takip edilen yöntemler çok önemlidir. Her şeyin mantıksal bir sebebi olduğuna inandıkları için de her şeye bir açıklama beklerler. O nedenle mesela haberleri beraber izleyip, olan biten gelişmeler ve nedenleri üzerine konuşmak çok yararlı olur. Bu tip çocuklar problem çözmekten hoşlanırlar. deneyler yapmayı severler. Mümkün olduğunca bu ortamlarda bulunmasına imkan vermeye çalışın. Laboratuvarlar ya da atölyeler bu tip çocuklar için çok heyecan verici yerlerdir.

Pratik düşünen çocukları en iyi tanımlayan cümle şudur: Ne gerektiğini bilerek, doğru olanı yapabilme yeteneğine sahip çocuklar. Bu çocuklar sosyal ortamlarda daha rahat hareket edebilirler, insanlarla iyi ilişkiler kurma becerileri oldukça iyidir. Evle ilgili sorumluluk isteyen işlere karşı ilgili davranabilirler ve gerçekten el becerisi isteyen durumlarda çok yeteneklidirler. Bazen çatışmacı davranışlar sergilese de zaman içinde doğru çözümlere ulaşmayı da öğrenecektir. Ancak ebeveyn olarak uzlaşma yollarını göstermeniz gereklidir.

Her koşulda çocuğun bağımsız çalışması, tek başına bir iş bitirmesi teşvik edilmelidir. Çocuk ister yaratıcı, ister analitik ya da pratik düşünme biçiminde olsun çocuğun ilgisi ve başarılı olduğu alan neyse ona odaklanmak önemlidir.

AİLELERE ÖNERİLER

Neler yapmalısınız?

Öncelikle her çocuğun kendine özgü bir ya da birkaç yetenekle doğduğunu bilmelisiniz. Anne baba olarak en önemli kural çocuğun ne konuda ilgisi ve yeteneği olduğunu bulmaktır. Bu amaçla çok iyi gözlemci ve yönlendirici olmalısınız. Çocuklar mutlaka yetenekleri konusunda belirgin ipuçları sunarlar. İpuçları yoksa sizin yapacağınız bazı yönlendirmeler çocuğunuzdaki yetenekli alanların ortaya çıkmasını kolaylaştıracaktır.

- Çocuğun bazı uğraşlar edinmesini sağlamak,
- Sevdiği konularla ilgili bir kursa göndermek ya da ders aldirmek,
- Farklı ortamlarda farklı insanlarla bir arada olma imkanı yaratmak,
- Sorunlara çözüm bulması amacıyla değişik bakış açıları edinmesini sağlamak,
- Günlük olaylar üzerine ya da bir konu üzerinde beyin fırtınası yapmak, vb gibi yollarla çocuğun yeteneklerini ortaya koymasına yardımcı olunabilir.

Neler Yapmamalısınız?

Genellikle en kolay yaptığımız hep olumsuzluklar üzerinde durmak ve bu olumsuzlukları vurgulamaktır. Oysa yetenek gibi muhteşem becerilerden bahsediyorsak bu becerileri yok edecek ya da köreltecek bütün yanlış tutumlarımıza son vermek zorundayız. Biz sporu seviyoruz diye çocuğumuzun da spora ilgisi olduğunu düşünmek son derece yanlış olur. Ya da arkadaşı müzik dersi alıyor diye çocuğumuza piyano dersi aldirmek da ulaşmak istenilen amaca hizmet etmekten uzak olur.

Öyleyse,

- Çocuğun hiç ilgisi olmayan alanlara yönlendirmemek,
- Başkalarında gördüğümüz ve özendiğimiz özellik ve yeteneklerin çocuğumuzda da olduğu düşüncesiyle hareket etmemek,
- Bize göre komik ya da basit gelse de çocuğun ilgi alanlarını küçümsememek,
- Yetenekleri üzerine desteklemenin, ders çalıştırmakla aynı şey olduğunu düşünmemek,
- Çocuğu kendi başına bir şeyler yapmaya ve keşfetmeye çalışırken engellemek,
- Olur olmaz her yerde ve herkese çocuğun özelliklerinden ve yetenekli olduğunu düşündüğümüz alanlardan bahsetmemek; Bazı çocuklar kendileriyle ilgili özelliklerin başkaları tarafından bilinmesinden hoşlanmayabilirler.
- Geleceğe yönelik abartılı beklentiler oluşturmamak.
- Mükemmeliyetçi anne baba tutumu sergilememek.

Bu tipte pek çok yapılmaması gereken madde yazabiliriz. Aynı şekilde yapılması gerekenler listesi de oluşturabiliriz. Ancak bilinmesi gereken temel kural, çocuğun ne yaptığı, neyle uğraştığı ve ne istediğidir. Söz konusu olan çocuğun yetenekleri ve bu yeteneklerin ortaya çıkartılarak işler hale getirilmesi ise tek bir önkoşul vardır: Çocuğun ilgisi ve yeteneği ne yönde yoğunlaşıyorsa o alanda kayıtsız şartsız desteklenmesi gerektiğidir.

KAYNAKÇA

- Çınaroğlu, E. (2017), Temel Yetenek Farkındalığı, Kesit Akademi Dergisi, 12, 569-588.
- Levent, F. (2014). Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bildiren, A. (2013). Üstün Yetenekli Çocuklar: Aileler ve Öğretmenler İçin Bir Klavuz.
- İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.



ÇOCUKLARDA ÖĞRENME STİLİNİN BELİRLENMESİNİN ÖNEMİ

Fatma YILDIRIM
Psikolojik Danışman

İçinde bulunduğumuz yüzyılın bilgi çağı olarak adlandırılması göz önünde bulundurulduğunda, bilgiyi edinme ve edinilen bilgiyi kullanma insan hayatında önemli noktalardan biri konumuna gelmektedir. Bilimsel ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler; eğitim ve öğrenme gibi kavramların, yaşanan bilgi çağının gerektirdiği ölçütlere göre yeni bakış açılarıyla ele alınmasını ve değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda, öğrenme süreci ve öğrenme şekilleri, bireysel farklılıkların öğrenme sürecine yansımaları ve sonuçları eğitim bilimcilerin son yüzyılda en çok araştırdıkları konulardan birisi olmuştur. Araştırmacılar bireyin nasıl öğrendiğine, öğrenirken nelere ihtiyaç duyduğuna, öğrenme sürecinde ve sonrasında ortaya çıkan bireysel farklılıkların nereden kaynaklandığına ilişkin sorulara yanıt aramışlardır.

Öğrenme Aslında Nedir?

Öğrenme en kısa hali ile bir uyum sürecidir. Eğer genel olarak tanımlanacak olursa tekrar ve yaşantısal deneyimler yolu ile elde edilen her tür davranış değişikliği olarak açıklanabilir. Öğrenmeyi sadece akademik nitelikte başarıyı amaçlayan hedefler bütünü olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Çok yönlü bir kavram olan öğrenmenin, bireysel ve toplumsal gelişimin sağlanmasında önemli bir rolü vardır. İnsana özgü davranışların, tutumların, değerlerin, inançların ve alışkanlıkların neredeyse tamamı öğrenmeyle edinilmiştir (Kansızoğlu, 2014). Bir dili konuşmayı öğrenmek, çevreye uyum sağlamak, alışkanlıklar ve tutumlar oluşturmak,



yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli davranışları edinmek hatta tüm kişilik özelliklerini kazanmak öğrenmenin ürünüdür.

Bireyin doğumundan yaşam sonuna dek öğrenme çeşitli şekillerde devam eder. Bu sebeple öğrenme kelimesi akademik bir bakış açısından daha geniş bir çerçevede değerlendirilmelidir. Öğrenme ile ilgili bilim insanlarının uzlaşma sağladığı noktalar şunlardır:

- » Öğrenme belli bir süreci kapsar.
- » Öğrenme hayat boyu devam eder.
- » Davranış değişikliğinin kalıcılığı için pekiştirme süreci gerektirir.
- » Çoğu zaman bir amaca yöneliktir.

Bireyin pek çok yönünün dahil olduğu öğrenme süreci, doğası gereği bireye özgü nitelikler taşımaktadır. Öğrenme süreci biyolojik ve psikolojik farklılıklar nedeni ile kişiden kişiye değişiklikler göstermektedir. Yani öğrenme süreci her bireyde farklı sürelerde ya da farklı şekillerde gelişen bir süreçtir. Alışkanlıklar, fiziksel görünüm, davranış biçimleri, konuşma şekilleri, yetenekler gibi insanları birbirinden ayıran bireysel farklılıklar öğrenme sürecinde de kendini göstermektedir.

Öğrenme Stili Neyi İfade Eder?

Öğrenme stilleri teorisi Carl Jung ile başlamıştır. Çünkü Jung, insanların algılama yolları, karar verme yolları ve etkileşimde bulunurken ne kadar aktif ya da yansıtıcı



oldukları konularında büyük farklılıklar gösterdiklerini söyler. Aslında kısaca 'hepimiz farklı yollarla öğreniriz' anlamına gelen öğrenme stillerine olan ilgi son 50 yılda özellikle artmış, bu konu üzerinde çok sayıda araştırmalar yapılmıştır (Küçüköğlü, 2015).

Öğrenme stili genel olarak bireyin bilgiyi edinme yolu, en kolay ve en kalıcı şekilde bilgiyi zihne yerleştirdiği yöntem olarak açıklanabilir. Öğrenme stili bireyin doğuştan getirerek sahip olduğu karakteristik özelliklerinin arasında yer almaktadır. Bazı bilim insanları bu kavramı, bir kişinin nasıl öğrendiği ve çevresine nasıl uyum sağladığını gösteren ayırt edici davranışlar şeklinde tanımlamıştır. Öğrenme stilleri ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Eğer bütün bu tanımların ortak noktaları ele alınacak olursa öğrenme stili;

- » Bireyin öğrenmeyi gerçekleştirdiği belirli bir yol,
- » Bireyin bilgi ve beceriyi elde etmede kullandığı araçlar,
- » Bireyin düşünme, bilgiyi işleme, ve öğrendiğini göstermede kullanmayı tercih ettiği tutum,
- » Bir bireyin özellikle eğitimsel öğrenmelerde gösterdiği alışkanlık, strateji ya da düzenli zihinsel davranışlardır (Küçüköğlü, 2015).

Öğrenme stilleri, insanlar problem çözerken, bir ürün ortaya çıkarırken, düşünürken kullandıkları farklı düşünme yollarını vurgular.

Öğrenme Stilleri Neden Önemli?

Birçok öğrenme stili yaklaşımı olmasına rağmen bunların ortak noktası bireysel farklılıkları önemsemeleri ve bireylerin öğrenme stillerinin belirlenmesiyle daha etkin bir öğretimin gerçekleştirilebileceği düşüncesini savunmaktır. Bireylerin en verimli ve etkin bir biçimde öğrendiği baskın bir öğrenme stili vardır. Bireylerin öğrenme stillerine uygun olarak yapılacak öğretimin en etkili öğretim olarak kabul edildiği öğrenci merkezli çağdaş yaklaşımlarda eğitimcilerin, öğretim esnasında farklı yetenek türlerine sahip bireyleri dikkate almaları gerekmektedir. Her öğrencinin öğrenme-öğretme sürecindeki ihtiyacı farklıdır. Bu farklılığa bağlı olarak da öğrenciler, bilgiyi yapılandırıp beceriye dönüştürme sürecinde kullandıkları stratejiler yönüyle farklılık gösterirler. Bu yüzden de öğretimin söz konusu farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir (Kansızoğlu, 2014). Bir öğrencinin öğrenme stilini belirleyerek gerekli düzenlemeleri yapmak öğrenci başarısını artırır. Gerekli düzenlemelerin başında her öğrenme stiline uygun öğretim malzemesi ve öğretim stratejisi hazırlamak gelir. Ayrıca yalnızca öğretme işini üstlenen bireylerin değil, öğrenen kişi ile ilişki içerisinde olan insanların da bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Konunun genelinde vurgulanmaya çalışılan bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir ve öğrenme işini gerçekleştiren bireyin hangi yöntemle en iyi ve en kısa sürede öğrenebileceği belirlenmelidir.

Çoklu ortamlarda, okullar vb, bu farklılıkları dikkate alarak öğretim sürecini gerçekleştirmek daha büyük önem arz etmektedir. Öğrenme stili bilinmeyen ya da stiline uygun öğretim eylemi gerçekleştirilmeyen bireyler, özelliklerde küçük yaşlarda, potansiyel durumunun farkına varamayabilir ya da kendine yönelik düşüncelerinde olumsuz tutumlar geliştirebilirler.

Etkili ve sağlıklı bir öğrenme için bireylerin öğrenme stillerinin bilincinde olunması ve buna uygun stratejiler belirlenmesi gerekmektedir.

Öğrenme Stillere Örnekler

Öğrenme stillerinde zaman içerisinde araştırmacılar tarafından çeşitli kuram ve modeller geliştirilmiştir. Ancak bunlardan en yaygın kullanılan ve bilineni, öğrenme stillerini Görsel, İşitsel ve Kinestetik olmak üzere 3 farklı kategoride inceleyen olanıdır. Baz kaynaklarda Kinestetik öğrenme aynı zamanda dokunsal öğrenme olarak da tanımlanmaktadır.

Bu modele göre bireyler bu stillerin hepsine de sahip olabilirler ancak kişinin öğrenme şeklinde daha baskın olan bir stil vardır.

Görerek öğrenen bireyler;

- » Resim ve görüntü hafızaları kuvvetlidir, görüp okudukları bir şeyi kolay hatırlarlar.
- » Öğrendikleri bilgiyi daha sonralarda gözlerinin önüne getirerek hatırlarlar.
- » Özel hayatlarında düzenli olmak onlar için önemlidir.

- » Çalışma ortamlarını kendilerine göre düzenler ve daha sonra çalışmaya başlarlar.
 - » Resimlerle veya sözcüklerle düşünme eğilimindedirler.
 - » Sözel ve işitsel talimatları takip etmekte zorluk çekebilirler.
 - » Öğretmenin ya da bir öğrencinin konuyu sunması/ anlatması olan düz anlatım yönteminin uygulanması durumunda, sıkılabilirler.
 - » Görsel kelimeleri veya yüklemeleri kullanma eğilimindedirler.
- İşitsel öğrenen bireyler;
- » Sese karşı duyarlıdır.
 - » Sözlü iletişim kurma ve dinleme becerileri gelişmiştir.
 - » Duydukları bilgileri daha kolay edinirler.
 - » Dinleyerek ve konuşarak öğrenirler.
 - » En belirgin özellikleri konuşkan olmalarıdır.





- » Oyunlarını kendileri oynuyor olsalar bile sanki yanlarında birileri varmış gibi konuşarak oynarlar.
- » Yabancı dil öğrenimine daha yatkındırlar.
- » Panel ya da seminer gibi ortamlara katılmaktan keyif alırlar.
- » Kinestetik (dokunsal) öğrenen bireyler;
- » Bebekliklerinden itibaren hareket etmeyi severler.
- » Dokunmaya karşı hassastırlar, ilk kez gördükleri bir şeyi dokunarak anlamayı tercih ederler.
- » Görseller görüntü belleği, işitseller ses belleği kullanırken dokunsallar da kas belleklerini kullanırlar.

- » Okul hayatında hareket etme isteklerinden dolayı zorlanabilirler. Bu yüzden öğreticinin bu tarz çocukların farkında olarak, verdiği yönergelerle hareket etme isteğini kontrollü şekilde gidermesi gerekmektedir.
- » Yeni bir şeyi yaparak ve dokunarak daha kolay algırlarlar.
- » Öğrenmek için ellerini kullanmayı tercih ederler.
- » Çalışacakları sırada hareket etme istekleri engellenmeye çalışılmamalıdır. ▲

KAYNAKÇA:

Cevher Ahmet Yusuf, Öğrenme Stilleri Konusunda Yapılmış Akademik Çalışmaların İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2017.

Demir Tazegül, Türkçe Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ve Bunların Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 2008.

Kansızoğlu Hasan Basri, Öğrenme Stillerine Uygun Sözcük ve Kalıp Söz Öğretimi Üzerine Bir Eylem Araştırması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014.

Küçüköğlü, Adnan, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara 2015.

HARUN REŞİT İLE İHTİYAR

Harun Reşit Veziri ile birlikte tedbili kıyafet dolaşırken bahçesinde hurma fidanları diken bir ihtiyar görür. Selam verir ve aralarında şu konuşma geçer:

- Kolay gelsin, ne yapıyorsun böyle?
- Hurma fidanları dikiyorum.

- Peki bu diktiğin hurma fidanları ne zamana kadar büyür ve meyve vermeye başlar?

- Kim bilir belki on, belki yirmi sene sonra yetişir ve meyve vermeye başlar.

- Peki onların meyvelerini görebilecek misin?

- Bu yaşlı halimle belki göremem. Ama bizden öncekilerin diktikleri ağaçların meyvelerini biz yedik. Biz de bizden sonrakilerin istifadeleri için bu hurma fidanlarını dikiyoruz.

Bu cevap Harun Reşid'in hoşuna gider ve bir kese altın verir. İhtiyar, Allah'a hamdeder ve:

- Diktiğim ağaçlar hemen meyve verdi.

Bu söz üzerine Harun Reşid bir kese daha altın verir ve ihtiyar yine Allah'a hamdeder ve:

- Herkesin diktiği meyve ağaçları yılda bir defa mahsül verir, benim diktiğim fidan hem hemen meyve verdi hem de senede ikti defa ürün vermeye başladı.



AZİM



Japon çocuğun tek hayali çok ünlü bir karateci olmaktı. Fakat ailesi buna izin vermezdi. Bir gün talihsiz bir kaza sonucu çocuk sol kolunu kaybetti. Ailesi çocuğun moralinin çok kötü olduğunu görünce ona bir karate hocası tuttu. Hoca ilk dersinde çocuğa karşısındakini sağ koluyla tutup üstünden savurmayı gösterdi. Hatta ikinci, üçüncü ve sonraki bütün derslerde hep aynı hareketi yapıyorlardı.

Çocuk bir gün hocasına “hocam ben çok sıkıldım, artık başka hareketlere geçsek” dedi. Hoca ise bunu kabul etmeyerek dünyada bu işi en hızlı yapan kişi olmadıkça bitirmeyeceğini söyledi.

Çocuk o kadar hızlanmıştı ki, hocasını bile göz açıp kapayıncaya kadar yerden yere vuruyordu.

Bir gün hoca elinde bir kağıtla geldi kağıtta çocuğun gençler karate şampiyonasına katılabileceği yazıyordu.

Çocuk çok şaşırıldı. Ertesi gün salonda ilk rakibinin karşısına çıkacakken heyecanla hocasına sordu, “hocam bu iş nasıl olur? Ben sadece tek hareket biliyorum kesin kaybederim”. Hocası ise “sen sadece hareketi yap” cevabını verdi. Çocuk ringe çıktı ve hareketiyle rakibinieledi. Hatta tek hareketle finale kadar çıktı. Finalde karşısında kendisinin iki katı birisi vardı.

Önce çok korktu ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve şampiyon oldu.

Sevinçle hocasının yanına koştu ve sordu “hocam nasıl olur, anlamıyorum, sadece bir hareket biliyorum, tek kolluyum ve şampiyon oldum”.

Hocası çocuğa baktı ve dedi ki, “senin yaptığın hareket karatedeki en zor hareketlerden biridir. ..

Ve bir tek savunması vardır o da, rakibin sol kolunu tutmak”.

KEYİFLİ OKUMALAR



BÜTÜN BEYİNLİ ÇOCUK

TİNA PAYNE BRYSON - DANİEL J. SIEGEL

Yeni yürümeye başlayan çocuğunuz bir mağazanın ortasında öfke nöbeti geçiriyor. Anaokuluna giden çocuğunuz giyinmeyi reddediyor. Beşinci sınıf öğrencisi olan çocuğunuz arkadaşlarıyla bahçede oynamak yerine bir bankta oturmuş ağlıyor. Çocuklar sanki anlaşılmış gibi anne-babalarının hayatlarını çekilmez hale getirmek zorundalar mı? Elbette hayır - size çıkış noktasını söyleyecek tek şey onların gelişen beyinleridir.

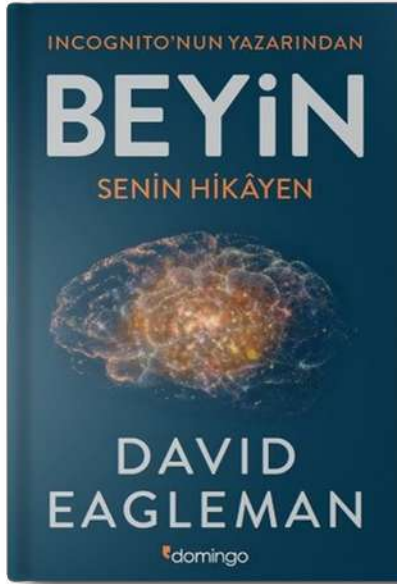
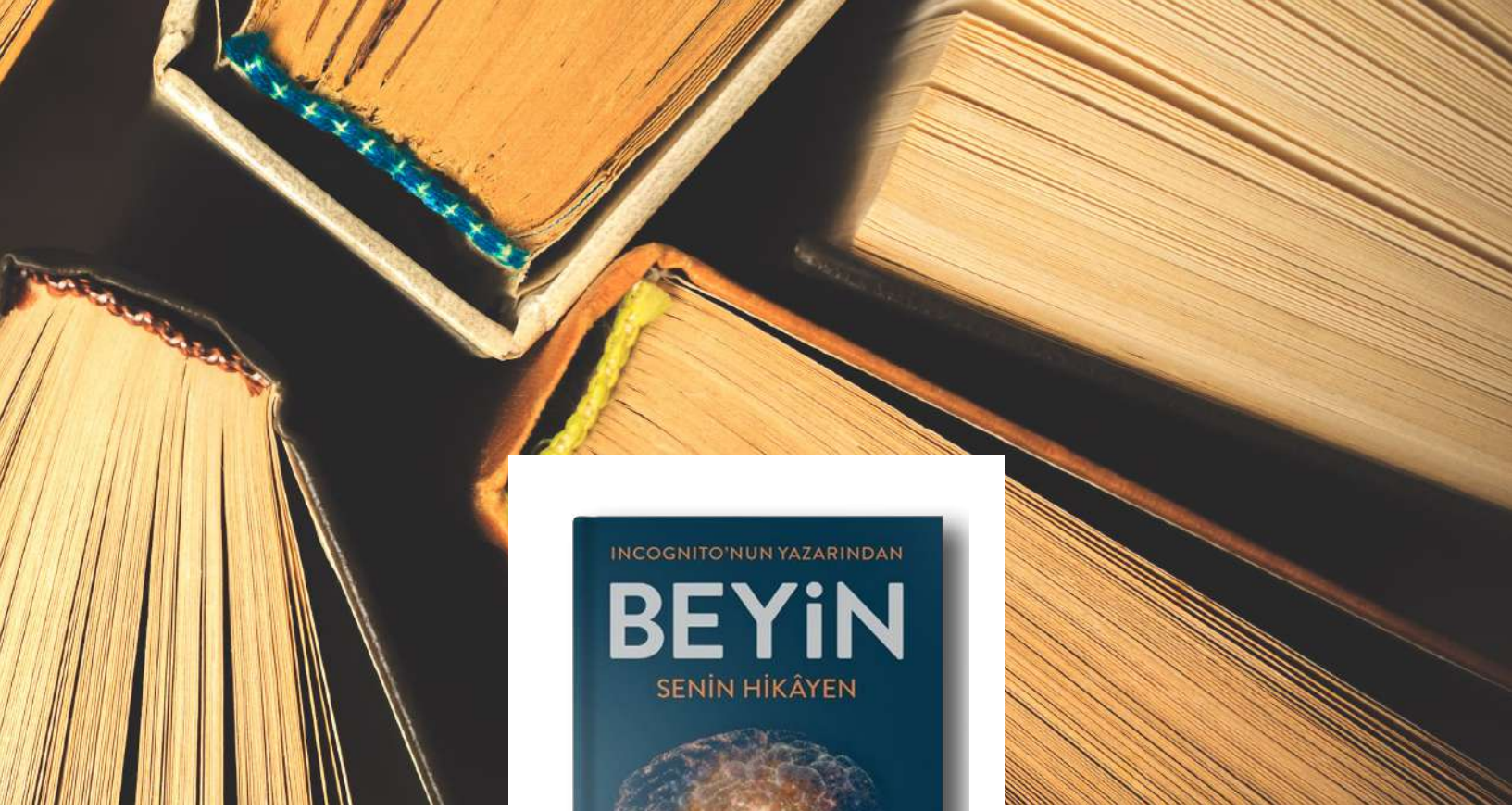
Alanında öncü ve son derece pratik olan bu kitapta nöro-psikiyatrist

Daniel J. Siegel ve aile danışmanı Tina Payne Bryson, çocuk beyninin nasıl bağlantılar kurduğu ve olgunlaştığı ile ilgili yeni bilimsel veriler ışığında çöküş ve çileden çıkma hallerinin gizemini çözüyorlar. Karar verme ve dengeyi korumadan sorumlu olan “beynin üst katı”, yirmili yaşların ortalarına kadar gelişmeye devam eder. Özellikle küçük yaşta çocuklarda sağ beyin ve onun duyguları, sol beynin mantığına hükmetmeye eğilimlidir.

Çocuklarınızın kontrolden çıkması ya da öyle hissetmesi boşuna değil.

Bu buluşları her gün uygulayarak bir taşkınlığı, kavgayı ya da korkuyu, çocuğunuzun beyni ile bağlantı kurabilmek ve hayati gelişimine katkıda bulunabilmek için bir fırsata dönüştürebilirsiniz.

Kitabı okuduğunuzda, beynin işleyişiyle ilgili temel ilkeleri tanıyacak, çocukları daha iyi anlayabilecek, güç durumlara daha etkili çareler bulabilecek ve onların özellikle sosyal, duygusal ve zihinsel sağlığı için neler yapabileceğinizin farkına varabileceksiniz.



BEYİN SENİN HİKAYEN

DAVID EAGLEMAN

Büyük ilgi gören kitabı Incognito ile nörobilimi geniş kitlelerle buluşturan David Eagleman, bizi içimizdeki kozmosa doğru hızlı ve nefes kesici bir yolculuğa çıkarıyor: Gerçek nedir? “Sen” kimsin? Nasıl karar veriyorsun?

Beynin neden başkalarına ihtiyaç duyuyor? Teknoloji “insan olmak”ın anlamını değiştirebilir mi?

Durak durak ilerleyen bu büyüleyici yolculuk ekstrem sporlar dünyasından ceza hukukuna, yüz ifademizden beyin ameliyatlarına, içgüdülerden ölümsüzlük arayışına kadar uzanıyor.

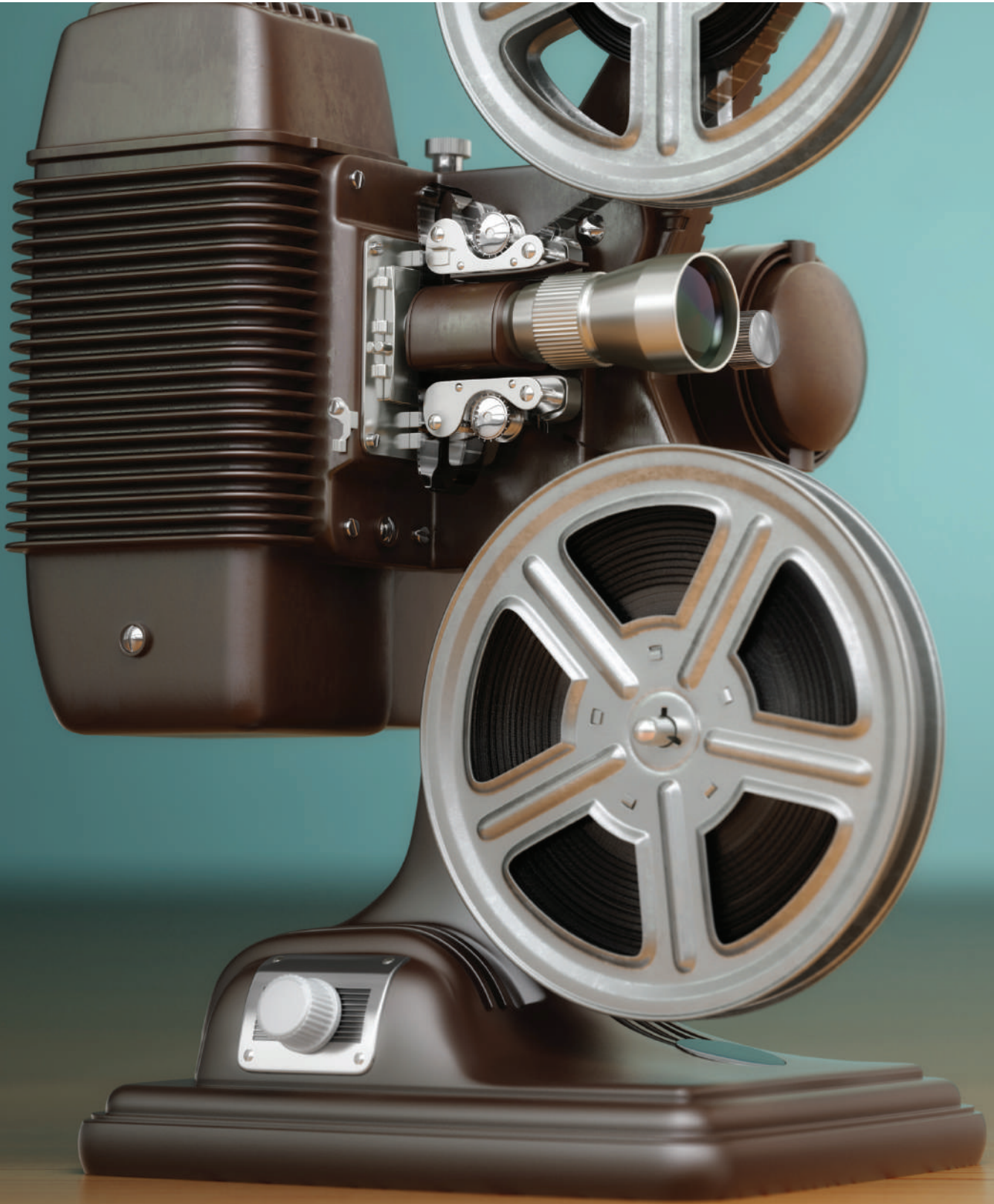
Yol üstünde, muazzam karmaşıklık barındıran beyin hücreleri ve onları birbirine bağlayan trilyonlarca sinirin arasında görmeyi pek de beklemediğiniz bir şey beliriyor: kendiniz.

Kitapta yer alan şu satırlar ise hayli dikkat çekici: “Her birimiz, genlerimiz ve beyin de kendi içsel yaşamına sahiptir. Bir kar tanesi ne kadar benzersizse, bir beyin de öyledir. Sahip olduğumuz trilyonlarca bağlantı hiç durmaksızın tekrar tekrar oluştuğu, ortaya çıkan ayırıcı

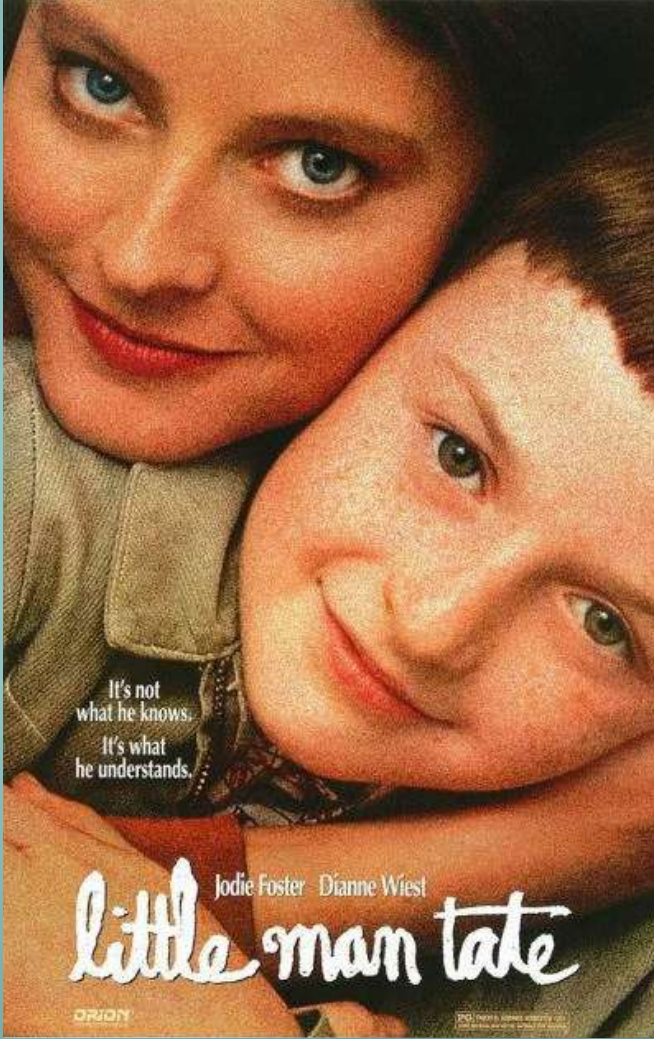
örüntüler, sizin gibi birinin daha önce var olmadığı ve bundan sonra da var olmayacağı anlamına gelir. Tam şu anda deneyimlendiğiniz bilinçli farkındalık, yalnızca ve yalnızca size özgüdür”.

Yaşam karşısında değişmezliği değil, esnekliği yeğleyenler bu kitap sizin için...

İYİ SEYİRLER



Little Man Tate



Vizyon Tarihi: 1991

Ülke: ABD

Yönetmen: Jodie Foster

Tür: Dram

Oyuncular: Jodie Foster, Adam Hann-Byrd, Dianne Wiest, Harry Connick Jr., Debi Mazar, David Hyde Pierce

Özet

Filmin başrol oyuncusu Fred, çok küçük yaşlarda olağanüstü bir çocuk olduğunu belli etmektedir. Annesi Dede tek başına büyütmekte olduğu çocuğunun bir dahi olduğunu keşfeder. Annesiyle bile ortak bir yanı olmayan Fred'in sahip olduğu zayıf sosyal ilişkileri onu yalnızlığa sürükler. Fred'in üstün özelliklerini keşfeden bir psikolog onun eğitimi için çalışmalara başlar. Anne Dede, başlangıçta bu duruma olumlu bakmasa da Fred'in normal bir çocukluk geçiremeyeceğini anlayıp çocuğunun eğitimiyle psikolog Jane'nin ilgilenmesine izin verir. Bu süreç içerisinde Fred, matematik olimpiyatlarına, televizyon programlarına katılır ve üniversite de eğitim görmeye başlar. Jane, Dede'nin aksine Fred'in bir çocuk olduğunu unutarak onun sadece akademik gelişmesine yönelir. Bu durumdan başta zevk alan Fred daha sonra bilgiyi ve sevgiyi birlikte istediğinin farkına varır. İki uç durumun anlatıldığı bu film bizlere, üstün yetenekli çocukların olgun olduğunu fakat yine de bir yanlarının çocuk olduğunu anlatmaya çalışmaktadır.

Film, üstün yetenekli bir çocuğun gelişimini, düşünme yapısını ve yaşadığı sorunların daha iyi anlaşılması açısından önemli bilgiler içermektedir.



Çocuk Edebiyatı Yayıncılığının Yeni Adresi

Çocuk Edebiyatı ile Okuma Kültürü Becerisi
Kazandıracak Çocuk Edebiyatı Dizisi'yle
çocuklarımızı buluşturmak ister misiniz?



ÇOCUK
EDEBİYATI
Okulu

Çocuk Edebiyatı
Dizisi'nde yer alan
kitaplar Çocuk Vakfı
Çocuk Edebiyatı
Okulu'nun
danışmanlığında
hazırlanmıştır.



Türkçenin, Edebiyat ve Sanatın İyi Örnekleriyle her yaşta okurun buluşması için.

ŞİİR

Gökyüzü Çiçekleri

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Saadet Ceylan

Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Serap
Deliorman

Dünyaya Gülen Adam

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Ferit Avcı

Okula Giden Kedi

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Berk Öztürk

Dünyanın En Güzel Yeri

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Saadet Ceylan

Harflerin Kardeşliği

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Mustafa
Delioğlu

Çırak Çıktı Çocukluğum

Yazan: Refik Durbaş
Resimleyen: Berk Öztürk

Bulutlar Örtmese Güneşi

Yazan: Gökhan Akçiçek
Resimleyen: Mustafa
Delioğlu

İlkyaz Tatili

Yazan: Tacettin Şimşek
Resimleyen: Soner Hızarcı

KUŞ RESİMLİ KAZAK

Yazan: Gökhan Akçiçek
Resimleyen: Saadet Ceylan

Küçük İyilikler Sokağı

Yazan: Gökhan Akçiçek
Resimleyen: Şahin Erkoçak

Bizim Evdeki Kedi

Yazan: Hasan Demir
Resimleyen: Saadet Ceylan

MEKTUP

Masal Mektuplar

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Serap
Deliorman

SANAT MASALI

Guguklu Saatin Kumrusu

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Mustafa
Delioğlu

Mavi Orman

Yazan: Güngör Dilmen
Resimleyen: Erdoğan
Oğultekin

Kafamın İçinden Masallar

Yazan: Mevlâna İdris Zengin
Resimleyen: Eren
Dedeleröglü

Kuyruklu Masallar

Yazan: Güngör Dilmen
Resimleyen: Erdoğan
Oğultekin

Küçükken Dinlemediğim Masallar

Yazan: Mevlâna
İdris, Resimleyen: Eren
Dedeleröglü

Elma Ağacı Kasabası Sakinleri

Yazan: Betül
Tarıman Resimleyen:
Erdoğan Oğultekin

HİKÂYE

Her Çocuğun Bir Yıldızı Var

Yazan: Mustafa Ruhi
Şirin, Resimleyen: Serap
Deliorman

Geceleri Mızıka Çalan Kedi

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Nurten
Deliorman

Bizim Sokağın Çocukları

Yazan: Necati Zekeriya
Resimleyen: Saadet Ceylan

Yeşil Gözlü Kardan Adam

Yazan: Tacettin Şimşek
Resimleyen: Saadet Ceylan

Yeni Sokağın Çocukları

Yazan: Necati Zekeriya
Resimleyen: Saadet Ceylan

Bizim Sokağın Romeo ve Jülyet'i

Yazan: Necati
Zekeriya, Resimleyen:
Saadet Ceylan

MASAL

Eşek Nasıl Kral Oldu?

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Erdoğan
Oğultekin

Mavi Rüyalar Gören Çocuk

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Mustafa
Delioğlu

Masal Ektim Oyun Bıçtım

Yazan: Ayşe Kılıncı
Resimleyen: Gamze Baltas

Deve Tellal Pire Berber İken

Yazan: Tarık Dursun K.
Resimleyen: Soner Hızarcı

DENEME

Dünya Kardeş Sobe!

Yazan: Mustafa Ruhi Şirin
Resimleyen: Ferit Avcı

Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun!

Yazan: Mustafa Ruhi
Şirin, Resimleyen: Nurten
Deliorman

SEÇKİ

Deve ile Uçuş Böceği

Yazan: A. Cahit Zarifoğlu
Resimleyen: Erdoğan
Oğultekin

Babamın Sevdikleri

Yazan: Abdülkadir Budak
Resimleyen: Saadet Ceylan

Anne Sevgisi Nedir?

Yazan: Necati Zekeriya
Resimleyen: Berk Öztürk

ROMAN

Cücü

Yazan: Mustafa Balel
Resimleyen: Ferit Avcı

Fikoko Koçi Ya Da Parktaki Adam

Yazan: Mustafa Balel
Resimleyen: Soner Hızarcı

Koç İbrahim'in Medrese Turu

Yazan: Mustafa Balel
Resimleyen: Soner Hızarcı

GÜNLÜK

Karamel'in Günlüğü

Yazan: Adil İzci
Resimleyen: Serap
Deliorman

FANTASTİK

Karanfilli Dev Amca

Yazan: Ahmetan Yılmaz
Resimleyen: Anıl Tortop

RÜYA

Karamel'in Rüyaları

Yazan: Adil İzci
Resimleyen: Serap
Deliorman



uçan at
yayıncıları

T: (0212) 520 72 53 | www.ucanat.com.tr | bilgi@ucanat.com.tr

ABONE OLMAK İÇİN
0212 467 67 17

 BilgeCocukDergisi

 BilgeCocukDergi

 bilgecocukdergisi



**BİLGE ÇOCUKLARA
DEĞER KATACAK
DERGİLER HER AY
BAYİLERDE!**

“GİRİSKEN

Hayretini, merakını,
gayretini, azmini
canlı tutar.

#hayatadeğerkatar



Geleceğin girişimcisi için

Erken Kayıt
Avantajlarından
Faydalanın!..

• ÜSKÜDAR • PENDİK • HALKALI

• ANKARA • BURSA

www.biltekokullari.com
/biltekokullari

BİLTEK
OKULLARI

0850 811 77 15
0531 298 59 45